



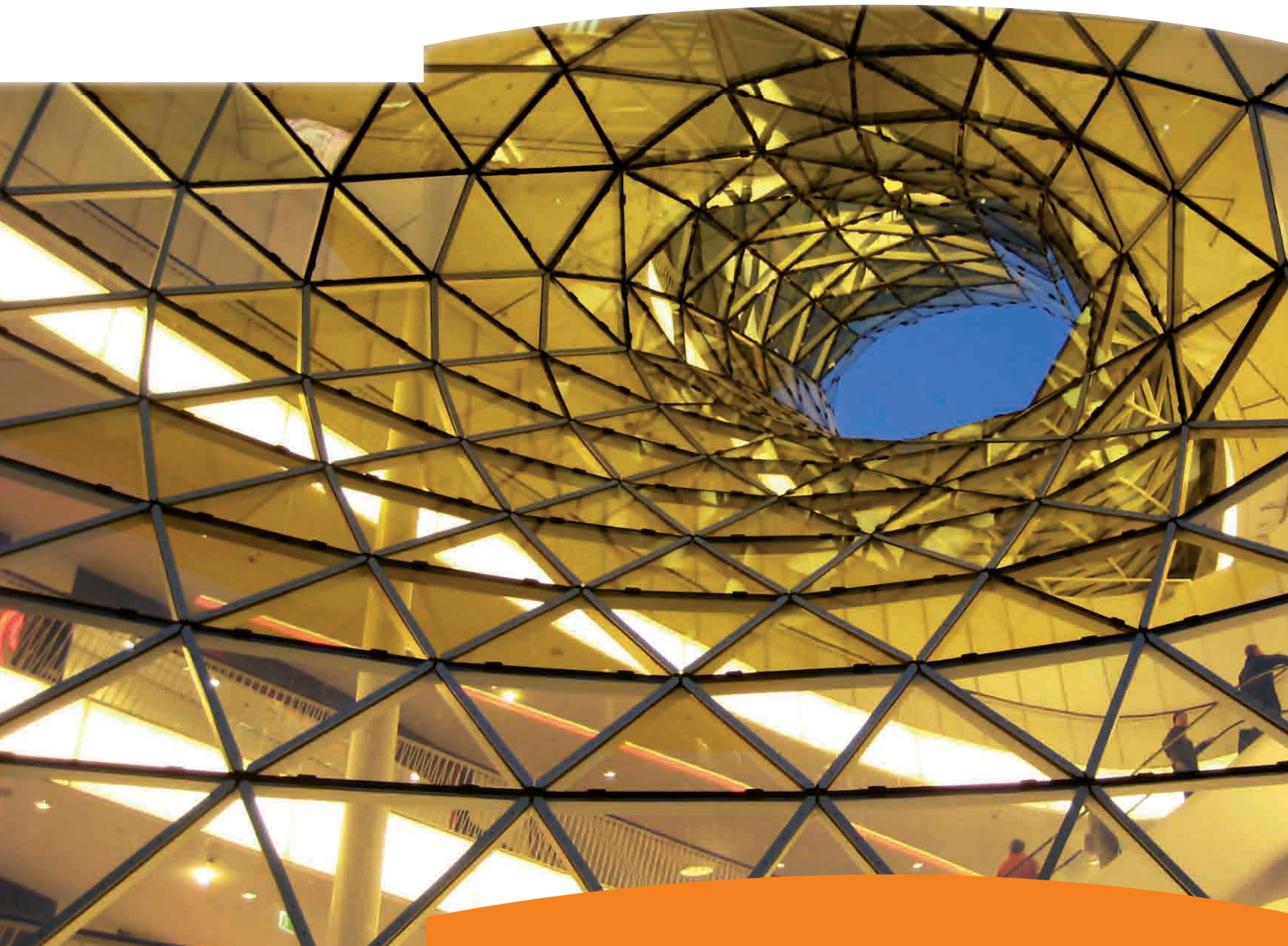
**DOLNY
ŚLĄSK**

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Identyfikacja
i delimitacja obszarów
wzrostu i obszarów
problemowych
w województwie
dolnośląskim (cz. 2)

Studia nad rozwojem Dolnego Śląska

nr 2 | 51 | 2012



ISSN 1508-7573
Wrocław, lipiec 2012

www.umwd.dolnyslask.pl



**DOLNY
ŚLĄSK**

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Studia nad rozwojem Dolnego Śląska

nr 2 | 51 | 2012

Identyfikacja i delimitacja obszarów wzrostu
i obszarów problemowych w województwie
dolnośląskim (cz. 2)

„Studia nad rozwojem Dolnego Śląska”
są wydawane przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.

Skład i nadzór nad przygotowaniem redakcyjnym czasopisma:
Wydział Koordynacji Polityki Regionalnej w Departamencie Rozwoju Regionalnego UMWD.

Numer zawiera materiały będące częścią raportu pt. „Identyfikacja i delimitacja obszarów wzrostu i obszarów problemowych w województwie dolnośląskim” przygotowanego przez Urząd Statystyczny we Wrocławiu na zamówienie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego w ramach procesu aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do roku 2020

Wrocław 2012

Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego
ul. Wybrzeże Słowackiego 12-14
50-411 Wrocław

Wersje elektroniczne „Studiów nad rozwojem Dolnego Śląska” są dostępne na stronie
www.umwd.pl

Skład, druk i oprawa
Agencja Wydawnicza ARGi sc
ul. Żegiestowska 11
50-542 Wrocław
www.argi.pl



Szanowni Państwo !

Mam przyjemność przedstawić Państwu drugi w tym roku numer „Studiów nad rozwojem Dolnego Śląska”. Można zapoznać się w nim z analizą gospodarczą części potencjału Dolnego Śląska, zawartą w raporcie „Identyfikacja delimitacja obszarów wzrostu i obszarów problemowych w województwie dolnośląskim”. Publikację przygotował Wojewódzki Urząd Statystyczny we Wrocławiu na zamówienie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego.

Ocena gospodarki regionu została przedstawiona w oparciu o badanie sytuacji dolnośląskich powiatów. Wskaźniki, które eksperci szczególnie przeanalizowali to: poziom innowacyjności i efektywność przedsiębiorstw, stan dolnośląskiego rynku pracy oraz infrastruktury technicznej. Zawarte w raporcie dane są podstawą do określenia przewag konkurencyjnych i pól potencjałów Dolnego Śląska w ujęciu terytorialnym i tematycznym.

Informacje zawarte w niniejszej publikacji stanowią wsparcie dla usystematyzowania działań prowadzonych przez samorząd województwa na rzecz rozwoju naszego regionu i sprostania stojącym przed nim wyzwaniom.

Jestem przekonany, że prezentowane opracowanie będzie dla Państwa inspirującą lekturą. Zapraszam do zapoznania się z treścią raportu.

Rafał Jurkowlaniec

Marszałek
Województwa Dolnośląskiego

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
1. POTENCJAŁ GOSPODARCZY/ STRUKTURA GOSPODARKI	5
Produkcja przemysłowa / produktywność pracy	9
Budownictwo	11
Nakłady inwestycyjne	12
Kapitał zagraniczny	14
Rolnictwo	15
Sektor usług	17
Turystyka	18
Finanse jednostek samorządu terytorialnego	20
Zróżnicowanie powiatów pod względem wartości syntetycznego miernika rozwoju w zakresie potencjału gospodarczego / struktury gospodarki	22
2. POTENCJAŁ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	31
Infrastruktura wodociągowa	33
Infrastruktura kanalizacyjna	34
Infrastruktura gazowa	36
Infrastruktura drogowa	37
Infrastruktura kolejowa	39
Zróżnicowanie powiatów pod względem wartości syntetycznego miernika rozwoju w zakresie potencjału infrastruktury technicznej	41
3. RYNEK PRACY / ADAPTACYJNOŚĆ ZASOBÓW PRACY	49
Rynek pracy - zatrudnienie	53
Praca w warunkach zagrożenia	55
Rynek pracy - zasoby rejestrowanego bezrobocia	57
Płynność rynku pracy	59
Efektywność systemu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej	61
Wynagrodzenia	64
Zróżnicowanie powiatów pod względem wartości syntetycznego miernika rozwoju w zakresie rynku pracy / adaptacyjności zasobów pracy	65
4. INNOWACYJNOŚĆ I EFEKTYWNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW	73
Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle	76
Efektywność przedsiębiorstw (niefinansowych)	78
Zróżnicowanie powiatów pod względem wartości syntetycznego miernika rozwoju w zakresie innowacyjności i efektywności przedsiębiorstw	80

1 | POTENCJAŁ GOSPODARCZY/ STRUKTURA GOSPODARKI

Do analizy potencjału i struktury gospodarki powiatów województwa dolnośląskiego uwzględniono czynniki stymulujące wzrost gospodarczy, m.in. takie jak: produkcja sprzedana w przemyśle oraz w budownictwie, nakłady inwestycyjne, kapitał zagraniczny, wydajność pracy. Wzrost gospodarczy, wywołuje zmiany w strukturze gospodarki, a jednocześnie przekształcenia strukturalne są jednym z głównych celów procesu wzrostu i świadczą o rozwoju gospodarczym. W badaniu uwzględniono więc wskaźniki charakteryzujące strukturę gospodarki, w tym sektor usług rynkowych oraz sektor rolniczy. Rozwój gospodarki wiąże się ze stopniowym i jednostajnym zmniejszaniem udziału rolnictwa oraz ze stopniowym zwiększaniem udziału usług, szczególnie rynkowych.

Ponadto do analizy potencjału gospodarczego wybrano wskaźniki charakteryzujące stan finansów jednostek samorządu terytorialnego, które mają wpływ na rozbudowę potencjału rozwojowego regionu, w tym wskaźniki dotyczące gromadzenia wielkości i struktury dochodów oraz wydatków.

Z uwagi na specyfikę położenia województwa dolnośląskiego i wzrastające znaczenie turystyki dla ekonomicznego, społecznego i kulturalnego rozwoju regionu w opracowaniu dodatkowo uwzględniono także wskaźniki świadczące o zagospodarowaniu i atrakcyjności turystycznej powiatów.

Zaproponowane w tym zakresie tematycznym wskaźniki umożliwiają w układzie przestrzennym:

- monitorowanie rozwoju gospodarczego w przekroju powiatów,
- identyfikację obszarów wyróżniających się wysokim poziomem posiadanego potencjału gospodarczego oraz obszarów, które cechuje słaby rozwój gospodarczy (np. niski poziom nakładów inwestycyjnych, słaby napływ kapitału zagranicznego, niska produktywność pracy).

Poniżej przedstawiono wstępny zestaw wskaźników diagnostycznych pogrupowanych w 8 aspektach tematycznych wykorzystanych do oceny sytuacji powiatów województwa dolnośląskiego w zakresie potencjału i struktury gospodarki w 2010 roku (tabl. 1.1).

Tabl. 1.1. Potencjał gospodarczy / struktura gospodarki - wstępny zestaw potencjalnych wskaźników diagnostycznych

Grupy wskaźników	Definicja wskaźnika	Charakter wskaźnika	Uzasadnienie wyboru wskaźnika
4.1. Produkcja przemysłowa/produktywność pracy			
4.1.1. Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca (ceny bieżące; w zł)	Roczna wartość produkcji sprzedanej przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca (według faktycznego miejsca zamieszkania, stan w dniu 30 VI). Produkcja sprzedana przemysłu dotyczy całokształtu działalności podmiotu gospodarczego (zarówno działalności przemysłowej, jak i nieprzemysłowej) i obejmuje: wartość sprzedanych wyrobów gotowych, półfabrykatów i części własnej produkcji; wartość robót i usług świadczonych odpłatnie. Produkcja sprzedana przemysłu prezentuje się w cenach bazowych. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. Dane opracowano metodą przedsiębiorstw	S	Wskaźnik charakteryzuje poziom gospodarczy danego regionu

Grupy wskaźników	Definicja wskaźnika	Charakter wskaźnika	Uzasadnienie wyboru wskaźnika
4.1.2. Produkcja sprzedana przemysłu na 1 pracującego w przemyśle (ceny bieżące; w zł)	Wydajność pracy – wartość rocznej produkcji sprzedanej przemysłu w przeliczeniu na 1 pracującego w przemyśle (według faktycznego miejsca zamieszkania, stan w dniu 30 VI). Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób	S	Określa poziom oraz zróżnicowanie terytorialne wydajności pracy w przemyśle
4.2. Budownictwo			
4.2.1. Liczba oddanych mieszkań do użytkowania na 1000 ludności	Informacje o mieszkaniach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych	S	Świadczy o rozwoju budownictwa oraz atrakcyjności powiatu pod względem zamieszkania
4.2.2. Udział gruntów przekazanych inwestorom pod budownictwo mieszkaniowe w ogólnej powierzchni gruntów w zasobach gmin (w %)	Udział powierzchni gruntów przekazanych inwestorom w ogólnej powierzchni gruntów pod budownictwo mieszkaniowe w zasobach gmin. Przez grunty przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe będące w zasobie gminy rozumie się powierzchnię terenów uzbrojonych i nieuzbrojonych, przewidzianych pod funkcję mieszkaniową. Przez grunty przekazane inwestorom, w tym deweloperom i osobom fizycznym, rozumie się tereny sprzedane oraz oddane nieodpłatnie pod budownictwo mieszkaniowe	S	Świadczy o atrakcyjności inwestycyjnej regionu dla budownictwa mieszkaniowego. Przekazywanie gruntów inwestorom umożliwia podjęcie decyzji o ulokowaniu kapitału na terenie danego regionu. Świadczy też o kierunkach zagospodarowania potencjalnych gruntów budowlanych
4.2.3. Produkcja sprzedana budowlanomontażowa na 1 mieszkańca (ceny bieżące; w zł)	Produkcja sprzedana budowlanomontażowa w przeliczeniu na 1 mieszkańca (według faktycznego miejsca zamieszkania, stan w dniu 30 VI). Produkcja budowlanomontażowa dotyczy działalności zrealizowanej na terenie kraju i obejmuje roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów wykonane siłami własnymi systemem zleceń w ramach zleceń na rzecz obcych zleceniodawców. Produkcję budowlanomontażową prezentuje się w cenach producenta. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. Dane opracowano metodą przedsiębiorstw	S	Wskaźnik, który charakteryzuje jeden z ważniejszych obszarów informujących o wzroście gospodarczym danego regionu
4.2.4. Produkcja sprzedana budowlanomontażowa na 1 pracującego (ceny bieżące; w zł)	Wartość rocznej produkcji sprzedanej budowlanomontażowej w przeliczeniu na 1 pracującego w budownictwie (według faktycznego miejsca zamieszkania, stan w dniu 30 VI). Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób	S	Określa poziom wydajności pracy, czyli wykorzystywanych zasobów ludzkich w budownictwie
4.3. Nakłady inwestycyjne			
4.3.1. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (ceny bieżące; w zł)	Roczna wartość poniesionych nakładów inwestycyjnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (według faktycznego miejsca zamieszkania, stan w dniu 30 VI). Nakłady inwestycyjne są to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Dane prezentowane według lokalizacji inwestycji	S	Nakłady inwestycyjne to jeden z ważniejszych czynników rozwoju gospodarczego, który jest źródłem nowego kapitału produkcyjnego
4.4. Kapitał zagraniczny			
4.4.1. Liczba spółek z kapitałem zagranicznym na 10 tys. mieszkańców	Liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego, tj. kapitału pochodzącego od inwestorów zagranicznych, niezależnie od jego wielkości, struktury i udziału w kapitale podstawowym, a także kraju pochodzenia w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców (stan w dniu 31 XII)	S	Świadczy o zdolności regionu do przyciągania kapitału zagranicznego

Grupy wskaźników	Definicja wskaźnika	Charakter wskaźnika	Uzasadnienie wyboru wskaźnika
4.4.2. Udział kapitału zagranicznego w ogólnej wartości kapitału podstawowego spółek z takim kapitałem (w %)	Wskaźnik dotyczy tylko spółek z udziałem kapitału zagranicznego. Kapitał podstawowy to rzeczywisty wkład właściciela lub współwłaściciela, wniesiony na uruchomienie jednostki gospodarczej z chwilą jej założenia, ewentualnie później podwyższony. Kapitał zagraniczny to kapitał wniesiony do przedsiębiorstwa, w postaci środków finansowych (gotówka, akcje, obligacje), rzeczowych aktywów trwałych (maszyny, urządzenia, środki transportu, nieruchomości) oraz wartości niematerialnych i prawnych (patenty, licencje itp.) przez podmiot zagraniczny (stan w dniu 31 XII)	S	Informuje o udziale kapitału zagranicznego w spółkach z takim kapitałem. Napływ kapitału zagranicznego, szczególnie w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych jest ważnym czynnikiem pobudzającym rozwój gospodarczy. Wzrost udziału kapitału zagranicznego w gospodarce może wpływać na efektywność funkcjonowania przedsiębiorstw oraz dyfuzji innowacji
4.4.3. Wartość kapitału zagranicznego spółek na 10 tys. mieszkańców (w zł)	Wartość kapitału zagranicznego wniesionego do przedsiębiorstwa, w postaci środków finansowych (gotówka, akcje, obligacje), rzeczowych aktywów trwałych (maszyny, urządzenia, środki transportu, nieruchomości) oraz wartości niematerialnych i prawnych (patenty, licencje itp.) przez podmiot zagraniczny w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców (według faktycznego miejsca zamieszkania, stan w dniu 31 XII)	S	Świadczy o wielkości kapitału zagranicznego w regionie
4.5. Rolnictwo			
4.5.1. Udział podmiotów zarejestrowanych w sektorze rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów (w %)	Odsetek podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON w sekcji „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” (osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą) w ogólnej liczbie podmiotów zarejestrowanych w rejestrze	D	Malejąca rola rolnictwa w gospodarce świadczy o unowocześnianiu się gospodarki
4.5.2. Udział użytków rolnych w powierzchni ogółem (w %)	Udział powierzchni użytków rolnych w powierzchni ogółem (stan w dniu 31 XII). Do użytków rolnych zalicza się grunty orne (powierzchnia pod zasiewami, odłogi, ugory), sady, łąki trwałe oraz pastwiska trwałe	D	Wysoki poziom wskaźnika wskazuje na charakter gospodarczy regionu oraz może świadczyć o istnieniu bariery rozwojowej regionu
4.6. Sektor usług			
4.6.1. Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON w sekcjach: handel naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON w sekcjach: handel naprawa pojazdów samochodowych i transport; gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (według faktycznego miejsca zamieszkania stan w dniu 31 XII)	S	Świadczy o rozwoju sektora usług; o nowoczesności struktury działalności gospodarczej
4.6.2. Udział spółek handlowych w ogólnej liczbie jednostek zarejestrowanych w rejestrze REGON (w %)	Spółki handlowe to spółki działające w oparciu o przepisy kodeksu handlowego. Dzieli się na osobowe (jawne, komandytowe, partnerskie, komandytowoakcyjne) i kapitałowe (akcyjne z ograniczoną odpowiedzialnością) (stan w dniu 31 XII)	S	Świadczy o stabilności gospodarczej regionu

Grupy wskaźników	Definicja wskaźnika	Charakter wskaźnika	Uzasadnienie wyboru wskaźnika
4.7. Turystyka			
4.7.1. Wskaźnik gęstości bazy noclegowej	Liczba miejsc noclegowych na 100 km ² . Miejsca noclegowe w obiektach turystyki dotyczą miejsc całorocznych i sezonowych, nie uwzględniają miejsc w obiektach przejściowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu itp. (stan w dniu 31 VII)	S	Umożliwia ocenę stanu zagospodarowania turystycznego danego obszaru
4.7.2. Wskaźnik funkcji turystycznej	Liczba miejsc noclegowych na 1000 ludności (definicja miejsc jak we wskaźniku 4.7.1)	S	Umożliwia ocenę stanu zagospodarowania turystycznego danego obszaru oraz wielkości infrastruktury turystycznej
4.7.3. Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów w obiektach turystycznych na 1000 ludności	Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów w obiektach turystycznych na 1000 ludności (według faktycznego miejsca zamieszkania, stan w dniu 30 VI)	S	Atrakcyjność turystyczna powiatu
4.7.4. Wskaźnik poziomu rozwoju bazy noclegowej	Liczba korzystających z noclegów w obiektach turystycznych na 1 miejsce noclegowe. Baza noclegowa turystyki dotyczy turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania, bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych	S	Umożliwia monitorowanie poziomu rozwoju oraz wykorzystania bazy noclegowej
4.7.5. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych (w %)	Stopień wykorzystania miejsc noclegowych lub pokoi jest to stosunek liczby udzielonych noclegów lub pokoi w danym roku do nominalnej liczby miejsc noclegowych lub pokoi (suma miejsc noclegowych lub pokoi przeznaczonych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu)	S	Atrakcyjność oferty turystycznej i jej wykorzystanie
4.8. Finanse jednostek samorządu terytorialnego			
4.8.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego z tytułu udziału w podatkach dochodowych od osób prawnych i fizycznych na 1 mieszkańca (w zł)	Dochody gmin i powiatów obejmują dochody własne, w tym udziały z tytułu podatków dochodowych od osób fizycznych i prawnych, dochody z majątku, podatki i opłaty lokalne. Dodatkowo samorzady czerpią wpływy w postaci subwencji ogólnej i dotacji celowych z budżetu państwa	S	Informują o wielkości pozyskiwanych wpływów finansowych z tytułu podatków dochodowych, stanowiących ważny wpływ szeroko pojętych dochodów własnych jednostki samorządu terytorialnego
4.8.2. Udział wydatków majątkowych inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego w wydatkach ogółem (w %)	Do wydatków inwestycyjnych, będących najważniejszą grupą wydatków majątkowych, zalicza się wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne	S	Inwestycje zwiększają potencjał regionu i sprzyjają tworzeniu korzystnych warunków dla rozwoju
4.8.3. Otrzymane przez jednostki samorządu terytorialnego środki finansowe na programy i projekty UE w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)	Wartość środków pozyskanych na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (według faktycznego miejsca zamieszkania, stan w dniu 30 VI)	S	Świadczy o wielkości pozyskanych środków unijnych przez jednostki samorządu terytorialnego

W wyniku wstępnej analizy danych opracowana została lista wskaźników finalnych, na podstawie których skonstruowano syntetyczne miary rozwoju. Eliminacji wskaźników dokonano na podstawie analizy zmienności i korelacji. Większość wytypowanych cech diagnostycznych istotnie różnicowała potencjał rozwojowy powiatów (współczynnik zmienności powyżej 10%). Jedynie w przypadku cechy „udział kapitału zagranicznego w ogólnej wartości kapitału podstawowego spółek z takim kapitałem” sytuacja w powiatach okazała się nieistotnie zróżnicowana.

Pozostałe cechy diagnostyczne wyeliminowane zostały ze względu na korelacje ze wskaźnikami charakteryzującymi te same zagadnienia.

W wyniku przeprowadzonej selekcji zmiennych otrzymano **finalny zestaw wskaźników diagnostycznych:**

Produkcja przemysłowa/produktywność pracy

- produkcja sprzedana przemysłu na 1 pracującego w przemyśle (ceny bieżące; w zł)

Budownictwo

- produkcja sprzedana budowlano-montażowa na 1 pracującego w budownictwie (ceny bieżące; w zł)
- udział gruntów przekazanych inwestorom pod budownictwo mieszkaniowe w ogólnej powierzchni gruntów w zasobach gmin (w %)

Nakłady inwestycyjne

- nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (ceny bieżące; w zł)

Kapitał zagraniczny

- liczba spółek z kapitałem zagranicznym na 10 tys. mieszkańców
- wartość kapitału zagranicznego spółek na 10 tys. mieszkańców (w zł)

Rolnictwo

- udział podmiotów zarejestrowanych w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów (w %)
- udział użytków rolnych w powierzchni ogółem (w %)

Sektor usług

- liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON w sekcjach: handel naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Turystyka

- wskaźnik funkcji turystycznej
- liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów w obiektach turystycznych na 1000 ludności
- wskaźnik poziomu rozwoju bazy noclegowej
- stopień wykorzystania miejsc noclegowych (w %)

Finanse gmin i powiatów

- dochody jednostek samorządu terytorialnego z tytułu udziałów w podatkach dochodowych od osób fizycznych i prawnych na 1 mieszkańca (w zł)
- udział wydatków majątkowych inwestycyjnych zrealizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego w wydatkach ogółem (w %)
- otrzymane przez jednostki samorządu terytorialnego środki finansowe na programy i projekty UE w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)

Produkcja przemysłowa / produktywność pracy

Rozwój gospodarczy regionów w dużej mierze uzależniony jest od struktury i rozmiarów produkcji, w tym produkcji przemysłowej. Do charakterystyki tego obszaru przyjęto wartość produkcji sprzedanej przemysłu na 1 pracującego. Sytuacja w województwie dolnośląskim wśród powiatów w tym aspekcie była silnie zróżnicowana, współczynnik zmienności wynosił 96,0%. W efekcie otrzymano bardzo duży rozrzut wartości miary rozwoju między grupami powiatów wyodrębnionymi na podstawie metody trzech średnich (por. tab. 1.2.).

Tabl. 1.2. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie – produkcja przemysłowa / produktywność pracy

I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. lubiński	2. wrocławski	8. strzebiński	20. legnicki
	3. wałbrzyski	9. oławski	21. milicki
	4. wołowski	10. trzebnicki	22. ząbkowicki
	5. m. Wrocław	11. dzierzoniowski	23. lwówecki
	6. polkowicki	12. m. Legnica	24. kamiennogórski
	7. średzki	13. oleśnicki	25. kłodzki
		14. bolesławiecki	26. lubański
		15. jeleniogórski	27. górowski
		16. złotoryjski	28. zgorzelecki
		17. m. Jelenia Góra	29. głogowski
		18. jaworski	
		19. świdnicki	
(0, 321– 1,000]	(0,131– 0, 321]	(0,071– 0, 131]	[0,000–0, 071]

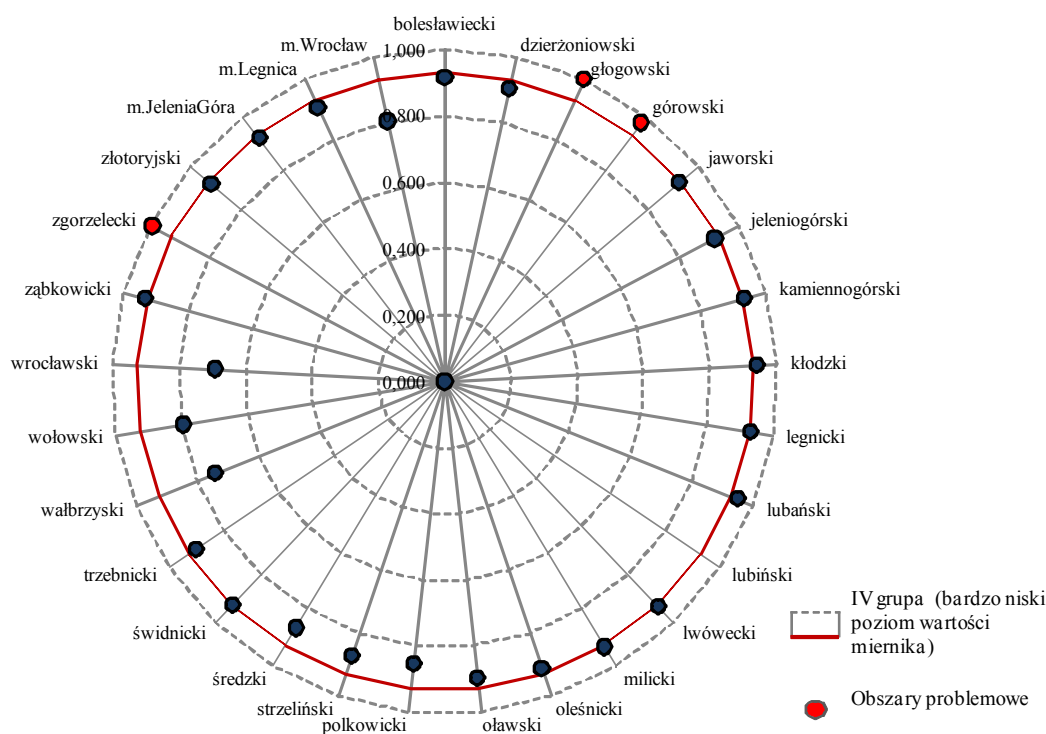
W grupie I o najwyższej produktywności znalazł się tylko jeden powiat – lubiński, w grupie II – 6 powiatów (w tym Wrocław i otaczający go powiat wrocławski, a także powiat wałbrzyski obejmujący miasto Wałbrzych), w grupie III – 12 powiatów (w tym miasta Legnica i Jelenia Góra oraz powiat jeleniogórski) oraz w ostatniej grupie IV o bardzo niskim poziomie rozwoju – 10 powiatów (położonych w pewnym oddaleniu od większych ośrodków miejskich i przemysłowych województwa, z wyjątkiem powiatu legnickiego).

W każdym z trzech powiatów o najniższej wartości wskaźnika (głogowski, zgorzelecki i górski) wartość produkcji przemysłowej w przeliczeniu na 1 pracującego stanowiła niespełna 25% średniej wojewódzkiej i wynosiła odpowiednio w powiecie górskim – 93 tys. zł, w zgorzeleckim – 58 tys. zł, w głogowskim – 46 tys. zł.

Pod względem produktywności w przedsiębiorstwach przemysłowych województwa dolnośląskiego w 2010 roku niekwestionowanym liderem był powiat lubiński (jedyne w I grupie – wartość miernika rozwoju równa 1). W grupie II cząstkowe mierniki rozwoju były ponad 3 krotnie niższe, przy czym najniższe dla powiatu wrocławskiego (0,309) i wałbrzyskiego (0,258). Warto podkreślić, że w 2 wymienionych powiatach, a także w powiecie wołowskim i we Wrocławiu wartość produkcji przemysłowej na 1 pracującego była wyższa o 377 tys. zł od średniej wartości dla województwa dolnośląskiego.

Większość powiatów województwa dolnośląskiego dzielił duży dystans od powiatu lubińskiego (rys. 1.1.) Należy jednak pamiętać, że w dużej mierze jest to wynikiem – nie tyle złej sytuacji w innych powiatach – ile rozmiarami prowadzonej działalności produkcyjnej w powiecie lubińskim.

Rys. 1.1. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie produkcja przemysłowa, z wyróżnieniem obszarów problemowych



Do **obszarów problemowych**, zgodnie z przyjętą metodologią, w aspekcie produkcja przemysłowa/ produktywność pracy zaliczono powiaty: **głogowski, zgorzelecki i górski**, w których wartość produkcji przemysłowej na 1 pracującego stanowiła mniej niż 25% średniej wojewódzkiej.

Potencjalny **obszar wzrostu** w aspekcie produkcja przemysłowa to powiat **lubiński** – niekwestionowany lider.

Budownictwo

Ocenę poziomu rozwoju powiatów województwa dolnośląskiego w aspekcie budownictwo przeprowadzono na podstawie wskaźników charakteryzujących udział gruntów oddanych pod budownictwo mieszkaniowe oraz sprzedanej produkcji budowlano-montażowej na 1 pracującego w budownictwie. Obie cechy istotnie różnicowały powiaty, przy czym większe różnice dotyczyły gruntów przekazanych w powiatach pod inwestycje na potrzeby budownictwa mieszkaniowego – współczynnik zmienności 82,5% wobec 69,4% dla produkcji budowlano-montażowej.

Pod względem gruntów oddanych inwestorom pod budownictwo mieszkaniowe najwyższe lokaty zajęły miasto Legnica (27,0%) i sąsiadujący powiat legnicki, w którym przekazano inwestorom pod budownictwo mieszkaniowe 11,8% gruntów oraz w dalszej kolejności powiaty: głogowski (9,9%), milicki (9,4%) i oławski (8,8%). Było to znacząco wyższe wartości niż wartość dla województwa, która wynosiła 3,2%. Z drugiej strony najmniej pod inwestycje przekazano w powiatach lubińskim (0,1%), górowskim (0,2%) i lubańskim (1,0%).

Wartość sprzedanej produkcji budowlano-montażowej na 1 pracującego w budownictwie była zdecydowanie najwyższa w powiecie wrocławskim i wynosiła 680,8 tys. zł, przy średniej wojewódzkiej – 168,5 tys. zł. W kolejnych powiatach wartość ta była znacznie niższa, i tak w mieście Jelenia Góra wynosiła 214,0 tys. zł, w powiecie lubińskim 207,9 tys. zł, a w lubańskim 198,9 tys. zł. Do powiatów o najniższej wartości produkcji tego wskaźnika należały: strzeliński (61,4 tys. zł), średzki (54,0 tys. zł) i polkowicki (34,7 tys. zł).

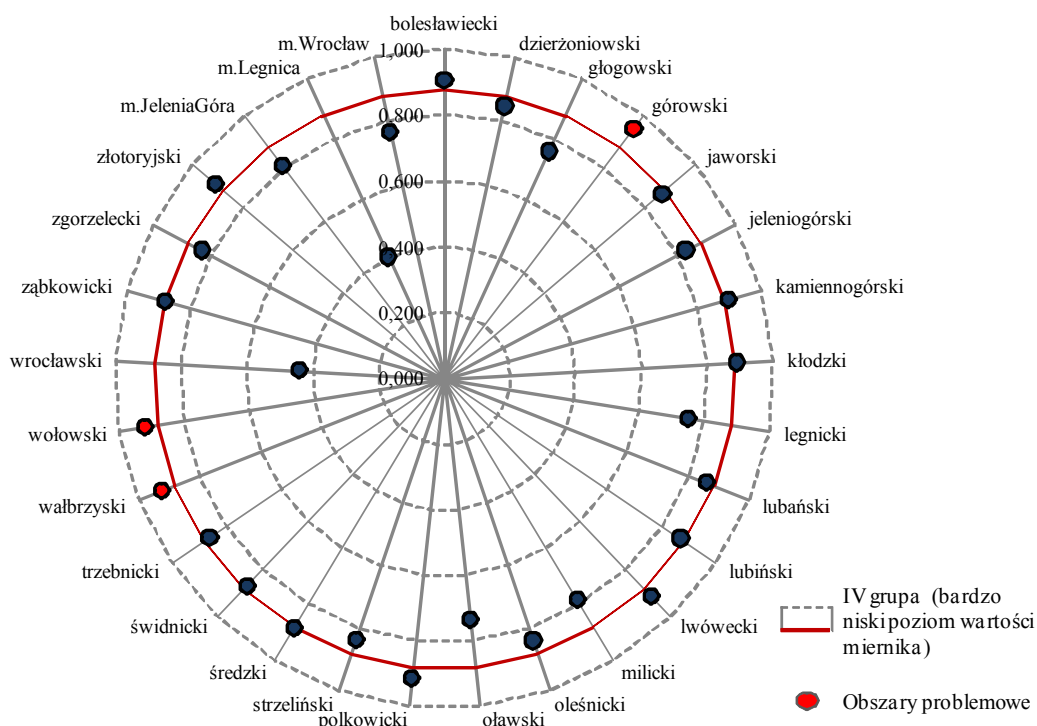
W tabl. 1.3. przedstawiono wyodrębnione metodą trzech średnich grupy powiatów według poziomu wartości miernika rozwoju w aspekcie budownictwo.

Tabl. 1.3. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie – budownictwo

I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. m. Legnica	3. oławski	9. jeleniogórski	20. średzki
2. wrocławski	4. legnicki	10. zgorzelecki	21. kłodzki
	5. głogowski	11. strzeliński	22. kamiennogórski
	6. m. Wrocław	12. oleśnicki	23. bolesławiecki
	7. milicki	13. dzierżoniowski	24. złotoryjski
	8. m. Jelenia Góra	14. lubański	25. lwówecki
		15. trzebnicki	26. polkowicki
		16. jaworski	27. wałbrzyski
		17. lubiński	28. wołowski
		18. świdnicki	29. górowski
		19. ząbkowicki	
(0,318– 0,593]	(0,175– 0,318]	(0,120– 0,175]	[0,049–0,120]

Łączna ocena powiatów na podstawie cząstkowej miary rozwoju wskazuje, iż w aspekcie budownictwo rozwój powiatów był dość zróżnicowany. Dwa powiaty wyraźnie wyróżniały się na tle pozostałych i były to: miasto Legnica i powiat wrocławski. Miasto Legnica sytuowało się na 1. miejscu pod względem udziału gruntów przekazanych inwestorom i 11. pozycji w odniesieniu do wielkości produkcji budowlano-montażowej. W powiecie wrocławskim odnotowano natomiast największą wartość sprzedaną produkcji budowlano-montażowej na 1 pracującego. Grupa II objęła 6 powiatów (w tym miasta Wrocław i Jelenia Góra). Najlepszym w tej grupie był powiat oławski, a w dalszej kolejności legnicki i głogowski. Kolejne grupy objęły odpowiednio: III – 11, a IV – 10 powiatów, w tym obszary problemowe, czyli tereny powiatu wałbrzyskiego, wołowskiego i o najtrudniejszej sytuacji (w sensie najdalej oddalonego od wzorca) powiatu górowskiego. Z uwagi na zbliżone wartości miernika rozwoju do obszarów problemowych zaliczyć można także powiaty polkowicki i lwówecki.

Rys. 1.2. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie budownictwo, z wyróżnieniem obszarów problemowych



Do **obszarów problemowych**, zgodnie z przyjętą metodologią, w aspekcie budownictwo zaliczono powiaty: **górowski, wołowski i wałbrzyski**.

Potencjalne **obszary wzrostu** w aspekcie budownictwo to miasto **Legnica** oraz powiat **wrocławski**. Dobra pozycja Legnicy wynikała z największego udziału gruntów przekazanych inwestorom pod budownictwo mieszkaniowe, natomiast powiatu wrocławskiego - z największej wartości sprzedaży produkcji budowlano-montażowej na 1 pracującego.

Nakłady inwestycyjne

Analiza aspektu nakłady inwestycyjne przeprowadzona została na podstawie wskaźnika obrazującego wielkość poniesionych nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na terenie poszczególnych powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Wskaźnik ten przyjmował znacząco różne wartości wśród powiatów województwa dolnośląskiego (współczynnik zmienności 85,2%).

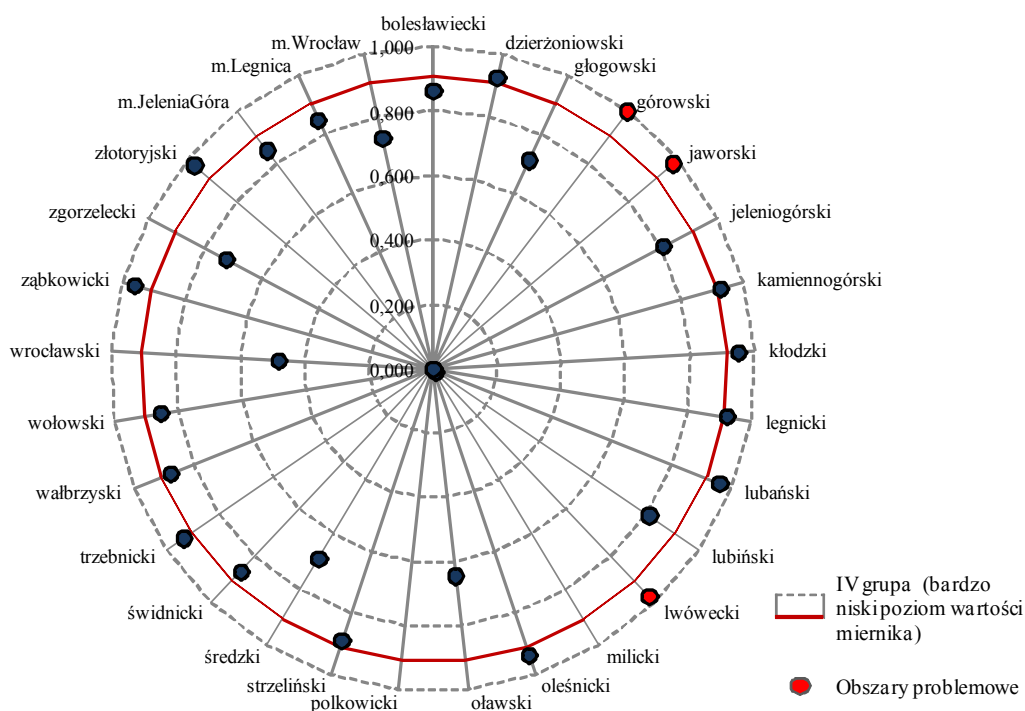
W 2010 roku przedsiębiorstwa województwa dolnośląskiego poniosły łącznie nakłady inwestycyjne w wysokości 3435,6 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Najwięcej zainwestowano w powiecie polkowickim i milickim, w których nakłady inwestycyjne wynosiły ponad 15 tys. zł na 1 mieszkańca. Trzecim obszarem wzrostu był powiat wrocławski, jednakże tutaj zrealizowane przez przedsiębiorstwa inwestycje były znacznie niższe i kształtowały się na poziomie 8,3 tys. zł na 1 mieszkańca. Te trzy powiaty utworzyły grupę I powiatów o najwyższym potencjale w aspekcie nakłady inwestycyjne (tabl. 1.4.).

Tabl. 1.4. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie – nakłady inwestycyjne

I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. polkowicki	4. oławski	9. jeleniogórski	18. dzierzoniowski
2. milicki	5. średzki	10. lubiński	19. legnicki
3. wrocławski	6. głogowski	11. m. Jelenia Góra	20. kamiennogórski
	7. zgorzelecki	12. m. Legnica	21. oleśnicki
	8. m. Wrocław	13. wołowski	22. trzebnicki
		14. bolesławiecki	23. kłodzki
		15. świdnicki	24. lubański
		16. wałbrzyski	25. ząbkowicki
		17. strzeliński	26. złotoryjski
			27. lwówecki
			28. jaworski
			29. górowski
[0,499- 1,000]	[0,201- 0,499]	[0,088- 0,201]	[0,000-0,088]

W grupie II o średnim poziomie rozwoju znalazło się 5 powiatów. Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca tych powiatów kształtowały się od 5,7 tys. zł w oławskim do 4,4 tys. zł we Wrocławiu. Grupę III utworzyło 9 powiatów, w tym miasta Jelenia Góra i Legnica. Najwięcej, bo 12 powiatów zakwalifikowano do grupy IV czwartej o bardzo niskim poziomie rozwoju, w której nakłady były niższe niż 1,5 tys. zł na osobę. Najmniej w 2010 roku (bo jedynie 295,0 zł) zainwestowano na terenie powiatu górowskiego, następnie jaworskiego, lwóweckiego i złotoryjskiego.

Rys. 1.3. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie nakłady inwestycyjne, z wyróżnieniem obszarów problemowych



Do **obszarów problemowych**, zgodnie z przyjętą metodologią, w aspekcie nakłady inwestycyjne zaliczono powiaty: **lwówecki, jaworski**, a w szczególności **górowski**, w których nakłady inwestycyjne były ponad 10-krotnie niższe niż w województwie.

Potencjalne **obszary wzrostu** w aspekcie nakłady inwestycyjne to powiaty: **polkowicki, milicki i wrocławski**.

Powiaty **polkowicki i milicki** były zdecydowanymi liderami w tym obszarze.

Kapitał zagraniczny

Pozyskanie zagranicznego kapitału do regionu jest istotnym czynnikiem rozwoju, który sprzyja tworzeniu nowych miejsc pracy, stanowi impuls do dalszego rozwoju, a także jest źródłem wiedzy i innowacji. Ocena znaczenia kapitału zagranicznego w powiatach województwa dolnośląskiego dokonano na podstawie liczby i wartości spółek z kapitałem zagranicznym. Oba wskaźniki różnicowały powiaty województwa w sposób istotny, przy czym wartość kapitału zagranicznego była czynnikiem wyraźniej różnicującym powiaty (współczynnik zmienności 99,7%, wobec 78,8% dla liczby spółek z kapitałem zagranicznym).

Najwięcej spółek z kapitałem zagranicznym zlokalizowanych było w 2010 r. w województwie dolnośląskim na terenie m. Wrocławia (17,6 na 10 tys. ludności) oraz powiatu wrocławskiego (15,8). Dużo spółek z kapitałem zagranicznym funkcjonowało w także w powiatach jeleniogórskim (9,7 na 10 tys. mieszkańców) oraz średzkim (9,1). Znacząco niższa liczba spółek z kapitałem zagranicznym (poniżej średniej wojewódzkiej wynoszącej 7,6 spółek na 10 tys. mieszkańców) była w powiatach ząbkowickim i lubińskim oraz najmniej w górowskim.

Łącznie w województwie dolnośląskim w 2010 roku wartość spółek z kapitałem zagranicznym na 10 tys. mieszkańców kształtowała się na poziomie 50,4 mln zł i była znacznie zróżnicowana między powiatami. W powiecie wrocławskim, w którym była najwyższa i wynosiła 153,5 mln zł była ponad 300-krotnie wyższa niż w powiecie lubińskim (29. lokata). Znaczące środki zagraniczne skupiają także spółki mające siedzibę we Wrocławiu (116,4 mln zł) oraz spółek z powiatu oławskiego (110,2 mln zł).

Częstkowy miernik rozwoju w aspekcie kapitału zagranicznego przyjmował wartości od 0,001 (górowski) do 0,944 (wrocławski), co oznacza, że dystans między najlepszym a najłabszym wynosił 0,943, co wskazuje na duże zróżnicowanie między powiatami. Dla 19 powiatów miernik ten przyjmował wartości poniżej ½ wartości wzorcowej.

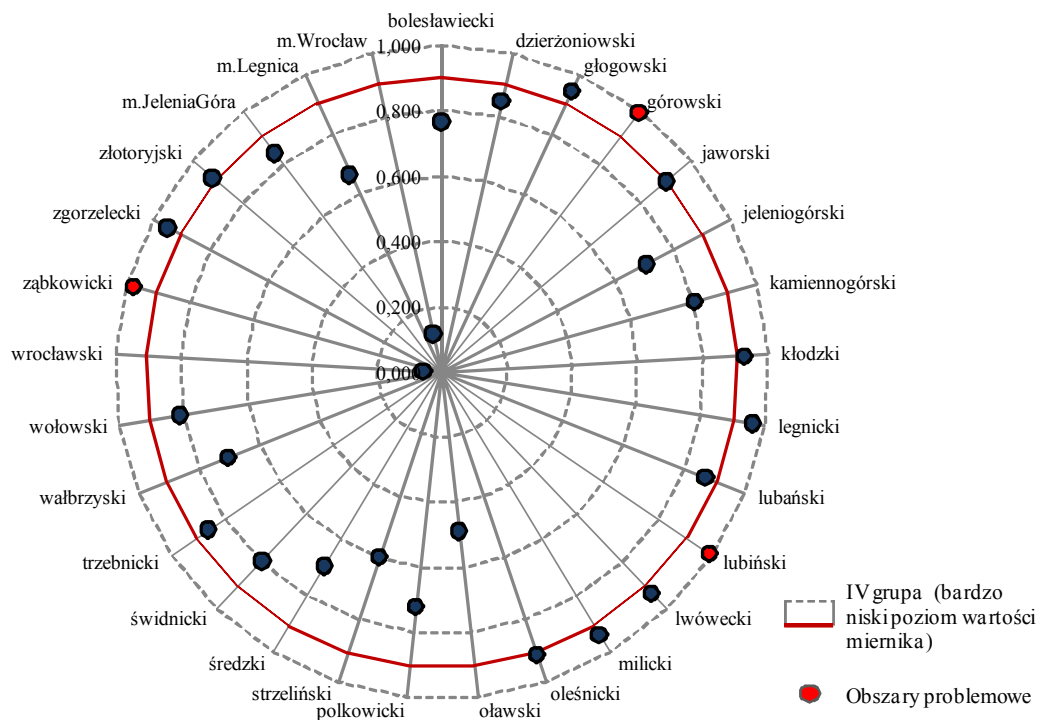
W tabl. 1.5. przedstawiono wyodrębnione metodą trzech średnich grupy powiatów według poziomu wartości miernika rozwoju w obszarze kapitał zagraniczny.

Tabl. 1.5. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie – kapitał zagraniczny

I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. wrocławski	4. strzeliński	11. świdnicki	19. oleśnicki
2. m. Wrocław	5. m. Legnica	12. kamiennogórski	20. złotoryjski
3. oławski	6. średzki	13. wołowski	21. kłodzki
	7. wałbrzyski	14. m. Jelenia Góra	22. lwówecki
	8. jeleniogórski	15. dzierzoniowski	23. milicki
	9. polkowicki	16. trzebnicki	24. zgorzelecki
	10. bolesławiecki	17. lubański	25. głogowski
		18. jaworski	26. legnicki
			27. ząbkowicki
			28. lubiński
			29. górowski
(0, 447– 0, 944]	(0, 216– 0, 447]	(0,094– 0, 216]	[0,001–0, 094]

Największe różnice w wartości miernika widoczne są w grupie I o najwyższym poziomie rozwoju. O ile, poziom miary rozwoju dla dwóch pierwszych jednostek w rankingu (miasta Wrocławia i otaczającego go powiatu wrocławskiego) jest zbliżony, to wartość miary dla powiatu oławskiego stanowiła jedynie około 50% wartości osiągniętej przez położony w bezpośrednim sąsiedztwie powiat wrocławski (lider).

Rys. 1.4. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie kapitał zagraniczny, z wyróżnieniem obszarów problemowych



Do **obszarów problemowych**, zgodnie z przyjętą metodologią, w aspekcie kapitał zagraniczny zaliczono powiaty: **górowski, lubiński** oraz **ząbkowicki**.

Są to powiaty, w których spółki z kapitałem zagranicznym miały niewielki wpływ na rozwój gospodarczy. O ile, w aktualnej sytuacji dla powiatu lubińskiego nie jest to barierą rozwoju, to dla pozostałych dwóch powiatów (ząbkowickiego i górowskiego) pozyskanie kapitału zagranicznego może być szansą na ożywienie gospodarki.

Obszary wzrostu w aspekcie kapitał zagraniczny objęły trzy sąsiadujące za sobą powiaty: **wrocławski**, miasto **Wrocław**, a także **oławski**.

Potwierdza to atrakcyjność miasta Wrocław dla inwestorów zagranicznych oraz wskazuje siłę oddziaływania miasta na okoliczne tereny. Siła ta uwidacznia się jeszcze bardziej, jeżeli weźmiemy pod uwagę, że na czwartej pozycji w rankingu jest kolejny sąsiadujący z powiatem wrocławskim i oławskim powiat – strzebiński, a na szóstym miejscu sąsiadujący z miastem Wrocław powiat średzki.

Rolnictwo

Sytuacja w ramach aspektu rolnictwo rozpatrywana jest przy założeniu, że sektorami najbardziej sprzyjającymi rozwojowi są przemysłowy i usługowy. Stąd wysokie pozycje miast na prawach powiatu należy interpretować jako wskazanie na regiony, w których rolnictwo odgrywa marginalną rolę w strukturze ekonomicznej. Do charakterystyki aspektu rolnictwo wykorzystano dwie cechy. Pierwsza z nich obrazuje liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w sektorze rolniczym, druga – udział użytków rolnych w powierzchni ogółem (użytki rolne – według siedziby użytkownika).

Najwięcej (powyżej 4%) zarejestrowanych podmiotów w sektorze rolniczym w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów w województwie dolnośląskim było w powiatach: milickim (5,5%), legnickim (5,1%), lwóweckim, górowskim, średzkim, ząbkowickim i strzelińskim. Najmniejszy (poniżej 0,7%) udział przedsiębiorstw zarejestrowanych z sektora rolniczego odnotowano dla miast na prawach powiatu: Wrocław, Legnica i Jelenia Góra.

Powiatami o dużym udziale użytków rolnych są tereny zlokalizowane w centralnie położonych w województwie powiatach: strzelińskim (84,2%), średzkim (79,3%), wrocławskim (77,4%), legnickim (76,0%) oraz świdnickim (75,4%). Najmniejszy udział użytków rolnych w powierzchni powiatu odnotowano w powiecie bolesławieckim, jednakże warto zauważyć, że jest to powiat o najwyższym poziomie lesistości w województwie (58,6% przy przeciętnej dla województwa równej 29,5%). Użytki rolne odgrywają małą rolę także w powiecie zgorzeleckim (39,6%) oraz w miastach: Legnica (39,7%), Jelenia Góra (39,9%) i Wrocław.

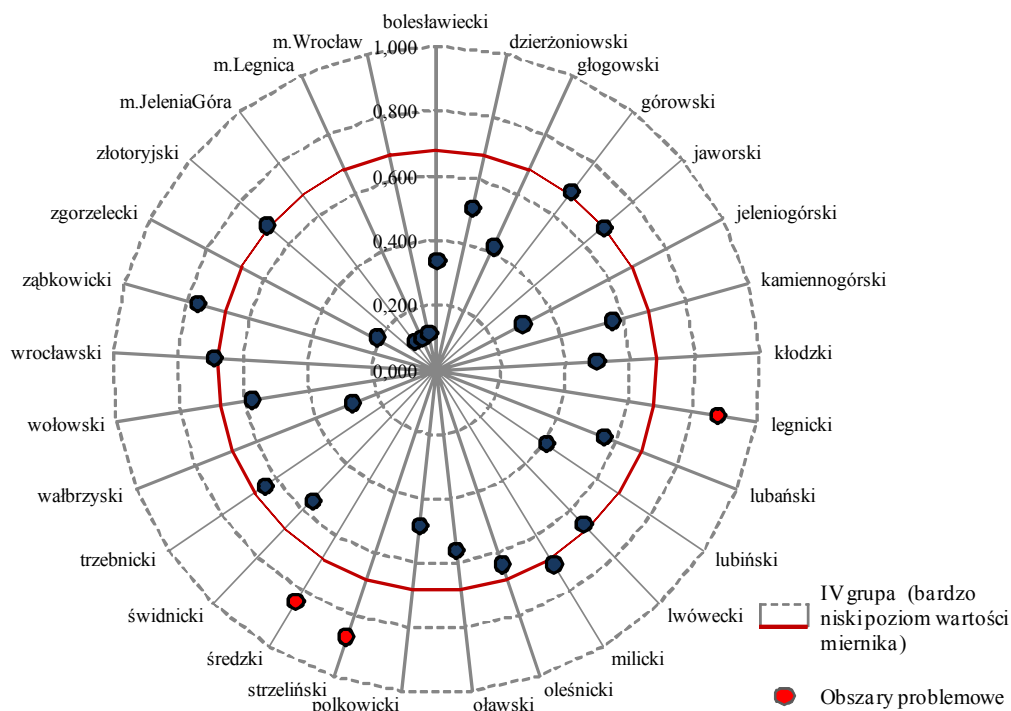
W tabl. 1.6. przedstawiono wyodrębnione metodą trzech średnich grupy powiatów według poziomu wartości miernika rozwoju w aspekcie rolnictwo.

Tabl. 1.6. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie – rolnictwo

I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. m. Legnica	7. bolesławiecki	13. lubański	22. złotoryjski
2. m. Jelenia Góra	8. lubiński	14. świdnicki	23. górowski
3. m. Wrocław	9. głogowski	15. oławski	24. wrocławski
4. zgorzelecki	10. polkowicki	16. kamiennogórski	25. milicki
5. wałbrzyski	11. kłodzki	17. wołowski	26. ząbkowicki
6. jeleniogórski	12. dzierzoniowski	18. oleśnicki	27. średzki
		19. trzebnicki	28. strzeliński
		20. lwówecki	29. legnicki
		21. jaworski	
(0,686– 0,894]	(0,472– 0,686]	(0,321– 0,472]	[0,117–0,321]

W grupie I powiatów o najwyższym poziomie rozwoju (niskim znaczeniu rolnictwa) znalazły się miasta na prawach powiatu: Legnica, Jelenia Góra, Wrocław oraz powiaty zgorzelecki i wałbrzyski (obejmujący 121-tysięczne miasto Wałbrzych), a także powiat jeleniogórski. Pozycja miast – ze względu na wyższe miary rozwoju – istotnie różniła się od pozostałych powiatów grupy I. W kolejnej grupie II o średnim poziomie rozwoju znalazło się 8 powiatów (bolesławiecki, lubiński, głogowski, polkowicki, kłodzki, dzierzoniowski). Najliczniejszą była grupa III – powiatów o niskim poziomie rozwoju (9 jednostek). Ostatnia grupa IV o bardzo niskim poziomie rozwoju objęła 7 powiatów, przy czym najmniej korzystna sytuacja była w średzkim, strzelińskim i legnickim.

Rys. 1.5. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie rolnictwo, z wyróżnieniem obszarów problemowych



Do **obszarów problemowych**, zgodnie z przyjętą metodologią, w aspekcie rolnictwo, czyli takich o dużym znaczeniu rolnictwa w regionie, zaliczono powiaty: **średzki, strzeliński i legnicki**. Są to powiaty o największych udziałach użytków rolnych w powierzchni ogółem.

Potencjalne **obszary wzrostu** w aspekcie rolnictwo to miasta: **Wrocław, Legnica i Jelenia Góra**.

Sektor usług

Sektor usług został zdiagnozowany poprzez wskaźnik obrazujący liczbę podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON w sekcjach: handel, naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Wskaźnik ten przyjmował wartości z przedziału 60,5% dla miasta Wrocławia do 27,8% dla powiatu wołowskiego. Można uznać, że był mało zróżnicowany w przekroju powiatów (współczynnik zmienności równy 23,9%).

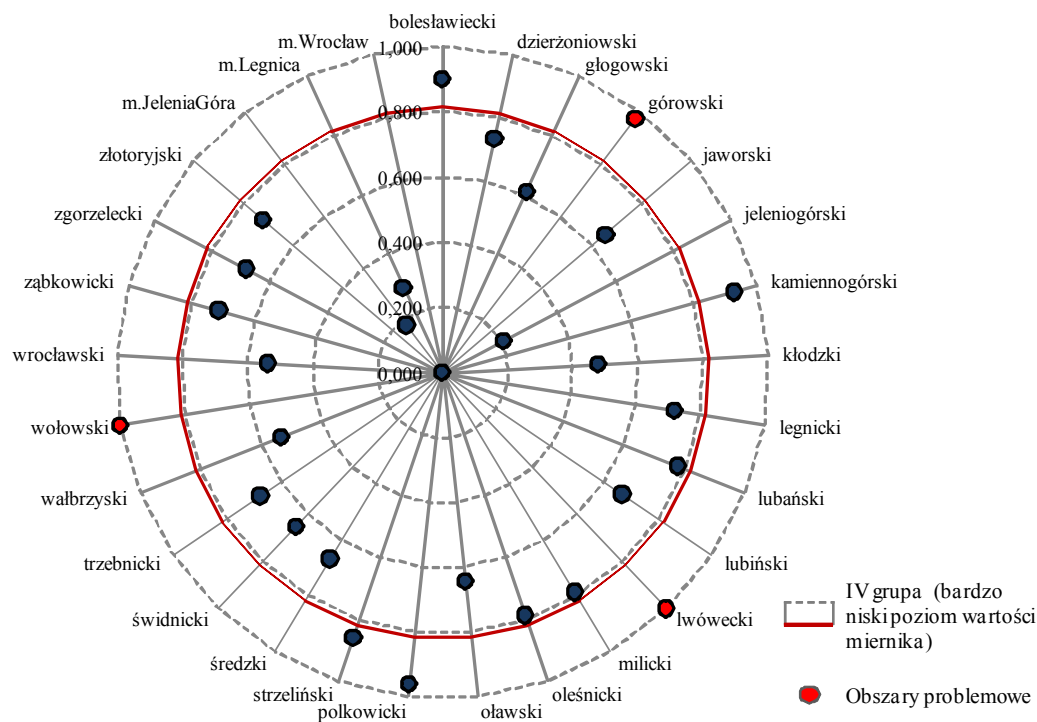
W tabl. 1.7. przedstawiono – wyodrębnione metodą trzech średnich – grupy powiatów według poziomu wartości miernika rozwoju w aspekcie sektor usług.

Tabl. 1.7. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie – sektor usług

I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. m. Wrocław	5. kłodzki	13. średzki	23. strzeliński
2. m. Jelenia Góra	6. wałbrzyski	14. trzebnicki	24. bolesławiecki
3. jeleniogórski	7. wrocławski	15. zgorzelecki	25. kamiennogórski
4. m. Legnica	8. głogowski	16. ząbkowicki	26. polkowicki
	9. oławski	17. legnicki	27. górowski
	10. świdnicki	18. złotoryjski	28. lwówecki
	11. jaworski	19. dzierzoniowski	29. wołowski
	12. lubiński	20. lubański	
		21. milicki	
		22. oleśnicki	
(0,546– 1,000]	(0,334– 0,546]	(0,184– 0,334]	[0,000–0,184]

W grupie I z najlepiej rozwiniętym sektorem usług znalazły się 3 miasta na prawach powiatu: Wrocław (60,5%), Jelenia Góra (54,5%) i na czwartej pozycji Legnica (51,1%). Trzecie miejsce zajął powiat jeleniogórski (53,6%), co wiąże się z rozwiniętym sektorem usług turystycznych. Kolejną grupę II tworzy 8 powiatów, w tym obejmujący miasto Wałbrzych powiat wałbrzyski, turystyczny powiat kłodzki i kilka otaczających Wrocław (wrocławski, oławski, świdnicki). Dziesięć powiatów zakwalifikowano jako jednostki o niskim poziomie rozwoju sektora usług, a 7 – o bardzo niskim, większość z nich położona jest w pewnym oddaleniu od miasta Wrocławia, z wyjątkiem powiatu strzebińskiego i wołowskiego.

Rys. 1.6. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie sektor usług, z wyróżnieniem obszarów problemowych



Do **obszarów problemowych**, zgodnie z przyjętą metodologią, w aspekcie sektor usług zaliczono powiaty: **wołowski, lwówecki i górowski**.

Potencjalne **obszary wzrostu** w aspekcie sektor usług to przede wszystkim miasto **Wrocław** oraz **Jelenia Góra** i powiat **jeleniogórski**.

Do grupy obszarów wzrostu z uwagi na miarę rozwoju zaliczyć można także miasto Legnicę.

Turystyka

Do charakterystyki aspektu turystyka wytypowano cztery wskaźniki obrazujące rozmiary i wykorzystanie bazy noclegowej powiatów, a w szczególności: liczbę miejsc noclegowych, liczbę turystów zagranicznych, liczbę korzystających i udzielonych noclegów. Zjawiska te różnicowały powiaty z różnym natężeniem. Największe różnice widoczne były w rozmieszczeniu bazy noclegowej (współczynnik zmienności 193,6%) oraz atrakcyjności powiatu dla turystów z zagranicy (98,3%). Wskaźnik obrazujący liczbę korzystających z noclegów w relacji do bazy noclegowej powiatu różnicował powiaty na poziomie 55,2%. Natomiast najmniejsze różnice widoczne były dla wskaźnika wykorzystania miejsc noclegowych (24,1%).

Wyróżniającym się regionem w województwie ze względu na funkcję turystyczną był powiat jeleniogórski, w którym liczba miejsc noclegowych na 1000 ludności wynosiła 219,8 i była czterokrotnie większa niż w kolejnych jednostkach (kłodzki – 53,9 i lubański – 50,2). Na czwartym miejscu był

powiat milicki (23,8) oraz miasto Jelenia Góra (22,3). W pozostałych 24 powiatach liczba ta była niższa niż średnia województwa wynosząca w 2010 roku 17,1. Najmniej rozwinięta baza noclegowa w relacji do liczby mieszkańców była w powiatach: oławskim (1,4), górowskim (1,5), lubińskim (3,7) oraz głogowskim (4,0).

Turyści zagraniczni najchętniej odwiedzali powiaty: lubański (389,6 turystów na 1000 ludności), jeleniogórski (389,0) oraz miasto Wrocław (357,3). Powyżej średniej wojewódzkiej (w 2010 roku wynoszącej 144,2 osób na 1000 mieszkańców) była także liczba turystów zagranicznych odwiedzających miasto Jelenią Górę (238,0), powiat złotoryjski (201,5), zgorzelecki (191,2) oraz miasto Legnicę (145,7). Najmniej z noclegów korzystali turyści zagraniczni w dwóch powiatach górowskim (0,4 osoby na 1000 ludności) oraz ząbkowickim (0,5). Nieznacznie więcej w powiatach: wołowskim (2,1) i kamiennogórskim (5,7).

Wskaźnik rozwoju bazy noclegowej, obrazujący liczbę osób korzystających z noclegów w przeliczeniu na 1 miejsce noclegowe, w 2010 roku w województwie dolnośląskim przyjął wartość 38,6. Najwyższą wartość wskaźnik rozwoju bazy noclegowej osiągnął w powiecie złotoryjskim (91,0). W mieście Wrocław był on na poziomie 79,1, podobnie w powiecie oławskim (71,4). W kolejnych powiatach przyjmował znacznie niższe wartości (50,0 - 60,0) i były to powiaty: oleśnicki, lubiński, zgorzelecki, głogowski, bolesławiecki oraz miasto Legnica. Najmniej korzystających przypadło na 1 miejsce noclegowe w powiecie jaworskim (7,9) oraz wołowskim (11,9). W regionach turystycznych wskaźnik ten kształtował się na poziomie: 26,0 w powiecie jeleniogórskim, 25,7 – kłodzkim i 32,8 – lubańskim. Jego niska wartość może być związana z długością pobytów (liczby noclegów wykupowanych przez turystę). Jeżeli weźmiemy pod uwagę bezwzględną liczbę turystów to powiaty te odwiedziła w 2010 roku największa liczba osób (jeleniogórski – 365,4 tys. osób, kłodzki – 227,2 tys. osób oraz lubański – 93,2 tys. osób). Warto dodać, że w ujęciu absolutnym najwięcej osób korzystało z noclegów we Wrocławiu (695,3 tys. osób).

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych wskazujący na kondycję sektora turystycznego w 2010 roku w województwie dolnośląskim wahał się od 12,7% w powiecie kamiennogórskim, 14,7% w trzebnickim i 14,8% w jaworskim do 40,9% w powiecie głogowskim i 40,8% we Wrocławiu. Niską wartość wskaźnika notowały także powiaty milicki i wrocławski (po 18,7%).

Tabl. 1. 8. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie – turystyka

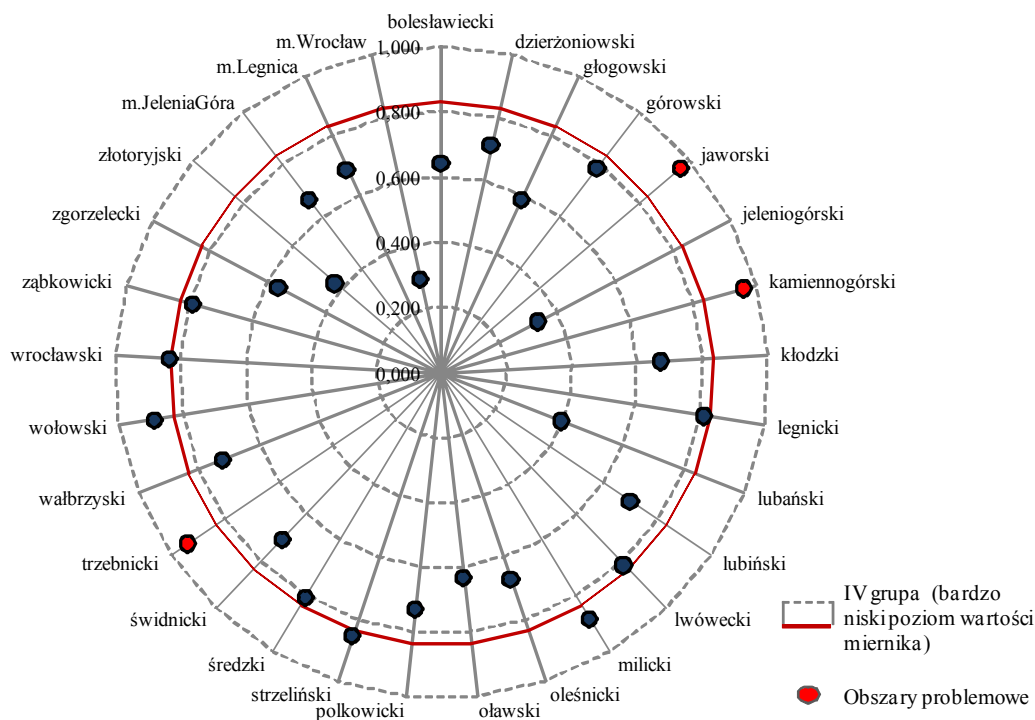
I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. m. Wrocław	6. głogowski	15. dzierzoniowski	24. strzebiński
2. jeleniogórski	7. oławski	16. wałbrzyski	25. milicki
3. lubański	8. bolesławiecki	17. polkowicki	26. wołowski
4. złotoryjski	9. m. Jelenia Góra	18. ząbkowicki	27. trzebnicki
5. zgorzelecki	10. oleśnicki	19. górowski	28. kamiennogórski
	11. kłodzki	20. średzki	29. jaworski
	12. m. Legnica	21. lwówecki	
	13. lubiński	22. legnicki	
	14. świdnicki	23. wrocławski	
(0,430 – 0,707]	(0,294– 0,430]	(0,168– 0,294]	[0,034–0,168]

W grupie I o najwyższym poziomie rozwoju (wyodrębnionych z wykorzystaniem metody trzech średnich) znalazło się 5 powiatów, w tym na pierwszym miejscu Wrocław. W zbliżonej sytuacji były powiaty jeleniogórski oraz lubański (2. i 3. pozycja). Mocną stroną powiatu jeleniogórskiego była duża baza noclegowa (1. lokata) oraz liczba turystów zagranicznych (2. lokata). Pozycja dwóch kolejnych powiatów, zajmujących 4. i 5. lokatę, tj. złotoryjskiego i zgorzeleckiego wyraźnie odbiegała od czołówki. W grupie II znalazło się 9 jednostek, w tym miasta Jelenia Góra i Legnica oraz powiat kłodzki. Słabą stroną tego ostatniego była niska realizacja wskaźnika rozwoju bazy noclegowej (20. lokata) oraz

wykorzystania bazy noclegowej (16. lokata), przy relatywnie dobrze rozwiniętej bazie noclegowej (2. lokata) oraz popularności terenu wśród turystów zagranicznych (8. lokata).

Grupa III o słabym poziomie rozwoju była najliczniejsza i zawierała 9 jednostek, w tym powiat wałbrzyski. Najniższy poziom rozwoju odnotowano w powiatach: jaworskim, kamiennogórskim, trzebnickim, wołowskim, milickim i strzelińskim, które utworzyły ostatnią, czyli IV grupę.

Rys. 1.7. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie turystyka, z wyróżnieniem obszarów problemowych



Do **obszarów problemowych**, zgodnie z przyjętą metodologią, w aspekcie turystyka zaliczono powiaty: **jaworski, kamiennogórski i trzebnicki**.

Ich niskie pozycje wynikały z małej liczby turystów zagranicznych oraz małego wykorzystania bazy noclegowej.

Obszary wzrostu w aspekcie turystyka to miasto **Wrocław** – lider, oraz powiaty **jeleniogórski i lubąński**. Wrocław swoją wysoką lokatę zawdzięcza: dużej liczbie turystów zagranicznych korzystających z noclegów (3. lokata), wysokiemu wskaźnikowi rozwoju bazy turystycznej (2. lokata) oraz znacznemu wykorzystaniu bazy noclegowej (2. lokata).

Finanse jednostek samorządu terytorialnego

Ocenę poziomu rozwoju powiatów województwa dolnośląskiego w zakresie sytuacji finansowej gmin i powiatów przeprowadzono na podstawie 3 wskaźników charakteryzujących potencjał dochodowy z tytułu udziałów w podatkach dochodowych gmin i powiatu, wielkość przekazanych na inwestycje środków budżetowych oraz wielkość pozyskanych środków z budżetu UE. Wartości wskaźników obrazują analizowane zagadnienia jako sumę wartości dla powiatu i położonych na jego terenie gmin.

Cechą najbardziej różnicującą powiaty była wielkość pozyskanych środków z budżetu UE na 1 mieszkańca (współczynnik zmienności 128,7%). Pozostałe cechy wykazywały średni poziom zmienności (wpływy z tytułu udziałów w podatkach dochodowych – 41,2%; wydatki inwestycyjne – 34,3%).

Największe wpływy z tytułu udziałów w podatkach dochodowych od osób fizycznych i prawnych do budżetu gmin i powiatów odnotowano w powiecie polkowickim (1311 zł na 1 mieszkańca), we Wrocławiu (1262 zł) i powiecie lubińskim (1196 zł). Wysokie wpływy zasiliły także budżety lokalne w powiatach głogowskim (957 zł) oraz wrocławskim (959 zł). Wpływy przewyższające średnią dla województwa odnotowano jeszcze tylko w Legnicy (808 zł). W pozostałych 23 powiatach wpływy z udziałów w podatkach dochodowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca były niższe niż średnia wojewódzka, która w 2010 roku wynosiła 785 zł. Najniższe wpływy z tego tytułu uzyskały jednostki lokalne powiatów górowskiego 333 zł oraz lwóweckiego 368 zł.

Aktywność inwestycyjna wśród jednostek lokalnych była zróżnicowana i tak największą część budżetu na inwestycje przeznaczyły władze lokalne jednostek położonych na obszarze powiatów trzebnickiego (34,5% wydatków ogółem), bolesławieckiego (25,6%) oraz miasta Wrocławia (24,2%). Poniżej 6% wydatków skierowały na inwestycje władze lokalne powiatu wałbrzyskiego (jedynie 3,3%), kamiennogórowskiego i górowskiego (po 5,1%) oraz lubańskiego (5,4%).

Największą skutecznością w pozyskiwaniu środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych wykazały się władze miasta Wrocław, które w 2010 roku pozyskały w przeliczeniu na 1 mieszkańca kwotę 203 zł. Żaden inny powiat (czyli władze lokalne tego powiatu plus gmin położonych na jego terenie łącznie) nie zbliżyły się do tej wartości. Na drugim miejscu był powiat świdnicki (59 zł), w dalszej kolejności miasta Jelenia Góra (51 zł) i Legnica (49 zł) oraz powiat jaworski (49 zł). Władze lokalne czterech powiatów pozyskały mniej niż 5 zł na mieszkańca i były to: lwówecki, polkowicki, wołowski oraz oławski.

W tabl. 1.9. przedstawiono – wyodrębnione metodą trzech średnich – grupy powiatów według poziomu wartości miernika rozwoju w aspekcie finanse jednostek samorządu terytorialnego.

Tabl. 1.9. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie – finanse samorządu terytorialnego

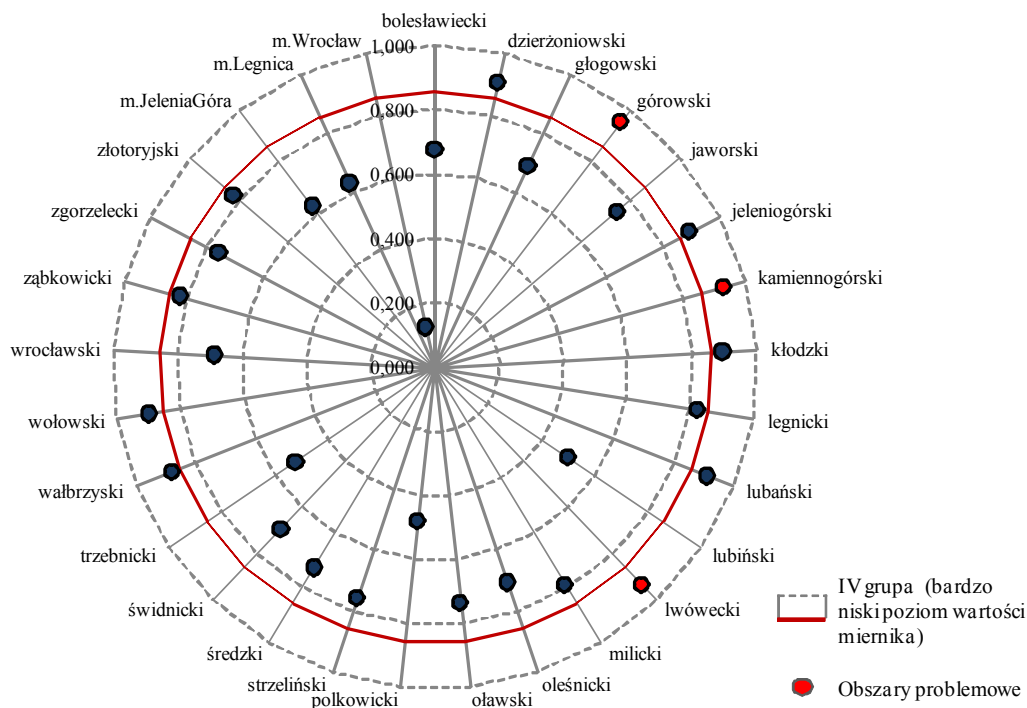
I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. m. Wrocław	5. m. Jelenia Góra	14. jaworski	21. wałbrzyski
2. polkowicki	6. m. Legnica	15. strzeliński	22. jeleniogórski
3. lubiński	7. bolesławiecki	16. zgorzelecki	23. kłodzki
4. trzebnicki	8. wrocławski	17. milicki	24. wołowski
	9. głogowski	18. złotoryjski	25. dzierżoniowski
	10. świdnicki	19. ząbkowicki	26. lubański
	11. oleśnicki	20. legnicki	27. kamiennogórowski
	12. średzki		28. lwówecki
	13. oławski		29. górowski
(0,400 – 0,874]	(0,258– 0,400]	(0,143– 0,258]	[0,046–0,143]

Najwyższym poziomem rozwoju w zakresie finansów gmin i powiatów województwa dolnośląskiego w 2010 roku charakteryzowały się cztery powiaty (grupa I). Miasto Wrocław zajęło pozycję zdecydowanego lidera.

Kolejne powiaty (polkowicki, lubiński oraz trzebnicki) uzyskały miarę rozwoju o około 40% niższą. Powiaty polkowicki i lubiński swoje pozycje zawdzięczają wysokim wpływom z podatków dochodowych ale jednocześnie zajęły odległe miejsca pod względem pozyskanych z UE środków finansowych (27. lokata i 24. lokata). Powiat trzebnicki natomiast przeznaczył na inwestycje najwięcej w województwie (1. lokata).

Najliczniejszą grupę II o średnim poziomie rozwoju utworzyło 9 powiatów, w tym miasta Jelenia Góra i Legnica oraz powiaty położone w bezpośrednim sąsiedztwie Wrocławia. Poziom rozwoju 7 powiatów grupy III można określić jako niski, a kolejnych 9 – jako bardzo niski (grupa IV). Wśród najsłabszych powiatów w regionie wymienić należy: lwówecki, kamiennogórowski i na ostatnim miejscu górowski.

Rys. 1.8. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie finans samorządu terytorialnego, z wyróżnieniem obszarów problemowych



Do **obszarów problemowych**, zgodnie z przyjętą metodologią, w aspekcie finans samorządu terytorialnego zaliczono powiaty: **lwówecki, kamiennogórski** i w szczególności **górowski**.

Ostatnie miejsce powiatu górowskiego było pochodną niskich wpływów z tytułu podatków dochodowych na tle pozostałych powiatów w województwie oraz małej części wydatków przekazywanych na inwestycje. Jednocześnie powiat wykazał dobrą aktywność w pozyskiwaniu środków z UE (11. lokata).

Potencjalne **obszary wzrostu** w aspekcie finans samorządu terytorialnego to będący liderem **Wrocław** oraz powiaty **polkowicki** i **lubiński**.

Wrocław pozycję lidera zajmuje ze względu na duże środki pozyskane z UE na 1 mieszkańca (1. lokata), wysokie wpływy z podatków dochodowych (2. lokata) i duże udziały środków przeznaczanych z budżetu na inwestycje (3. lokata).

Zróznicowanie powiatów pod względem wartości syntetycznego miernika rozwoju w zakresie potencjału gospodarczego / struktury gospodarki

Otrzymane wartości ośmiu mierników cząstkowych stały się podstawą obliczenia miary syntetycznej dla zakresu potencjał gospodarczy. Miara syntetyczna przyjmowała wartości od 0,597 (miasto Wrocław) do 0,083 (powiat górowski). Jak to opisano szczegółowo, sytuacja w powiatach była zróżnicowana w zależności od aspektu. Współczynnik zmienności dla miary syntetycznej wynosił 46,1%. Na poziom miary syntetycznej miały wpływ wszystkie aspekty, przy czym najbardziej zróżnicowane były powiaty pod względem produkcji przemysłowej (współczynnik zmienności wyniósł 135,4%), wynikało to z dużej różnicy między powiatem liderem – lubińskim i pozostałymi jednostkami. W dalszej kolejności dużym zróżnicowaniem charakteryzowały się nakłady inwestycyjne (121,8%) i kapitał zagraniczny (104,8%). Powiaty województwa dolnośląskiego były najmniej zróżnicowane w aspekcie rolnictwo (46,2%) i turystyka (58,6%).

Wykorzystując metodę trzech średnich dokonano klasyfikacji powiatów według wartości syntetycznego miernika rozwoju, wyodrębniając cztery grupy poziomu wartości. Najliczniejszą była grupa III

o niskim poziomie rozwoju licząca 10 powiatów. Grupę II o średniej wartości miar rozwoju utworzyło 5 powiatów (jeleniogórski, oławski, wałbrzyski, zgorzelecki i głogowski). Również 5 powiatów zakwalifikowano do grupy I o wysokich wartościach miernika, w której znalazły się obszary wzrostu, tj. miasta Wrocław, Legnica oraz powiat wrocławski, a także o dość dobrej sytuacji powiat lubiński i miasto Jelenia Góra. Dziewięć powiatów charakteryzowało się bardzo niskim poziomem rozwoju (IV grupa), w tym trzy powiaty zakwalifikowane jako obszary problemowe: kamiennogórski, lwówecki i górowski.

Powiat górowski – o najtrudniejszej sytuacji – zajmował w większości aspektów końcowe lokaty. Najgorzej wypadł w aspektach: budownictwo, nakłady inwestycyjne, kapitał zagraniczny (m.in. najmniejszej liczby spółek z udziałem kapitału zagranicznego na 1000 mieszkańców) oraz finanse gmin i powiatów (w szczególności w kontekście wpływów z podatków dochodowych), w których zajmował ostatnie lokaty. Najlepsza sytuacja dotyczyła aspektów rolnictwo (23. lokata) oraz turystyka (19. lokata).

Powiat lwówecki najdalszą, 28. lokatę zajął w ocenie sektora usług oraz finansów gmin i powiatów, najwyższą 20. lokatę w rolnictwie. Natomiast powiat kamiennogórski odnotował najniższe wyniki dla turystyki (28. lokata) oraz w aspekcie finansów gmin i powiatów (27. lokata), najwyżej ocenione zostały aspekty kapitał zagraniczny (12. lokata) oraz rolnictwo (16. lokata).

Na wysoką pozycję Wrocławia na tle innych powiatów w zakresie potencjału gospodarczego wpłynęły w szczególności wysokie wartości wskaźników w aspekcie sektora usług (największy udział sektora usług w województwie), turystyka (m.in. z uwagi na wskaźnik rozwoju bazy noclegowej i wykorzystania miejsc noclegowych) i w aspekcie finanse gmin i powiatów (dzięki m.in. bardzo dużym środkom pozyskanym z budżetu UE). W przypadku miasta Legnicy o wysokiej pozycji zadecydowały w szczególności aspekty: budownictwo i rolnictwo. Powiat wrocławski przodował w wielkości kapitału zagranicznego, a powiat lubiński m.in. w wielkości produkcji przemysłowej.

Do **obszarów problemowych**, zgodnie z przyjętą metodologią, w zakresie potencjału gospodarczego/struktury gospodarki zakwalifikowano powiaty: **górowski, lwówecki i kamiennogórski**. Powiaty te charakteryzują się słabym rozwojem gospodarczym.

Cechą charakterystyczną wyodrębnionych obszarów jest:

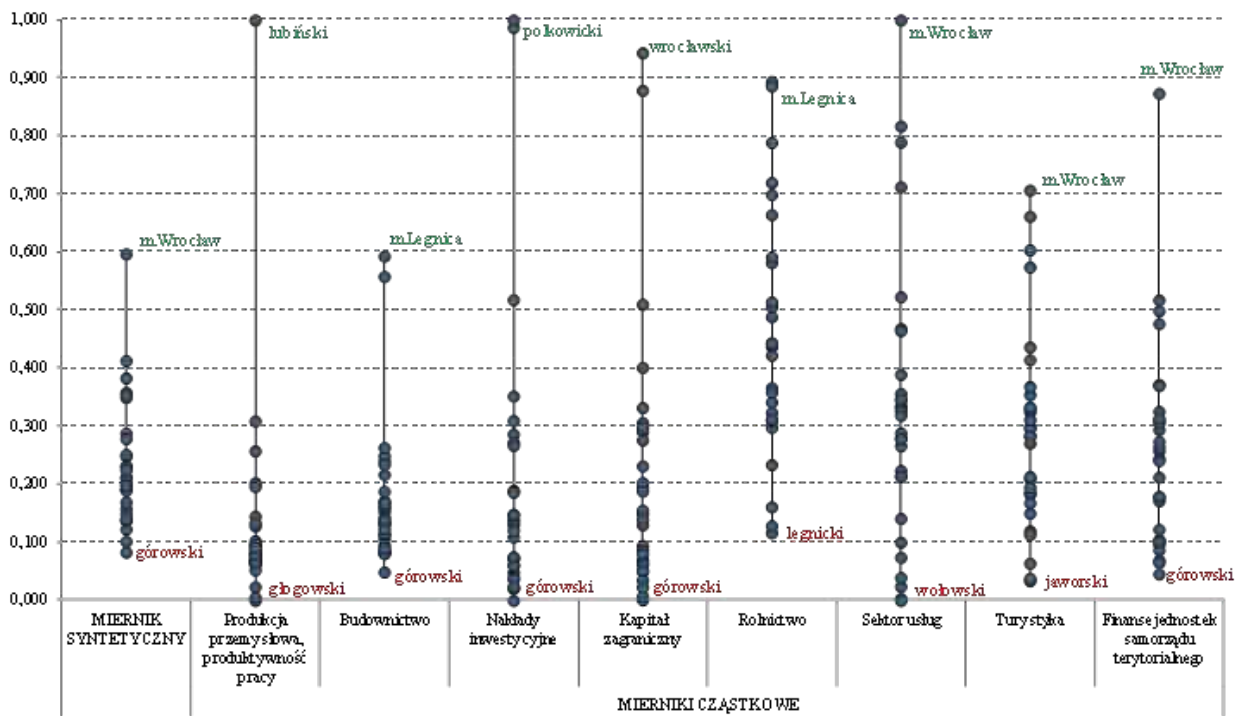
- ✓ niska wartość produkcji przemysłowej i budowlano-montażowej na 1 mieszkańca,
- ✓ niskie nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca,
- ✓ słabo rozwinięty sektor usług – mała liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych,
- ✓ słaby potencjał dochodowy z tytułu udziału w podatkach od osób prawnych i fizycznych,
- ✓ mała część wydatków z budżetu przeznaczonych na inwestycje.

Obszary wzrostu w zakresie potencjału gospodarczego/struktury gospodarki objęły: miasta **Wrocław i Legnicę** oraz powiat **wrocławski**.

Mocną stroną tych obszarów są:

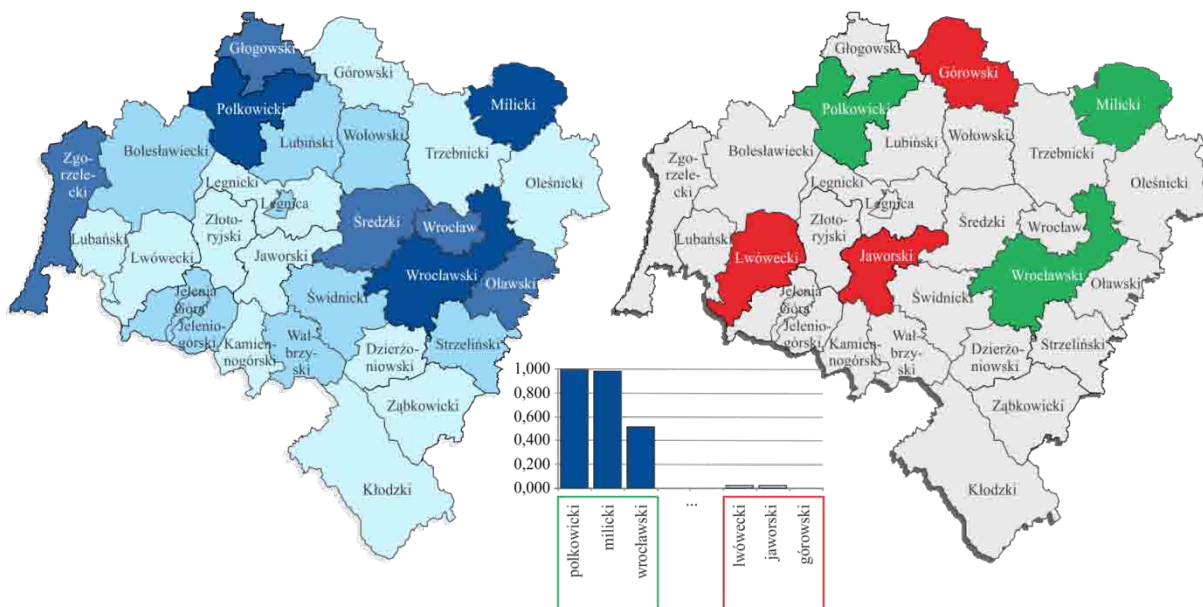
- ✓ wysokie wartości produkcji budowlano-montażowej na 1 mieszkańca,
- ✓ mocno rozwinięty sektor usług
- ✓ duże środki pozyskane z UE na 1 mieszkańca,
- ✓ duża część wydatków z budżetu przeznaczona na inwestycje,
- ✓ mocny potencjał dochodowy z tytułu udziału w podatkach od osób prawnych i fizycznych.

Rys. 1.9. Zróźnicowanie powiatów według wartości miernika syntetycznego w zakresie potencjału gospodarczego / struktura gospodarki oraz cząstkowych mierników dla badanych aspektów

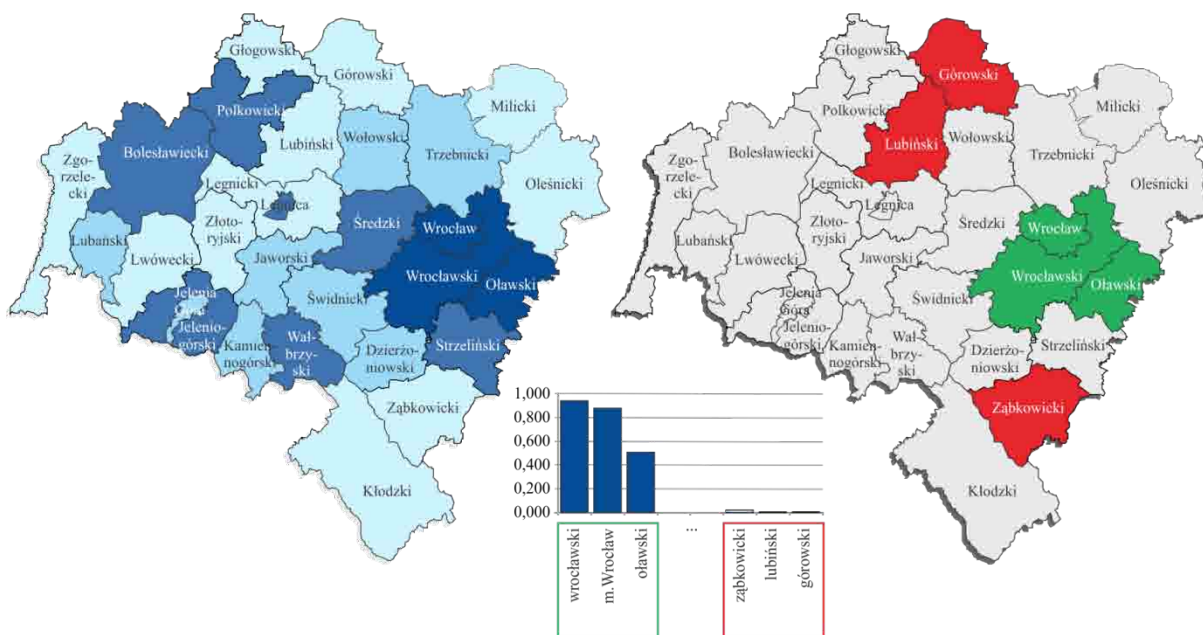


Rys. 1.10. Powiaty według grup poziomu wartości cząstkowych mierników w wybranych aspektach potencjału gospodarczego / struktury gospodarki

Nakłady inwestycyjne

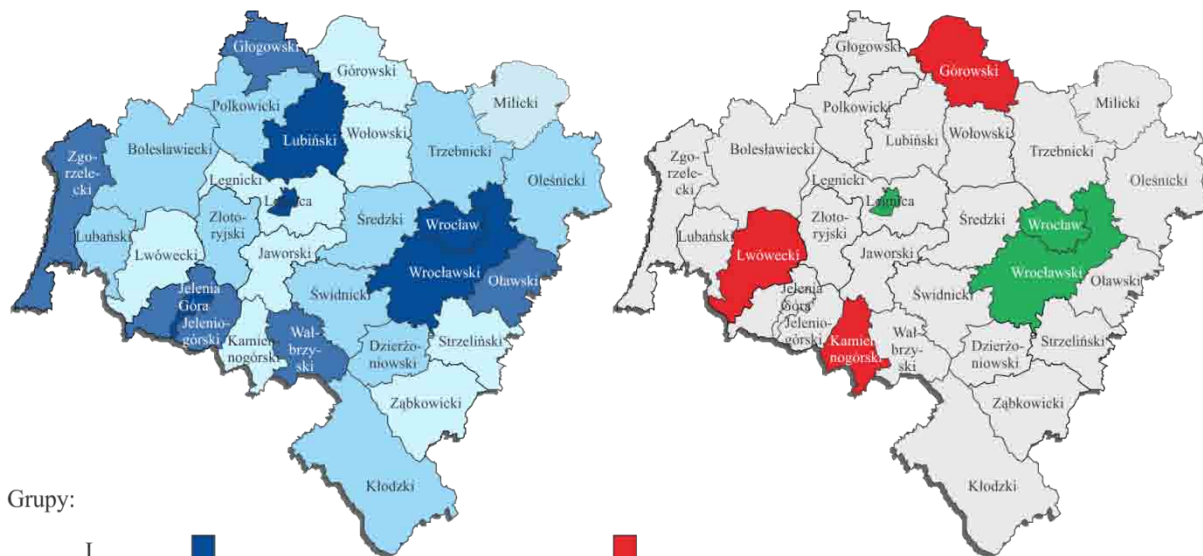


Kapitał zagraniczny

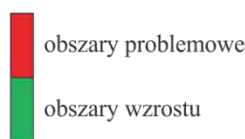
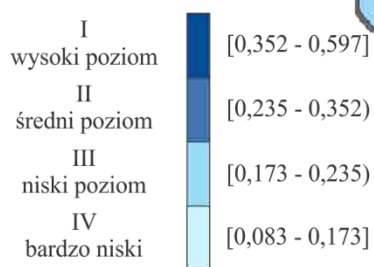


Grupy: I II III IV
 poziom: wysoki średni niski bardzo niski
 Obszary: problemowe wzrostu

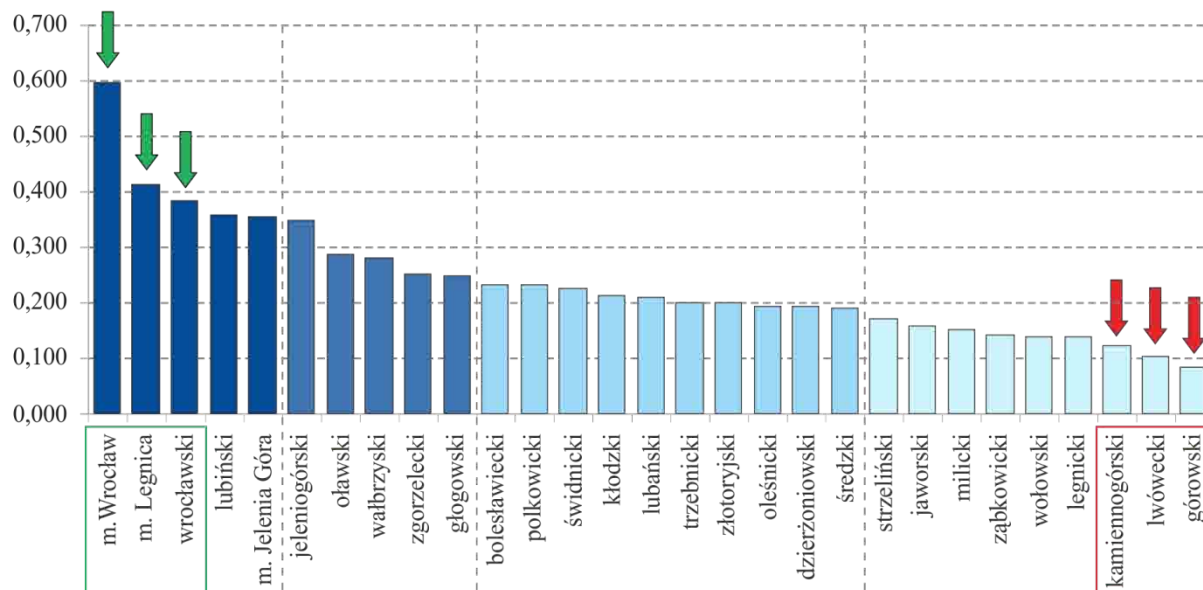
Rys. 1.11. Powiaty według grup poziomu wartości miernika syntetycznego w zakresie potencjału gospodarczego / struktury gospodarki, z wyróżnieniem obszarów problemowych i obszarów wzrostu



Grupy:



wartość miernika



Tabl. 1.10. Powiaty uporządkowane według miernika syntetycznego w zakresie potencjału gospodarczego /struktury gospodarki

POWIATY	MERNIKI CZĄSTKOWE												finanse jednostek samorządu terytorialnego					
	MERNIK SYNTETYCZNY		produkcja przemysłowa/produktywność pracy		budownictwo		nakłady inwestycyjne		kapitał zagraniczny		rolnictwo			sektor usług		turystyka		
	war-tość miernika	lokata	war-tość miernika	lokata	war-tość miernika	lokata	war-tość miernika	lokata	war-tość miernika	lokata	war-tość miernika	lokata		war-tość miernika	lokata	war-tość miernika	lokata	
m. Wrocław	0,597	1	0,196	5	0,235	6	0,267	8	0,879	2	0,886	3	1,000	1	0,707	1	0,874	1
m. Legnica	0,413	2	0,092	12	0,593	1	0,148	12	0,332	5	0,894	1	0,713	4	0,312	12	0,370	6
Wrocławski	0,383	3	0,309	2	0,558	2	0,518	3	0,944	1	0,310	24	0,465	7	0,168	23	0,313	8
Lubiński	0,358	4	1,000	1	0,134	17	0,186	10	0,007	28	0,592	8	0,335	12	0,300	13	0,499	3
m. Jelenia Góra	0,354	5	0,079	17	0,188	8	0,149	11	0,156	14	0,889	2	0,817	2	0,333	9	0,372	5
Jeleniogórski	0,350	6	0,081	15	0,171	9	0,190	9	0,291	8	0,699	6	0,790	3	0,662	2	0,104	22
Oławski	0,288	7	0,103	9	0,263	3	0,352	4	0,510	3	0,439	15	0,357	9	0,368	7	0,265	13
Wałbrzyski	0,279	8	0,258	3	0,081	27	0,121	16	0,298	7	0,720	5	0,469	6	0,283	16	0,123	21
Zgorzelecki	0,252	9	0,006	28	0,169	10	0,272	7	0,052	24	0,789	4	0,319	15	0,437	5	0,241	16
Głogowski	0,249	10	0,000	29	0,241	5	0,287	6	0,050	25	0,582	9	0,389	8	0,415	6	0,311	9
Bolesławiecki	0,232	11	0,085	14	0,096	23	0,136	14	0,232	10	0,665	7	0,100	24	0,355	8	0,326	7
Polkowicki	0,231	12	0,145	6	0,084	26	1,000	1	0,276	9	0,514	10	0,040	26	0,271	17	0,518	2
Świdnicki	0,225	13	0,071	19	0,130	18	0,130	15	0,203	11	0,443	14	0,348	10	0,296	14	0,306	10
Kłodzki	0,213	14	0,061	25	0,113	21	0,049	23	0,070	21	0,506	11	0,523	5	0,325	11	0,103	23
Lubański	0,211	15	0,052	26	0,144	14	0,040	24	0,130	17	0,444	13	0,224	20	0,604	3	0,087	26
Trzebnicki	0,200	16	0,097	10	0,139	15	0,061	22	0,139	16	0,359	19	0,326	14	0,064	27	0,477	4
Złotoryjski	0,199	17	0,079	16	0,090	24	0,024	26	0,080	20	0,312	22	0,279	18	0,575	4	0,179	18
Oleśnicki	0,193	18	0,089	13	0,160	12	0,061	21	0,087	19	0,367	18	0,214	22	0,331	10	0,294	11
Dzierżoniowski	0,192	19	0,095	11	0,153	13	0,075	18	0,149	15	0,489	12	0,266	19	0,284	15	0,097	25
Średzki	0,190	20	0,134	7	0,115	20	0,310	5	0,306	6	0,161	27	0,332	13	0,195	20	0,274	12
Strzeliński	0,170	21	0,128	8	0,163	11	0,109	17	0,401	4	0,129	28	0,141	23	0,150	24	0,244	15
Jaworski	0,158	22	0,074	18	0,134	16	0,021	28	0,095	18	0,324	21	0,345	11	0,034	29	0,258	14
Milicki	0,149	23	0,068	21	0,217	7	0,987	2	0,062	23	0,298	25	0,215	21	0,120	25	0,212	17
Ząbkowicki	0,141	24	0,067	22	0,122	19	0,036	25	0,023	27	0,234	26	0,289	16	0,214	18	0,179	19
Wołowski	0,139	25	0,203	4	0,081	28	0,140	13	0,188	13	0,422	17	0,000	29	0,113	26	0,102	24
Legnicki	0,138	26	0,069	20	0,249	4	0,074	19	0,035	26	0,117	29	0,280	17	0,183	22	0,172	20
Kamienogórski	0,123	27	0,065	24	0,106	22	0,072	20	0,194	12	0,437	16	0,074	25	0,038	28	0,069	27
Lwówecki	0,102	28	0,066	23	0,087	25	0,021	27	0,065	22	0,342	20	0,003	28	0,187	21	0,065	28
Górowski	0,083	29	0,024	27	0,049	29	0,000	29	0,001	29	0,312	23	0,024	27	0,210	19	0,046	29

Podstawowe parametry statystyczne:

MAX	0,597	29	1,000	29	0,593	29	1,000	29	0,944	29	0,894	29	1,000	29	0,707	29	0,874	29
MIN	0,083	1	0,000	1	0,049	1	0,000	1	0,001	1	0,117	1	0,000	1	0,034	1	0,046	1
zmienność w %	46,1	x	135,4	x	69,8	x	121,8	x	104,8	x	46,2	x	73,0	x	58,6	x	67,5	x

Tabl. 1.11. Potencjał gospodarczy / struktura gospodarki - wartości finalnych wskaźników diagnostycznych dla powiatów w 2010 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Produkcja przemysłowa. Produktowność pracy	Budownictwo		Nakłady inwestycyjne	Kapitał zagraniczny		Rolnictwo	
	produkcja sprzedana przemysłu na 1 pracującego w przemyśle (ceny bieżące; w zł)	produkcja budowlano-montażowa na 1 pracującego w budownictwie (ceny bieżące; w zł)	udział gruntów przekazanych inwestorom pod budownictwo mieszkaniowe w ogólnej powierzchni gruntów w zasobach (w %)	w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (ceny bieżące; w zł)	liczba spółek z kapitałem zagranicznym na 10 tys. mieszkańców	wartość kapitału zagranicznego spółek na 10 tys. mieszkańców (w zł)	udział podmiotów zarejestrowanych w sekcji ^a w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów (w %)	udział użytków rolnych w powierzchni ogółem (w %)
Powiaty:								
bolesławiecki	215281,1	88475,0	3,0	2389,7	6,1	27216610,5	3,8	30,5
dzierzoniowski.....	236262,5	156270,0	3,3	1455,7	4,0	21722069,9	1,8	70,8
głogowski	46484,6	111621,1	9,9	4724,6	2,4	#	1,6	62,8
górowski	93432,0	95295,9	0,2	295,0	#	#	4,3	63,5
jaworski.....	194434,6	111903,9	4,1	618,2	4,3	#	3,5	70,1
jeleniogórski	207668,3	175327,9	3,5	3227,7	9,7	10981962,7	2,5	40,5
kamiennogórski.....	175929,5	145391,6	1,2	1401,8	4,2	#	3,9	54,0
kłodzki	168632,6	135758,4	2,0	1049,3	3,4	2924641,3	3,7	49,1
legnicki	183443,4	77079,2	11,8	1436,0	2,2	3253816,3	5,1	76,0
lubański.....	150771,7	198899,7	1,0	917,9	#	2665521,7	2,6	66,9
lubiński.....	#	207863,1	0,1	3176,5	1,6	457047,1	2,1	56,9
lwówecki.....	178323,2	117324,4	1,3	624,1	3,0	#	4,5	58,0
milicki	181597,4	93057,5	9,4	15554,6	2,7	#	5,5	52,2
oleśnicki	222549,7	175838,8	2,8	1241,7	3,1	11170936,4	3,9	61,5
oławski	250954,3	165841,3	8,8	5738,9	6,3	110186340,5	2,4	69,5
polkowicki.....	#	34739,2	4,7	15750,8	3,2	67519844,5	3,2	53,2
strzeliński.....	301316,3	61402,1	7,8	1986,4	7,1	69674654,0	4,2	84,2
średzki	312630,4	53990,5	5,5	5086,8	9,1	21274067,0	4,3	79,3
świdnicki.....	188469,2	149071,6	2,4	2301,6	5,5	23472291,1	1,8	75,4
trzebnicki	240186,7	153162,8	2,7	1233,0	5,5	4215978,2	3,7	65,2
wałbrzyski.....	558600,0	109581,4	1,4	2164,0	2,3	#	1,6	47,7
wołowski	449589,5	108578,7	1,4	2463,6	4,6	27287895,7	3,8	56,6
wrocławski.....	661650,0	680810,6	3,2	8305,7	15,8	153524717,3	3,0	77,4
ząbkowicki.....	178834,7	128765,5	2,8	858,5	#	#	4,3	71,4
zgorzelecki.....	57574,8	177690,8	3,2	4505,8	2,9	#	1,7	39,6
złotoryjski	203573,2	89071,5	2,7	667,7	3,7	2710504,9	3,5	72,3
Miasta na prawach powiatu:								
Jelenia Góra.....	203303,8	213995,0	2,8	2590,6	5,5	9425990,5	0,7	39,9
Legnica.....	229022,0	155366,3	27,0	2579,0	6,1	57973665,0	0,6	39,7
Wrocław.....	436891,2	160384,7	7,5	4422,3	17,6	116444653,7	0,4	42,7
Podstawowe parametry statystyczne:								
wartość maksymalna	#	680810,6	27,0	15750,8	17,6	153524717,3	5,5	84,2
wartość minimalna	46484,6	34739,2	0,1	295,0	#	457047,1	0,4	30,5
średnia wojewódzka	377012,2	168465,3	3,2	3435,6	7,6	50419411,8	2,0	59,9
zmienność (w %)	96,0	69,4	82,5	85,2	78,8	99,7	73,8	23,7

^a W sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

Tab. 1.11. - cd

WYSZCZEGÓLNIENIE	Sektor usług	Turystyka				Finanse jednostek samorządu terytorialnego		
	liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON w sekcjach ^a na 1000 mieszkańców	wskaźnik funkcji turystycznej	liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów w obiektach turystycznych na 1000 ludności	wskaźnik rozwoju bazy noclegowej	stopień wykorzystania miejsc noclegowych (w %)	dochody jednostek samorządu terytorialnego z podatku od osób prawnych i fizycznych na 1 mieszkańca (w zł)	udział wydatków majątkowych inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego w wydatkach ogółem (w %)	otrzymane przez jednostki samorządu terytorialnego środki na programy i projekty UE w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)
Powiaty:								
bolesławiecki	31,0	5,5	88,7	54,4	30,0	525,5	25,6	15,3
dzierżoniowski.....	36,5	6,1	44,5	31,7	32,9	480,9	6,1	11,9
głogowski	40,5	4,0	29,6	55,5	40,9	956,9	9,9	18,7
górowski	28,5	1,5	0,4	22,3	31,5	333,0	5,1	17,7
jaworski.....	39,0	10,4	7,9	7,9	14,8	439,9	16,7	48,7
jeleniogórski	53,6	219,8	389,0	26,0	24,8	480,0	6,1	16,6
kamiennogórski.....	30,2	9,0	5,7	16,5	12,7	448,2	5,1	8,5
kłodzki	44,9	53,9	138,7	25,7	26,5	470,1	7,7	8,0
legnicki	36,9	9,2	63,5	22,3	22,9	505,7	11,4	17,6
lubański.....	35,1	50,2	389,6	32,8	37,9	476,8	5,4	11,5
lubiński.....	38,7	3,7	15,0	57,2	28,4	1196,4	21,8	6,1
lwówecki.....	27,9	12,2	22,3	20,8	26,4	368,2	7,9	4,9
milicki	34,8	23,8	33,8	14,5	18,7	426,1	17,0	23,0
oleśnicki.....	34,7	5,0	99,8	58,6	25,1	587,6	21,8	7,8
oławski	39,4	1,4	13,6	71,4	31,8	712,5	16,0	2,1
polkowicki.....	29,0	7,1	36,5	40,6	28,8	1310,5	20,2	4,5
strzeliński.....	32,4	5,8	17,7	21,0	23,4	477,7	20,7	7,8
średzki	38,6	5,9	9,9	28,0	26,6	590,4	18,8	14,8
świdnicki.....	39,1	5,8	50,6	45,7	29,1	612,4	14,2	58,6
trzebnicki	38,4	7,9	7,0	19,4	14,7	601,7	34,5	33,4
wałbrzyski.....	43,1	6,5	44,3	41,9	29,3	637,5	3,3	13,3
wołowski	27,8	10,1	2,1	11,9	22,9	518,6	6,7	3,4
wrocławski.....	43,0	6,1	24,6	39,0	18,7	958,9	9,5	22,1
ząbkowicki.....	37,2	4,8	0,5	27,1	29,9	448,5	14,8	12,0
zgorzelecki.....	38,2	10,0	191,2	55,7	30,8	762,7	11,7	5,1
złotoryjski	36,9	3,2	201,5	91,0	34,5	462,2	13,1	20,4
Miasta na prawach powiatu:								
Jelenia Góra.....	54,5	22,3	238,0	27,1	23,9	748,2	17,3	51,1
Legnica.....	51,1	9,2	145,7	50,1	22,0	808,4	15,5	48,9
Wrocław.....	60,5	14,1	357,3	79,1	40,8	1261,7	24,2	202,6
Podstawowe parametry statystyczne:								
wartość maksymalna	60,5	219,8	389,6	91,0	40,9	1310,5	34,5	202,6
wartość minimalna	27,8	1,4	0,4	7,9	12,7	333,0	3,3	2,1
średnia wojewódzka	44,0	17,1	144,2	38,6	29,1	785,4	19,7	60,0
zmienność (w %)	23,9	193,6	98,3	55,2	24,1	41,2	34,3	128,7

^a Handel, naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja.

2 | POTENCJAŁ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego regionów istotny wpływ ma stopień wyposażenia w infrastrukturę techniczną oraz dostępność transportową. Im wyższy jest poziom rozwoju infrastruktury technicznej, tym lepsze są warunki funkcjonowania i rozwoju gospodarki. Dostępność do urządzeń infrastruktury technicznej warunkuje zarówno atrakcyjność osadniczą wpływając na warunki bytowe ludności, ale także na atrakcyjność produkcyjną czy inwestycyjną danego regionu.

Do opisu infrastruktury technicznej powiatów województwa dolnośląskiego wybrano wskaźniki charakteryzujące ich wyposażenie w wodociągi, kanalizację, sieć gazową oraz drogi, czyli w techniczne urządzenia użytku publicznego zorganizowane w systemach sieciowych. Dodatkowo w analizie uwzględniono gęstość sieci kolejowej.

Zaproponowane wskaźniki w układzie przestrzennym umożliwiają:

- monitorowanie efektów działań w zakresie wyposażenia powiatów w infrastrukturę techniczną,
- identyfikację obszarów wyróżniających się najlepszą sytuacją pod względem wyposażenia w infrastrukturę techniczną oraz obszarów o słabym potencjale technicznym.

Do charakterystyki infrastruktury technicznej wytypowano 9 wskaźników pogrupowanych w pięć aspektów, z których trzy dotyczyły infrastruktury (wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej), natomiast dwa transportu (drogowego i kolejowego) – tabl. 2.1.

Tabl. 2.1. Potencjał infrastruktury technicznej - wstępny zestaw potencjalnych wskaźników diagnostycznych

Grupy wskaźników	Definicja wskaźnika	Charakter wskaźnika	Uzasadnienie wyboru wskaźnika
3.1. Infrastruktura wodociągowa			
3.1.1. Długość sieci rozdzielczej wodociągowej (w km na 100 km ²)	Długość sieci rozdzielczej wodociągowej w km na jednostkę powierzchni w km ² (stan w dniu 31 XII). Informacje o długości sieci wodociągowej dotyczą sieci rozdzielczej (bez przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów) oraz sieci przesyłowej (magistralnej), tj. przewodów odprowadzających do sieci rozdzielczej wodę	S	Charakteryzuje gęstość sieci wodociągowej
3.1.2. Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej rozdzielczej w ogólnej liczbie ludności (w %)	Odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej (stan w dniu 31 XII)	S	Wskaźnik wskazuje na stopień zapewnienia ludności dostępu do sieci wodociągowej
3.2. Infrastruktura kanalizacyjna			
3.2.1. Długość sieci kanalizacyjnej (w km na 100 km ²)	Długość sieci rozdzielczej kanalizacyjnej w km na jednostkę powierzchni w km ² (stan w dniu 31 XII) Dane o długości sieci kanalizacyjnej, oprócz przewodów ulicznych, uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych	S	Charakteryzuje gęstość sieci kanalizacyjnej

Grupy wskaźników	Definicja wskaźnika	Charakter wskaźnika	Uzasadnienie wyboru wskaźnika
3.2.2. Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej rozdzielczej w ogólnej liczbie ludności (w %)	Odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej (stan w dniu 31 XII)	S	Wskaźnik wskazuje na stopień zapewnienia ludności dostępu do sieci kanalizacyjnej
3.3. Infrastruktura gazowa			
3.3.1. Długość czynnej sieci gazowej (w km na 100 km ²)	Długość sieci rozdzielczej gazowej w km na jednostkę powierzchni w km ² (stan w dniu 31 XII). Informacje o długości sieci gazowej dotyczą sieci rozdzielczej (bez przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów) oraz sieci przesyłowej (magistralnej), tj. przewodów doprowadzających do sieci rozdzielczej gaz	S	Charakteryzuje gęstość sieci gazowej
3.3.2. Udział ludności korzystającej z sieci gazowej w ogólnej liczbie ludności (w %)	Odsetek osób korzystających z sieci gazowej (stan w dniu 31 XII)	S	Wskaźnik wskazuje na stopień zapewnienia ludności dostępu do sieci gazowej
3.4. Infrastruktura drogowa			
3.4.1. Długość dróg o nawierzchni twardej (w km na 100 km ²)	Długość dróg publicznych o nawierzchni twardej, ulepszonej (z kostki kamiennej, klinkieru, betonu, z płyt kamienno-betonowych, bitumu) oraz nieulepszonej (o nawierzchni tłuczniowej i brukowej) na 100 km ² (stan w dniu 31 XII)	S	Charakteryzuje gęstość sieci drogowej
3.4.2. Odsetek dróg o nawierzchni twardej ulepszonej (w %)	Udział długości dróg o nawierzchni twardej ulepszonej w ogólnej długości dróg publicznych o nawierzchni twardej (stan w dniu 31 XII)	S	Charakteryzuje jakość sieci drogowej
1.5. Infrastruktura kolejowa			
3.5.1. Długość linii kolejowych eksploatowanych (w km na 100 km ²)	Suma długości linii kolejowych normalnotorowych, wąskotorowych i szerokotorowych czynnych w przeliczeniu na 100 km ² (stan w dniu 31 XII)	S	Charakteryzuje gęstość sieci kolejowej w eksploatacji

W wyniku wstępnej analizy danych z uwagi na małe zróżnicowanie między powiatami, a więc względne podobieństwo potencjału powiatów, ze wstępnego zestawu wskaźników usunięto odsetek dróg o nawierzchni twardej ulepszonej i odsetek osób korzystających z wodociągów. Pozostałe wskaźniki zostały wyeliminowane z powodu statystycznie istotnej korelacji z pozostałymi cechami aspektu. Otrzymany finalny zestaw wskaźników statystycznie diagnostycznych zawiera 5 cech (po jednej w każdym aspekcie):

Infrastruktura wodociągowa

- długość sieci rozdzielczej wodociągowej (w km na 100 km²)

Infrastruktura kanalizacyjna

- długość sieci kanalizacyjnej (w km na 100 km²)

Infrastruktura gazowa

- długość czynnej sieci gazowej (w km na 100 km²)

Infrastruktura drogowa

- długość dróg o nawierzchni twardej (w km na 100 km²)

Infrastruktura kolejowa

- długość linii kolejowych eksploatowanych (w km na 100 km²)

Infrastruktura wodociągowa

Rozwój lokalny uzależniony jest od bardzo wielu czynników, w tym między innymi od wyposażenia regionu w podstawową infrastrukturę techniczną. Do oceny poziomu rozwoju infrastruktury wodociągowej wykorzystano wskaźnik gęstości sieci (długość sieci wodociągowej na 100 km²).

W 2010 roku w województwie dolnośląskim z sieci wodociągowej korzystało 2 632,5 tys. osób, tj. 91,5% ludności (ludność korzystająca z sieci wodociągowej). Łączna długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej wynosiła 14 429,5 km, z czego najwięcej przypadało na miasto Wrocław (8,8%), powiat wrocławski (8,2%) i powiat oleśnicki (5,3%).

Gęstość sieci wodociągowej była w znacznym stopniu zróżnicowana (współczynnik zmienności równy 70,2%), na co wpływ miała gęstość zaludnienia i struktura zagospodarowania terenu. Przeciętnie w województwie dolnośląskim gęstość sieci wodociągowej wynosiła 72,3 km na 100 km². Najwyższe wartości uzyskały miasta na prawach powiatu: Wrocław (431,6 km na 100 km²), Legnica (332,6) oraz Jelenia Góra (235,9). Pozostałe powiaty charakteryzowały się znacznie niższą gęstością sieci wodociągowej. I tak, w powiecie wrocławskim było to 106,1 km na 100 km², w wałbrzyskim – 95,6, świdnickim – 91,3, głogowskim – 87,7 i w oławskim – 85,8 km na 100 km². Powiatami o najmniejszej gęstości sieci wodociągowej były: kłodzki (44,3 km na 100 km²), wołowski (45,8), lwówecki (45,9) i złotoryjski (49,3). W tabelicy 2.2. przedstawiono, wyodrębnione metodą trzech średnich, grupy powiatów według poziomu wartości miernika w aspekcie – infrastruktura wodociągowa.

Tabl. 2.2. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie – infrastruktura wodociągowa

I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. m. Wrocław	3. m. Jelenia Góra	6. świdnicki	20. jaworski
2. m. Legnica	4. wrocławski	7. głogowski	21. strzeliński
	5. wałbrzyski	8. oławski	22. górowski
		9. legnicki	23. ząbkowicki
		10. lubański	24. milicki
		11. oleśnicki	25. bolesławiecki
		12. jeleniogórski	26. złotoryjski
		13. trzebnicki	27. lwówecki
		14. dzierzoniowski	28. wołowski
		15. zgorzelecki	29. kłodzki
		16. kamiennogórski	
		17. polkowicki	
		18. lubiński	
		19. średzki	
(0,506 - 1,000]	(0,129 - 0,506]	(0,050 - 0,129]	[0,000- 0,050]

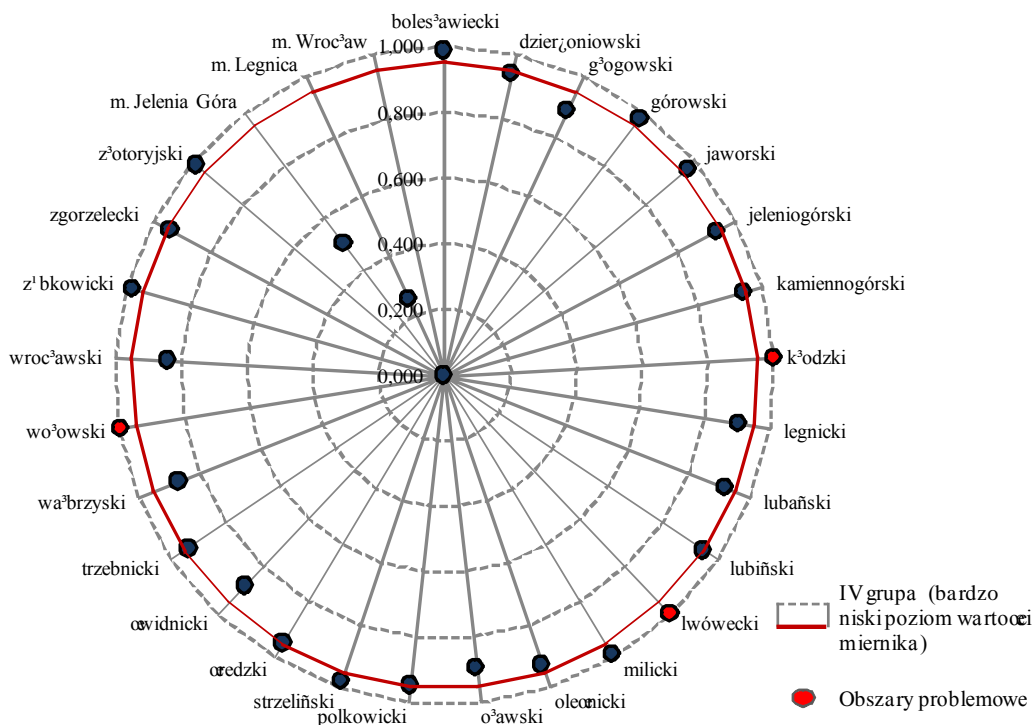
W grupie I o wysokim poziomie rozwoju znalazły się dwa miasta na prawach powiatu – Wrocław i Legnica, które znacznie odbiegały poziomem miary rozwoju od pozostałych jednostek, w tym od trzeciego miasta na prawach powiatu – Jeleniej Góry. Wartość miary rozwoju w Jeleniej Górze (3. lokata, grupa II) była o połowę niższa niż we Wrocławiu (1. lokata). Ma to związek ze zdefiniowaniem wskaźnika, który wyraża gęstość sieci wodociągowej na powierzchnię (na 100 km²). Jelenia Góra ma relatywnie dużą powierzchnię lasów na swoim terenie (32,3% wobec 7,3% we Wrocławiu). Przekłada się to na potrzeby w zakresie długości sieci wodociągowej (jak i innego rodzaju infrastruktury). Podobnie duże różnice widoczne są między Jelenią Górą a kolejnym powiatem wrocławskim (należącym podobnie jak Jelenia Góra, do grupy II o średnim poziomie rozwoju), w którym gęstość sieci wodociągowej jest o ponad połowę mniejsza. Trzecim powiatem grupy II był wałbrzyski z miastem Wałbrzychem.

Najliczniejszą grupę III tworzyły powiaty o niskim poziomie rozwoju (14 jednostek), w których gęstość sieci wodociągowej wahała się od 91,3 km na 100 km² w powiecie świdnickim do 64,3 w średzkim.

Ostatnia grupa IV objęła 10 powiatów o najniższej gęstości sieci wodociągowej. Najlepszą pozycję w tej grupie miał powiat jaworski (20. lokata z wartością wskaźnika gęstości sieci wodociągowej na poziomie 56,9 km na 100 km². Ranking zamknął powiat kłodzki (44,3).

Miasta, ze względu na swą specyfikę i duży stopień urbanizacji, dzieli znaczny dystans w poziomie rozwoju w aspekcie infrastruktura wodociągowa od pozostałych powiatów (rys. 2.1.)

Rys. 2.1. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie infrastruktura wodociągowa, z wyróżnieniem obszarów problemowych



Do obszarów problemowych, zgodnie z przyjętą metodologią, w aspekcie infrastruktura wodociągowa zaliczono powiaty: **kłodzki, wołowski i lwówecki**.

Potencjalne obszary wzrostu w aspekcie infrastruktura wodociągowa to miasta **Wrocław i Legnica**.

Infrastruktura kanalizacyjna

Ważnym elementem infrastruktury regionu, ułatwiającym właściwą gospodarkę ściekami i ochronę środowiska przyrodniczego, jest sieć kanalizacyjna. Do oceny poziomu rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej wykorzystano wskaźnik gęstości sieci (długość sieci kanalizacyjnej na 100 km²).

W 2010 roku w województwie dolnośląskim było 8 248,6 km sieci kanalizacyjnej, która obsługiwała 1 962,1 tys. osób. Przeciętnie w województwie dolnośląskim w 2010 roku 68,2% ludności miało dostęp do sieci kanalizacyjnej (dla porównania do wodociągowej 91,5%). Wyposażenie regionu w sieć kanalizacyjną mierzone gęstością sieci kanalizacyjnej było czynnikiem istotnie różnicującym powiaty (współczynnik zmienności 97,8%).

Wskaźnik gęstości sieci kanalizacyjnej kształtował się od 6,8 km na 100 km² w powiecie górowskim do 345,4 km na 100 km² w mieście Legnicy. Podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej, miasta znacznie odbiegają od pozostałych powiatów. Uwidacznia się to zarówno dużo większą gęstością sieci kanalizacyjnej, jak i dużymi różnicami w wartościach miary rozwoju.

W tabl. 2.3. przedstawiono zestawienie grup powiatów według poziomu rozwoju otrzymane na podstawie wskaźnika gęstości sieci kanalizacyjnej.

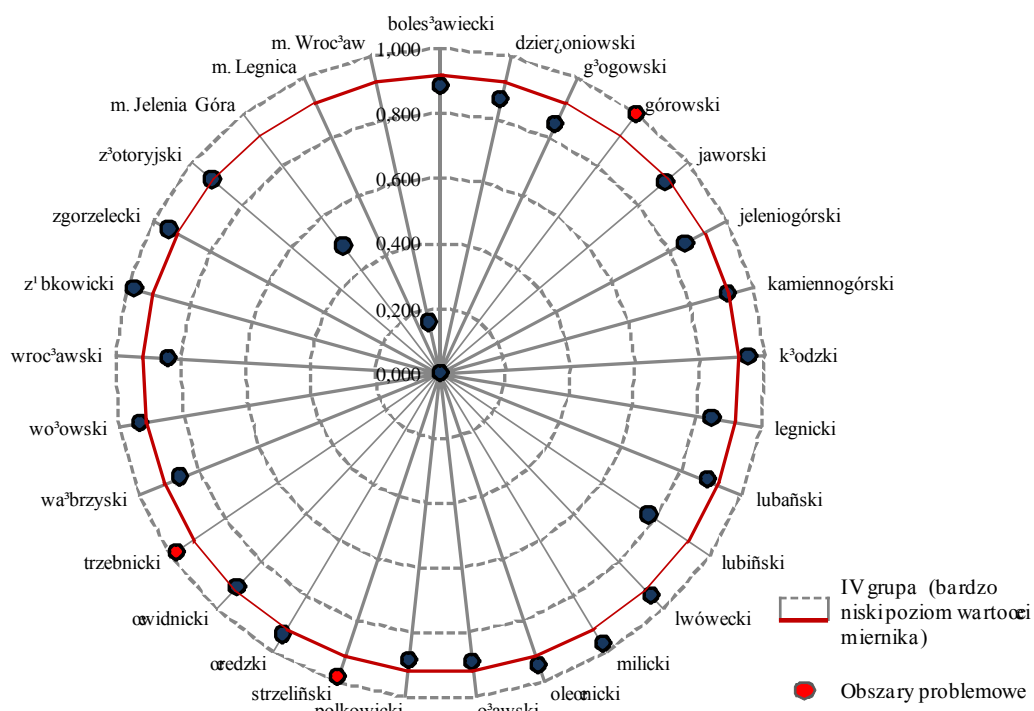
Tabl. 2.3. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie – infrastruktura kanalizacyjna

I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. m. Legnica	3. m. Jelenia Góra	6. głogowski	17. złotoryjski
2. m. Wrocław	4. lubiński	7. legnicki	18. kamiennogórski
	5. wrocławski	8. jeleniogórski	19. wołowski
		9. wałbrzyski	20. średzki
		10. dzierzoniowski	21. lwówecki
		11. bolesławiecki	22. zgorzelecki
		12. lubański	23. oleśnicki
		13. polkowicki	24. kłodzki
		14. oławski	25. milicki
		15. świdnicki	26. ząbkowicki
		16. jaworski	27. trzebnicki
			28. strzeliński
			29. górowski
(0,547 – 1,000]	(0,162 - 0, 547]	(0,081 - 0,162]	[0,000- 0,081]

W grupie I powiatów o wysokim poziomie rozwoju znalazły się dwa miasta Legnica i Wrocław. Grupę II o średnim poziomie rozwoju otwiera miasto Jelenia Góra z wartością 178,9 km sieci kanalizacyjnej na 100 km², co było wartością około 60% mniejszą w porównaniu do drugiego w rankingu Wrocławia (291,1 km). Z powiatów ziemskich największą gęstością sieci kanalizacyjnej charakteryzowały się: lubiński (82,6 km na 100 km²) i wrocławski (62,1 km), które łącznie z miastem Jelenią Górą utworzyły grupę II. Niski poziom rozwoju w aspekcie infrastruktura kanalizacyjna osiągnęło 11 powiatów (grupa III). W ramach tej grupy najlepiej wypadł powiat głogowski (59,5 km), najgorzej – jaworski (37,3 km). W grupie tej znalazł się także zurbanizowany powiat wałbrzyski (9. lokata), w którym gęstość sieci kanalizacyjnej była relatywnie mała i wynosiła 54,1 km na 100 km².

Ostatnią grupę IV o najniższym poziomie rozwoju utworzyło 13 powiatów, począwszy od złotoryjskiego (34,3 km) do wspomnianego powyżej górowskiego (6,8 km), który osiągnął najniższy wskaźnik gęstości sieci kanalizacyjnej. W kolejnych powiatach wartość wskaźnika była co najmniej o połowę wyższa, i tak w powiecie strzelińskim wynosiła 11,4 km, w trzebnickim – 13,9 km, a w ząbkowickim – 14,7 km na 100 km².

Rys. 2.2. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie infrastruktura kanalizacyjna, z wyróżnieniem obszarów problemowych



Do obszarów problemowych, zgodnie z przyjętą metodologią, w aspekcie infrastruktura kanalizacyjna zaliczono powiaty: **górowski, strzeliński i trzebnicki**.

Potencjalne obszary wzrostu w aspekcie infrastruktura kanalizacyjna to miasta na prawach powiatu: **Legnica i Wrocław**.

Infrastruktura gazowa

Do oceny poziomu rozwoju infrastruktury gazowej województwa dolnośląskiego wykorzystano wskaźnik długości sieci gazowej w km na 100 km² (gęstość sieci gazowej). Spośród trzech rodzajów sieci: wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej ta ostatnia charakteryzuje się najniższą gęstością, definiowaną jako długość w km na 100 km².

W województwie dolnośląskim w 2010 roku było 8 062,6 km sieci gazowej i dostarczano nią gaz do 666 053 gospodarstw domowych, w tym do 149 745 (22,5% odbiorców gazu ogółem) ogrzewających gazem mieszkania. Najdłuższe odcinki sieci gazowej przypadają na miasto Wrocław 1 403,4 km (tj. 17,4% łącznej długości sieci gazowej w województwie dolnośląskim) oraz powiaty wałbrzyski (6,0%) i wrocławski (5,9%).

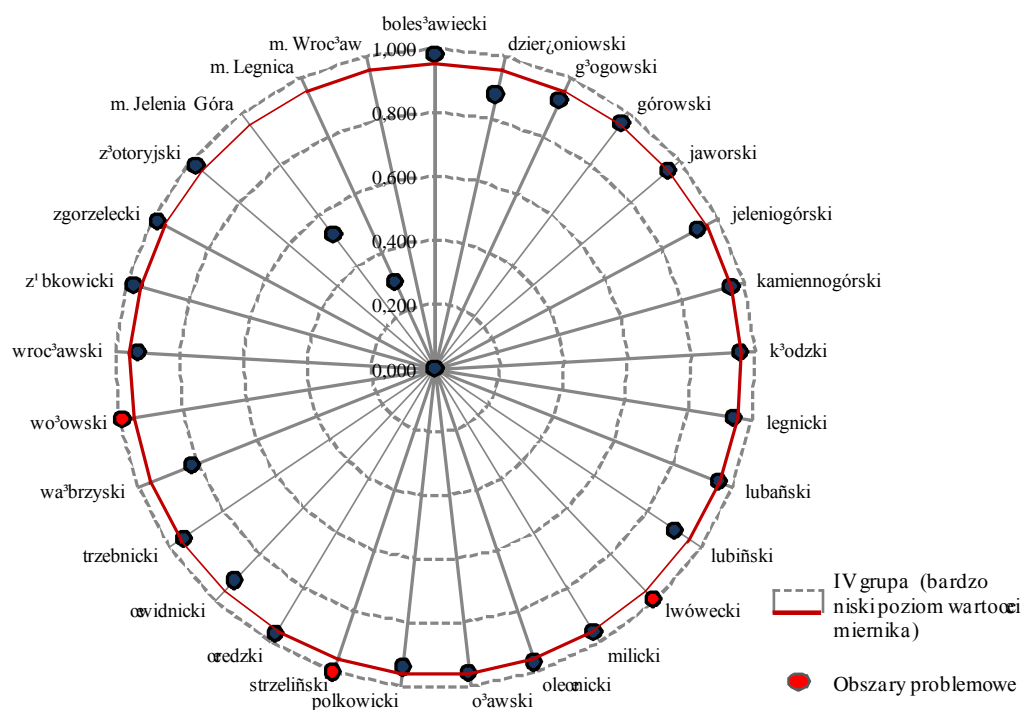
Wyposażenie powiatów w infrastrukturę gazową było silnie zróżnicowane przestrzennie (współczynnik zmienności 148,6%), z wyraźną przewagą miast. W tablicy 2.4. przedstawiono grupy powiatów według poziomu wartości wskaźnika.

Tabl. 2.4. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie – infrastruktura kanalizacyjna

I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. m. Wrocław	3. m. Jelenia Góra	6. lubiński	17. oławski
2. m. Legnica	4. wałbrzyski	7. świdnicki	18. kamiennogórski
	5. dzierzoniowski	8. głogowski	19. milicki
		9. wrocławski	20. górowski
		10. jeleniogórski	21. średzki
		11. polkowicki	22. oleśnicki
		12. legnicki	23. ząbkowicki
		13. trzebnicki	24. złotoryjski
		14. kłodzki	25. bolesławiecki
		15. lubański	26. zgorzelecki
		16. jaworski	27. wołowski
			28. lwówecki
			29. strzeliński
(0,497 – 1,000]	(0,122 - 0,497]	(0,044 - 0,122]	[0,000- 0,044]

Grupa I objęła dwa miasta – Wrocław i Legnicę. Grupę II o średnim poziomie rozwoju utworzyły miasto Jelenia Góra oraz powiaty wałbrzyski i dzierzoniowski. Jedenaście powiatów zakwalifikowano do grupy III o niskim poziomie rozwoju, przy czym najkorzystniejszą sytuację miał powiat lubiński (54,6 km na 100 km²), a na końcu grupy był jaworski (29,4 km na 100 km²). W grupie IV o najniższym poziomie rozwoju znalazło się najwięcej bo 13 powiatów. Gęstość sieci gazowej powiatów zakwalifikowanych do tej grupy wynosiła od 24,0 km na 100 km² w powiecie oławskim do 13,3 w lwóweckim i 8,7 km na 100 km² w strzelińskim. Te powiaty miały największy dystans do pokonania w relacji do pozycji lidera.

Rys. 2.3. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie infrastruktura gazowa, z wyróżnieniem obszarów problemowych



Do obszarów problemowych, zgodnie z przyjętą metodologią, w aspekcie infrastruktura kanalizacyjna zaliczono powiaty: **strzeliński, lwówecki i wołowski**.

Potencjalne obszary wzrostu w aspekcie infrastruktura gazowa to miasta: **Wrocław i Legnica**.

Infrastruktura drogowa

Infrastruktura drogowa jest jednym z istotniejszych elementów determinujących rozwój regionu, gdyż umożliwia dostęp do zlokalizowanych na danym terenie instytucji i zasobów oraz sprawny transport osób i towarów, przyczyniając się tym samym do wzrostu atrakcyjności terenu.

Ocenę poziomu rozwoju infrastruktury drogowej w województwie dolnośląskim przeprowadzono z wykorzystaniem wskaźnika gęstości dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich oraz autostrad w przeliczeniu na 100 km² powierzchni.

W województwie dolnośląskim w 2010 roku było 23468 km dróg publicznych o nawierzchni twardej i gruntowej (w tym 199,2 km autostrad). Spośród wszystkich dróg na terenie województwa dolnośląskiego: 6344,8 km dróg o nawierzchni twardej (tj. 27,0%) było w zarządzie gmin, 8326,5 km (35,5%) w zarządzie powiatów oraz 2401,5 km (10,2%) – województwa.

Znakomita większość dróg w województwie dolnośląskim była o nawierzchni twardej. Udział dróg (wśród gminnych i powiatowych) o nawierzchni twardej wyniósł 91,8%.

Biorąc pod uwagę drogi o nawierzchni twardej na 100 km² powierzchni województwa przypadało 92,5 km, a o nawierzchni twardej ulepszonej nieco mniej – 86,3 km. W miastach dróg o nawierzchni twardej na 100 km² powierzchni było 24,8 km (tj. 17,2 km na 10 tys. mieszkańców). Oznacza to, że dróg zamiejskich było 67,5 km na 100 km².

Zróznicowanie powiatów pod względem gęstości sieci drogowej o nawierzchni twardej (drogi gminne, powiatowe, wojewódzkie i autostrady) było na umiarkowanym poziomie (współczynnik zmienności

40,3%). Sytuacja w miastach na prawach powiatu wyróżniała się na tle pozostałych powiatów szczególnie dużą gęstością dróg. I tak, w Legnicy na 100 km² przypadało 406,0 km dróg, we Wrocławiu znacznie mniej bo 306,5 km, a w Jeleniej Górze – jedynie 219,1 km.

Powiaty ziemskie wykazywały znacząco mniejszą gęstość dróg (od 129,5 km na 100 km² w wysoce zurbanizowanym powiecie wałbrzyskim do 58,8 km w silnie zalesionym bolesławieckim). Obok powiatu wałbrzyskiego wysoką wartość wskaźnika uzyskały powiaty: lubański (128,0 km), jeleniogórski (121,7 km), świdnicki (113,6 km), dzierzoniowski (113,1 km) oraz jaworski (105,3 km). Powiat lubański posiada jedną z bardziej zagęszczonych sieci dróg o nawierzchni twardej (gminnych, powiatowych, wojewódzkich i autostrad), jednocześnie wykazując najmniejszy w regionie odsetek dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni twardej.

Powiatami o małej gęstości dróg (oprócz bolesławieckiego) były: milicki (59,3 km na 100 km²), wołowski (67,9 km) oraz polkowicki (68,6 km).

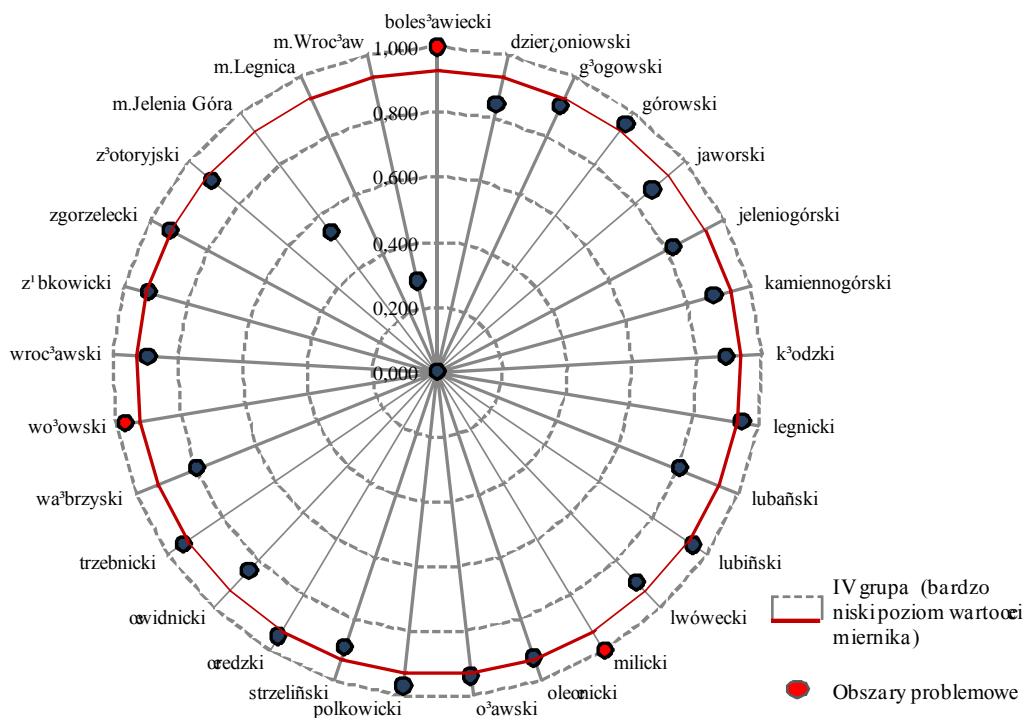
Z wykorzystaniem metody 3 średnich podzielono powiaty województwa dolnośląskiego na te o wysokim, średnim, niskim i bardzo niskim poziomie rozwoju infrastruktury drogowej (tabl. 2.5.).

Tabl. 2.5. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie – infrastruktura drogowa

I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. m. Legnica	4. wałbrzyski	9. jaworski	1. oławski
2. m. Wrocław	5. lubański	10. kamiennogórski	2. trzebnicki
3. m. Jelenia Góra	6. jeleniogórski	11. kłodzki	3. lubiński
	7. świdnicki	12. wrocławski	4. średzki
	8. dzierzoniowski	13. strzeliński	5. legnicki
		14. lwówecki	6. górowski
		15. głogowski	7. polkowicki
		16. złotoryjski	8. wołowski
		17. ząbkowicki	9. milicki
		18. oleśnicki	10. bolesławiecki
		19. zgorzelecki	
(0,384 - 1,000]	(0,156 - 0,384]	(0,069 - 0,156]	[0,000- 0,069]

W grupie I znalazły się trzy miasta na prawach powiatu (Legnica, Wrocław i Jelenia Góra), z dużą przewagą Legnicy nad pozostałymi. Grupę II utworzyło 5 powiatów (wałbrzyski, lubański, jeleniogórski, świdnicki i dzierzoniowski). Najwięcej, bo 11 powiatów znalazło się w grupie III o niskim poziomie oraz 10 – w grupie IV o bardzo niskim poziomie rozwoju infrastruktury drogowej. Grupę III otwiera powiat jaworski, w którym gęstość dróg o nawierzchni twardej wynosiła 105,3 km na 100 km², a zamyka powiat zgorzelecki z wartością 83,1 km. W grupie IV gęstość dróg wahała się od 79,4 km na 100 km² (oławski) do 58,8 km (bolesławiecki).

Rys. 3.4. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie infrastruktura drogowa, z wyróżnieniem obszarów problemowych



Do obszarów problemowych, zgodnie z przyjętą metodologią, w aspekcie infrastruktura drogowa zaliczono powiaty: **bolesławiecki, milicki i wołowski**.

Niska gęstość sieci drogowej w tych powiatach związana jest z strukturą zagospodarowania terenu, szczególnie widoczne jest to w powiecie bolesławieckim i wołowskim, w których występuje bardzo duży poziom lesistości terenu.

Potencjalne obszary wzrostu w aspekcie infrastruktura drogowa to miasta **Legnica, Wrocław i Jelenia Góra**.

Należy zaznaczyć, że wartość miary dla miasta Jelenia Góra jest o połowę niższa niż w Legnicy.

Infrastruktura kolejowa

Ocenę poziomu rozwoju infrastruktury kolejowej w województwie dolnośląskim przeprowadzono z wykorzystaniem wskaźnika gęstości linii kolejowych (długość linii kolejowych w km w przeliczeniu na 100 km² powierzchni).

Ogólnie w województwie dolnośląskim jest 1891,6 km linii kolejowych. Najdłuższe odcinki przypadają na powiaty: Wrocław (170,4 km), kłodzki (168,2 km), zgorzelecki (138,1 km) i wrocławski (128,7 km). Najkrótsze odcinki linii kolejowej biegną przez powiaty: dzierzoniowski (22,5 km), kłodzki (24,1 km) i strzeliński (24,8 km).

Gęstość linii kolejowej w 2010 roku w poszczególnych powiatach stanowiła podstawę grupowania powiatów w aspekcie infrastruktura kolejowa. Z wykorzystaniem metody trzech średnich podzielono powiaty na 4 grupy (tabl. 2.6.).

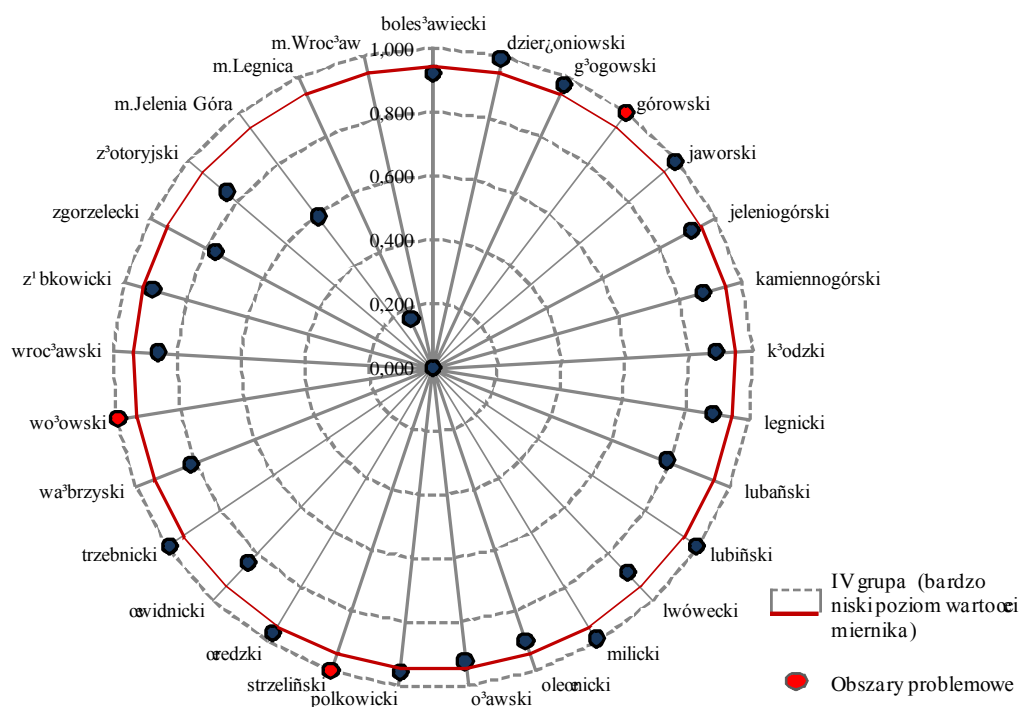
Tabl. 2.6. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie – infrastruktura kolejowa

I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. m. Wrocław	4. zgorzelecki	9. wrocławski	19. polkowicki
2. m. Legnica	5. lubański	10. kamiennogórski	20. średzki
3. m. Jelenia Góra	6. wałbrzyski	11. lwówecki	21. głogowski
	7. świdnicki	12. legnicki	22. dzierzoniowski
	8. złotoryjski	13. kłodzki	23. milicki
		14. oleśnicki	24. jaworski
		15. ząbkowicki	25. trzebnicki
		16. jeleniogórski	26. lubiński
		17. bolesławiecki	27. wołowski
		18. oławski	28. górowski
			29. strzeliński
(0,398 – 1,000]	(0,151 - 0,398]	(0,058 - 0,151]	[0,000- 0,058]

Podobnie, jak w poprzednich aspektach charakteryzujących infrastrukturę wodociagową, kanalizacyjną, gazową i drogową, również pod względem infrastruktury kolejowej przodowały miasta na prawach powiatu: Wrocław (58,2 km linii kolejowych na 100 km²), Legnica (49,2 km) i Jelenia Góra (26,1 km). W powiatach gęstość linii kolejowej była na znacznie niższym poziomie niż w miastach; największą gęstością charakteryzowały się powiaty: zgorzelecki (16,5 km), lubański (15,6 km) i wałbrzyski. Powiaty te weszły w skład grupy II o średnim poziomie rozwoju infrastruktury kolejowej obok powiatów świdnickiego (12,7 km) i złotoryjskiego (12,4 km). Grupa III o niskim poziomie rozwoju składała się z 10 powiatów, z których największą gęstością charakteryzował się powiat wrocławski (11,5 km), a najmniejszą – oławski (8,2 km). W powiatach ostatniej grupy IV o bardzo niskim poziomie rozwoju, gęstość linii kolejowych wynosiła od 6,3 km na 100 km² w powiecie polkowickim do 4,0 km w strzelińskim.

Dystans jaki muszą pokonać powiaty województwa dolnośląskiego do lidera (miasta Wrocławia) w zakresie infrastruktury kolejowej przedstawiono na rys. 2.5.

Rys. 2.5. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie infrastruktura kolejowa, z wyróżnieniem obszarów problemowych



Do obszarów problemowych, zgodnie z przyjętą metodologią, w aspekcie infrastruktura kolejowa zaliczono powiaty: **strzeliński, górowski i wołowski**.

Potencjalne obszary wzrostu w aspekcie infrastruktura kolejowa wyrażone gęstością sieci kolejowej to miasta: **Wrocław, Legnica i Jelenia Góra**.

Należy zaznaczyć, że wartość miary dla miasta Jelenia Góra stanowi 2/5 wartości dla Wrocławia i jest o połowę niższa niż w Legnicy.

Zróźnicowanie powiatów pod względem wartości syntetycznego miernika rozwoju w zakresie potencjału infrastruktury technicznej

Wartości pięciu mierników cząstkowych opisujących zasoby sieci: wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej, drogowej i kolejowej, stały się podstawą obliczenia miary syntetycznej dla zakresu potencjału infrastruktury technicznej.

Oceniając łączne zasoby infrastruktury technicznej w województwie dolnośląskim należy zwrócić uwagę na ich duże zróźnicowanie (współczynnik zmienności 150,5%), co wynika z odmiennej pozycji miast, które ze względu na swoją specyfikę dysponują dużo większym zagęszczeniem infrastruktury technicznej. Jeżeli wykluczmy miasta z analizy, miara syntetyczna wykaże dużo mniejszą zmienność (49,6%).

Powiaty województwa dolnośląskiego były najbardziej zróźnicowane pod względem wyposażenia w infrastrukturę gazową (180,0%) i wodociągową (173,7%), natomiast wyrównane pod względem infrastruktury drogowej (136,3%). Duże wartości współczynnika zmienności dla cząstkowych miar rozwoju, podobnie jak dla miary syntetycznej dla całego zakresu, wynikają z uwzględnienia miast. Jeśli je wyeliminujemy z analizy okaże się, że pozostałe powiaty wyposażone są w infrastrukturę w dużo bardziej równomierny sposób (współczynnik zmienności dla cząstkowych miar rozwoju kształtował się od 59,7% dla infrastruktury kanalizacyjnej i 61,6% dla drogowej po 83,0% dla kolejowej).

Wykorzystując metodę trzech średnich dokonano klasyfikacji powiatów według wartości syntetycznego miernika rozwoju infrastruktury technicznej, wyodrębniając cztery grupy o różnym poziomie rozwoju. Grupa I o wysokim poziomie rozwoju utworzona została przez dwa miasta Wrocław i Legnicę. Grupę II o średnim poziomie rozwoju również utworzyły dwie jednostki i było to miasto Jelenia Góra oraz powiat wałbrzyski z położonym na jego terenie 121-tysięcznym miastem Wałbrzychem.

Wśród powiatów z czołówki rankingu widoczne są istotne różnice. I tak, w Jeleniej Górze (3. lokata) syntetyczna miara rozwoju była około połowę niższa niż dla miasta Legnicy (2. lokata). Podobnie było między Jelenią Górą a kolejnym powiatem wałbrzyskim.

Najwięcej powiatów (13) zostało zakwalifikowanych do grupy IV o najniższym poziomie rozwoju. Niewiele mniej (12) zostało włączonych do grupy III o niskim poziomie rozwoju.

Obszar wzrostu utworzyły dwa miasta. Wrocław miał najbardziej rozwiniętą infrastrukturę wodociągową gazową i kolejową. Z kolei Legnica przodowała pod względem gęstości sieci kanalizacyjnej i drogowej. Obydwa miasta pod względem infrastruktury można uznać za dobrze rozwinięte, co sprzyja ich dalszemu rozwojowi.

Miasto Jelenia Góra pod każdym względem zajmowało w rankingu 3. lokatę.

Jeżeli taką samą klasyfikację przeprowadzilibyśmy w odniesieniu do powiatów, poza miastami na prawach powiatów, to do obszarów wzrostu zaliczylibyśmy: wałbrzyski, lubański i wrocławski. Powiat wałbrzyski najlepsze oceny dostałby pod względem infrastruktury drogowej i gazowej (4. lokata), najdalszą 9. lokatę dla infrastruktury kanalizacyjnej. W powiecie lubańskim najlepiej rozwinięta była sieć

drogowa i kolejowa (5. lokaty), najslabiej – gazowa (15. lokata). Powiat wrocławski miał relatywnie gęsto rozbudowaną sieć wodociągową (4. lokata) i kanalizacyjną (5. lokata), natomiast słabiej – drogą (12. lokata).

Obszary problemowe (powiaty milicki, górowski i wołowski) to tereny o słabo rozwiniętej infrastrukturze, przy czym w każdym z powiatów inny typ infrastruktury był słabiej rozwinięty. I tak, w powiecie wołowskim najgorzej sytuacja wyglądała pod względem infrastruktury wodociągowej (28. lokata), najlepiej natomiast – kanalizacyjnej (19. lokata). Powiat górowski miał szczególnie słabo rozwiniętą sieć kanalizacyjną (29. lokata) oraz zły dostęp do transportu kolejowego (28. lokata), najwyższą, 20. lokatę zajął pod względem infrastruktury gazowej. Powiat milicki, który znajduje się na końcu rankingu zajmował od 28. lokaty pod względem gęstości dróg do 19. lokaty dla sieci gazowej.

Do obszarów problemowych, zgodnie z przyjętą metodologią, w zakresie potencjału infrastruktury technicznej zaliczono powiaty: **milicki, górowski i wołowski**.

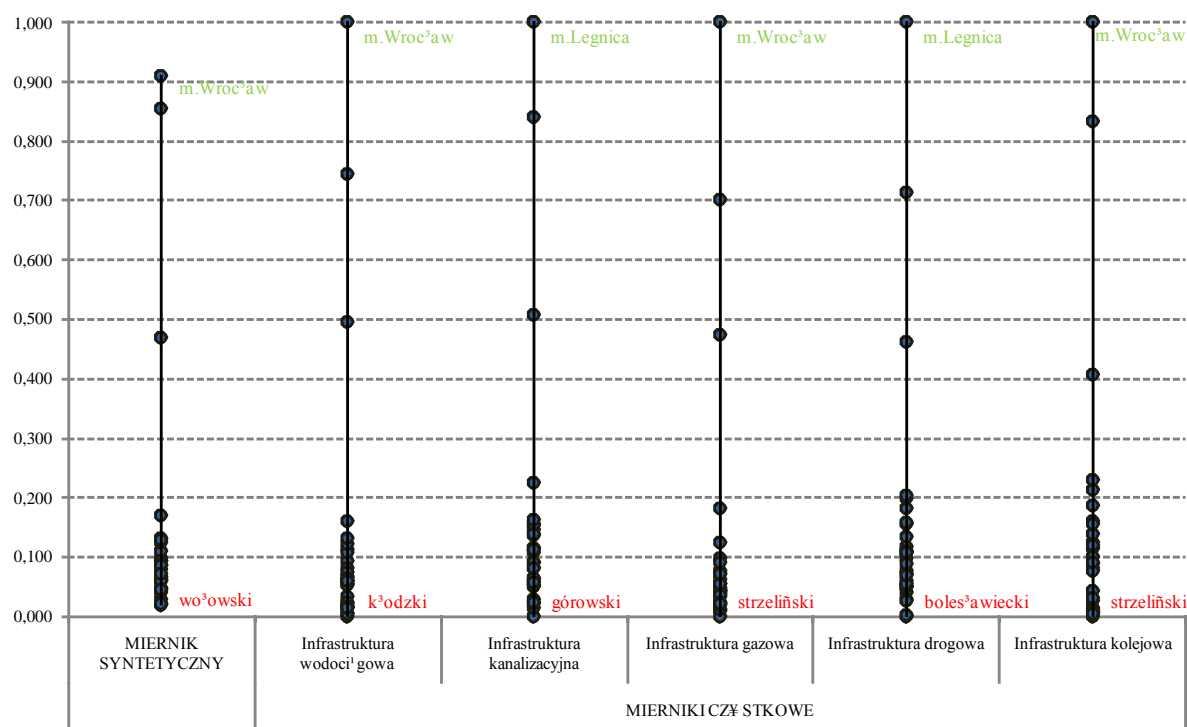
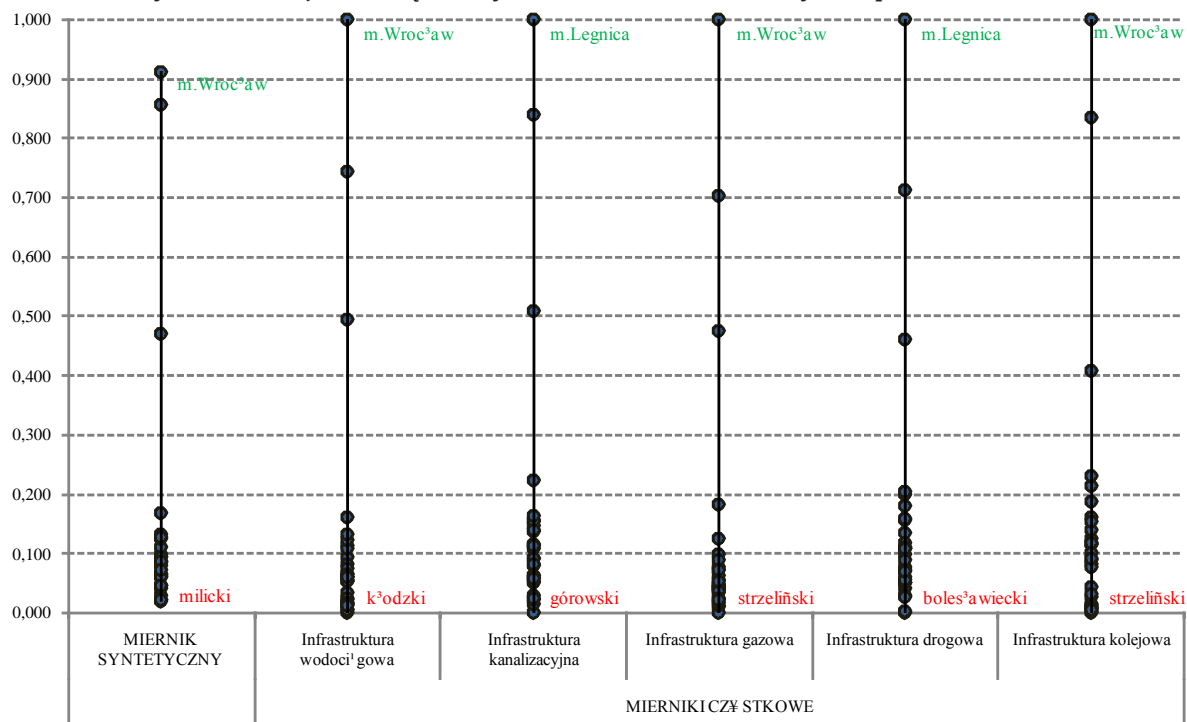
Powiaty te charakteryzowały się:

bardzo słabo rozwiniętą infrastrukturę drogową i kolejową,
niskim wskaźnikiem gęstości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, z wyjątkiem powiatu wołowskiego, w którym sytuacja była nieco korzystniejsza w aspekcie infrastruktury kanalizacyjnej,
niskim wskaźnikiem infrastruktury gazowej – najniższy w powiecie wołowskim.

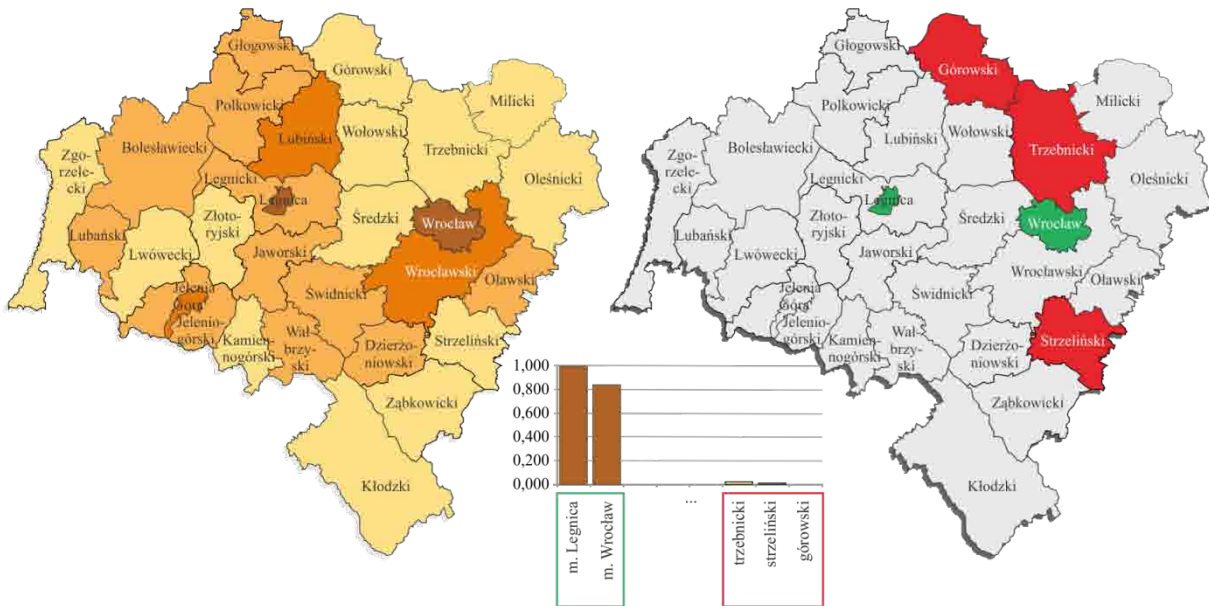
Potencjalne obszary wzrostu w zakresie potencjału infrastruktury technicznej tworzą miasta: **Wrocław i Legnica** oraz **Jelenia Góra**.

Należy zaznaczyć, że ze względu na gęstość wyposażenia w infrastrukturę techniczną, miasta znacząco różnią się od pozostałych powiatów (z wyłączeniem Jeleniej Góry, która w rankingu we wszystkich aspektach zajmowała 3. miejsce). Zdecydowanym liderem w zakresie infrastruktury technicznej jest miasto Wrocław.

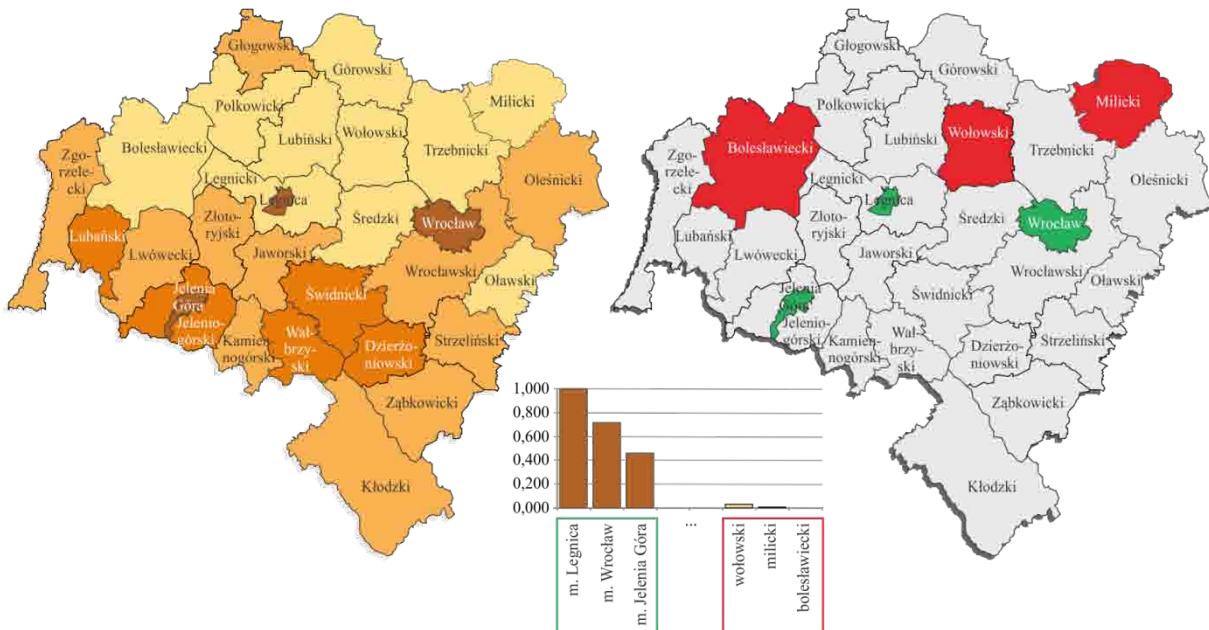
Rys. 2.6. Zróznicowanie powiatów według wartości miernika syntetycznego w zakresie potencjału infrastruktury technicznej oraz cząstkowych mierników dla badanych aspektów



Rys. 2.7. Powiaty według grup poziomu wartości cząstkowych mierników w wybranych aspektach infrastruktury technicznej
Infrastruktura kanalizacyjna

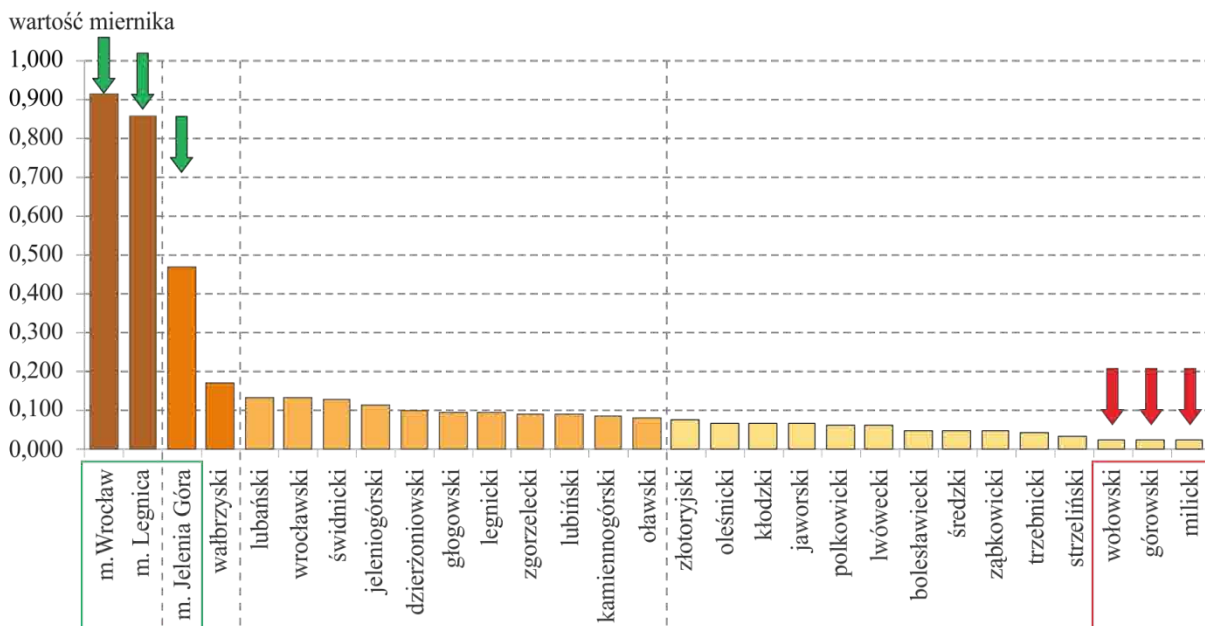
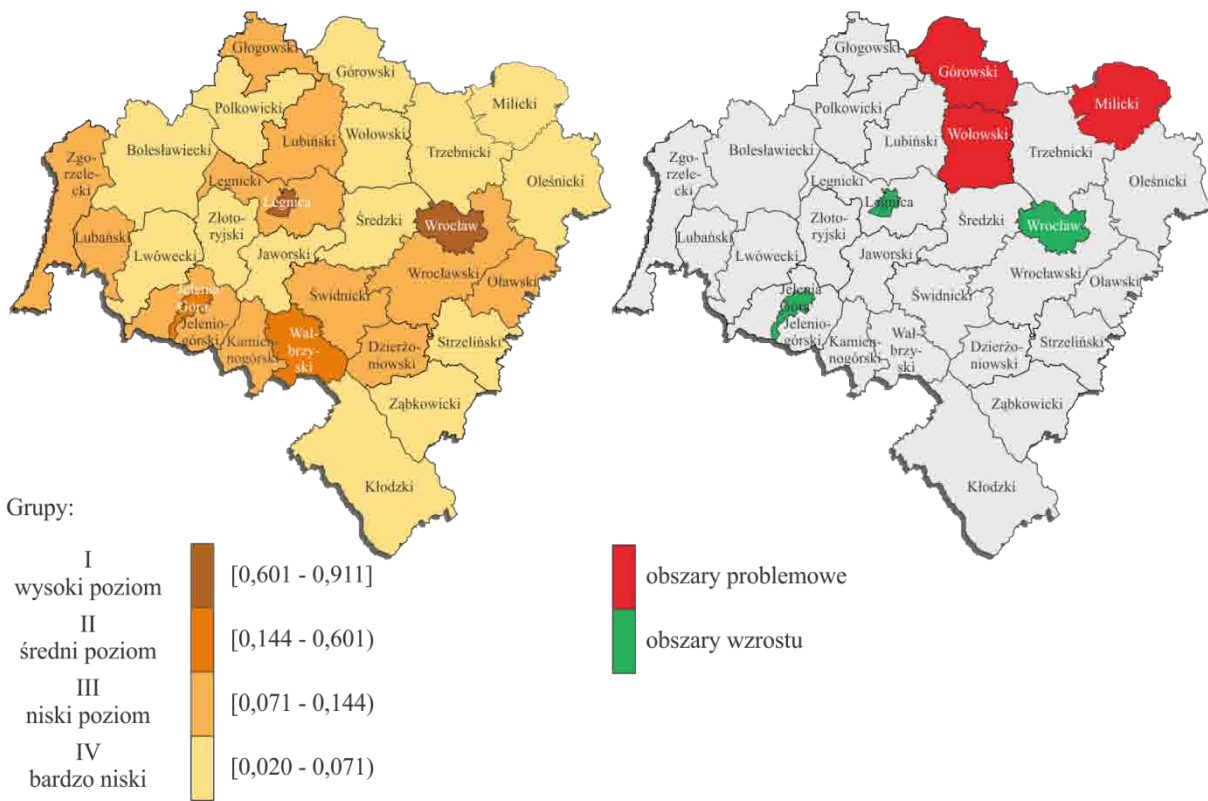


Infrastruktura drogowa



Grupy: I II III IV
 poziom: wysoki średni niski bardzo niski
 Obszary: problemowe wzrostu

Rys. 2.8. Powiaty według grup poziomu wartości miernika syntetycznego w zakresie infrastruktury technicznej, z wyróżnieniem obszarów problemowych i obszarów wzrostu



Tabl. 2.7. Powiaty uporządkowane według miernika syntetycznego w zakresie infrastruktury technicznej

POWIATY	MERNIKI CZĄSTKOWE																	
	MERNIK SYNTETYCZNY			infrastruktura wodociągowa			infrastruktura kanalizacyjna			infrastruktura gazowa			infrastruktura drogowa			infrastruktura kolejowa		
	wartość miernika	lokata	lokata	wartość miernika	lokata	lokata	wartość miernika	lokata	lokata	wartość miernika	lokata	lokata	wartość miernika	lokata	lokata	wartość miernika	lokata	lokata
m. Wrocław	0,911	1	1,000	1	0,840	2	1,000	1	0,713	2	1,000	2	0,713	2	1,000	1	0,000	1
m. Legnica	0,856	2	0,744	2	1,000	1	0,702	2	1,000	1	0,834	2	1,000	1	0,834	2	0,834	2
m. Jelenia Góra	0,470	3	0,495	3	0,508	3	0,475	3	0,462	3	0,408	3	0,462	3	0,408	3	0,408	3
Wałbrzyski	0,169	4	0,133	5	0,140	9	0,183	4	0,204	4	0,186	4	0,204	4	0,186	4	0,186	4
Lubański	0,131	5	0,082	10	0,114	12	0,045	15	0,199	5	0,214	5	0,199	5	0,214	5	0,214	5
Wrocławski	0,128	6	0,160	4	0,163	5	0,072	9	0,108	12	0,139	9	0,108	12	0,139	9	0,139	9
Świdnicki	0,124	7	0,121	6	0,091	15	0,090	7	0,158	7	0,160	7	0,158	7	0,160	7	0,160	7
Jeleniogórski	0,110	8	0,066	12	0,146	8	0,071	10	0,181	6	0,089	6	0,181	6	0,089	6	0,089	6
Dzierżoniowski	0,098	9	0,060	14	0,136	10	0,124	5	0,156	8	0,013	22	0,156	8	0,013	22	0,013	22
Głogowski	0,094	10	0,112	7	0,156	6	0,077	8	0,097	15	0,027	21	0,097	15	0,027	21	0,027	21
Legnicki	0,094	11	0,094	9	0,153	7	0,055	12	0,050	24	0,116	12	0,050	24	0,116	12	0,116	12
Zgorzelecki	0,087	12	0,060	15	0,057	22	0,018	26	0,070	19	0,230	4	0,070	19	0,230	4	0,230	4
Lubiński	0,086	13	0,054	18	0,224	4	0,097	6	0,050	22	0,006	26	0,050	22	0,006	26	0,006	26
Kamiennoogórski	0,085	14	0,060	16	0,080	18	0,042	18	0,118	10	0,125	10	0,118	10	0,125	10	0,125	10
Oławski	0,079	15	0,107	8	0,108	14	0,043	17	0,059	20	0,077	18	0,059	20	0,077	18	0,077	18
Złotoryjski	0,072	16	0,013	26	0,081	17	0,022	24	0,089	16	0,155	8	0,089	16	0,155	8	0,155	8
Oleśnicki	0,066	17	0,073	11	0,053	23	0,033	22	0,071	18	0,100	14	0,071	18	0,100	14	0,100	14
Kłodzki	0,064	18	0,000	29	0,050	24	0,047	14	0,110	11	0,115	13	0,110	11	0,115	13	0,115	13
Jaworski	0,062	19	0,033	20	0,090	16	0,044	16	0,134	9	0,010	24	0,134	9	0,010	24	0,010	24
Polkowicki	0,060	20	0,055	17	0,112	13	0,062	11	0,028	26	0,043	19	0,028	26	0,043	19	0,043	19
Lwówecki	0,059	21	0,004	27	0,057	21	0,010	28	0,107	14	0,119	11	0,107	14	0,119	11	0,119	11
Bolesławiecki	0,047	22	0,015	25	0,115	11	0,021	25	0,000	29	0,081	17	0,000	29	0,081	17	0,081	17
Średzki	0,046	23	0,052	19	0,063	20	0,036	21	0,050	23	0,031	20	0,050	23	0,031	20	0,031	20
Ząbkowicki	0,046	24	0,016	23	0,023	26	0,024	23	0,077	17	0,090	15	0,077	17	0,090	15	0,090	15
Trzebnicki	0,040	25	0,064	13	0,021	27	0,054	13	0,054	21	0,007	25	0,054	21	0,007	25	0,007	25
Strzebiński	0,029	26	0,023	21	0,013	28	0,000	29	0,107	13	0,000	29	0,107	13	0,000	29	0,000	29
Wołowski	0,022	27	0,004	28	0,063	19	0,011	27	0,026	27	0,004	27	0,026	27	0,004	27	0,004	27
Górowski	0,021	28	0,021	22	0,000	29	0,037	20	0,041	25	0,003	28	0,041	25	0,003	28	0,003	28
Milicki	0,020	29	0,015	24	0,030	25	0,041	19	0,001	28	0,012	23	0,001	28	0,012	23	0,012	23
Podstawowe parametry statystyczne:																		
MAX	0,911	29	1,000	29	1,000	29	1,000	29	1,000	29	1,000	29	1,000	29	1,000	29	1,000	29
MIN	0,020	1	0,000	1	0,000	1	0,000	1	0,000	1	0,000	1	0,000	1	0,000	1	0,000	1
zmienność w %	150,5	x	173,7	x	140,3	x	180,0	x	136,3	x	149,9	x	136,3	x	149,9	x	149,9	x

Tabl. 2.8. Potencjał infrastruktury technicznej – wartości finalnych wskaźników diagnostycznych dla powiatów w 2010 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Infrastruktura				
	wodociągowa (rozdzielcza)	kanalizacyjna	gazowa (czynna)	drogowa	kolejowa
	długość				
	sieci			dróg o nawierzchni twardej	linii eksploatowanych
	w km na 100 km ²				
Powiaty:					
bolesławiecki.....	50,0	45,9	18,7	58,8	8,4
dzierżoniowski.....	67,6	52,9	67,1	113,1	4,7
głogowski.....	87,7	59,5	45,0	92,6	5,4
górowski.....	52,3	6,8	26,3	73,2	4,2
jaworski.....	56,9	37,3	29,4	105,3	4,5
jeleniogórski.....	69,7	56,1	42,2	121,7	8,8
kamiennogórski.....	67,4	34,0	28,5	99,8	10,8
kłodzki.....	44,3	23,6	30,8	96,9	10,2
legnicki.....	80,8	58,6	34,8	76,2	10,3
lubański.....	76,0	45,3	30,1	128,0	15,6
lubiński.....	65,0	82,6	54,6	76,3	4,3
lwówecki.....	45,9	26,2	13,3	96,0	10,4
milicki.....	50,2	16,9	27,9	59,3	4,7
oleśnicki.....	72,6	24,6	24,0	83,6	9,4
oławski.....	85,8	43,5	29,0	79,4	8,2
polkowicki.....	65,6	44,9	37,8	68,6	6,3
strzeliński.....	53,1	11,4	8,7	96,1	4,0
średzki.....	64,3	28,0	25,5	76,3	5,7
świdnicki.....	91,3	37,6	51,1	113,6	12,7
trzebnicki.....	69,1	13,9	34,1	77,6	4,4
wałbrzyski.....	95,6	54,1	94,6	129,5	14,1
wołowski.....	45,8	28,3	13,9	67,9	4,2
wrocławski.....	106,1	62,1	42,4	96,2	11,5
ząbkowicki.....	50,5	14,7	20,1	85,5	8,9
zgorzelecki.....	67,5	26,2	17,2	83,1	16,5
złotoryjski.....	49,3	34,3	19,3	89,6	12,4
Miasta na prawach powiatu:					
Jelenia Góra.....	235,9	178,9	232,3	219,1	26,1
Legnica.....	332,6	345,4	339,2	406,0	49,2
Wrocław.....	431,6	291,1	479,3	306,5	58,2
Podstawowe parametry statystyczne:					
wartość maksymalna	431,6	345,4	479,3	406,0	58,2
wartość minimalna	44,3	6,8	8,7	58,8	4,0
średnia wojewódzka	72,3	41,4	40,4	92,5	9,5
zmiennosc (w %)	70,2	97,8	148,6	40,3	77,4

3 | RYNEK PRACY / ADAPTACYJNOŚĆ ZASOBÓW PRACY

Rynek pracy kształtowany jest poprzez podaż pracy oraz popyt na pracę. Popyt na pracę stanowi zgłaszane przez pracodawców (przedsiębiorstwa i podmioty administracji publicznej) zapotrzebowanie na pracę, czyli liczba osób, którą pracodawcy gotowi są zatrudnić oferując określone wynagrodzenie. Zagospodarowane miejsca pracy (aktualną liczbę pracujących) określa się jako tzw. popyt zrealizowany, natomiast wolne miejsca pracy (oferty pracy) jako tzw. popyt niezrealizowany. Najważniejszymi czynnikami wpływającymi na popyt na pracę są koszty i wydajność pracy oraz zapotrzebowanie na dobra i usługi, a także bieżący i oczekiwany w przyszłości stan koniunktury gospodarczej.

Podaż pracy jest to zasób siły roboczej, tj. ogół osób pracujących bądź poszukujących zatrudnienia. Jest ona determinowana m.in. strukturą demograficzną społeczeństwa, oferowanymi warunkami zatrudnienia, w tym wysokością płac i czynnikami fizycznymi związanymi z uciążliwością środowiska pracy. Ze względu na aktywność ekonomiczną ludność dzieli się na warstwę aktywnych zawodowo (osoby bezrobotne i pracujące) oraz biernych zawodowo (m.in. osoby otrzymujące emeryturę lub rentę, uczniów, skazanych, pensjonariuszy domów opieki itd.).

W sytuacji, gdy część zdolnych do podjęcia pracy i poszukujących zatrudnienia osób nie znajduje pracy, mimo akceptowania oferowanych warunków zatrudnienia (podaż pracy przewyższa popyt na pracę) pojawia się zjawisko bezrobocia. W sytuacji odwrotnej, związanej z niedoborem zasobów ludzkich, brakiem niezbędnej wiedzy i kwalifikacji zawodowych ze strony osób poszukujących pracy, bądź nie wykazywaniem chęci podjęcia pracy, popyt na pracę przewyższa podaż pracy. Dochodzi wtedy do zjawiska nazywanego deficytem siły roboczej. W przypadku obszarów borykających się z takimi problemami należy podjąć odpowiednie działania „naprawcze”, a więc podjąć działania mające na celu m.in.: aktywizację zawodową osób bezrobotnych, zwiększenie adaptacyjności zasobów pracy poprzez wzrost poziomu wykształcenia i kwalifikacji ludności, obniżenie kosztów pracy.

Obszary, które posiadają duży potencjał rozwojowy w zakresie rynku pracy mogą stać się motorem wzrostu i rozwoju gospodarczego oraz społecznego. Z tego względu wymagają one szczególnej uwagi, mogą stanowić doskonałe ośrodki rozwoju dla przemysłu *high-technology* czy nowych usług. Wymagają one m.in. otwartej polityki proinwestycyjnej (wspierającej lokalnych przedsiębiorców oraz inwestorów zewnętrznych), polityki wspierającej współpracę sfery naukowej z biznesową (a tym samym wspieranie rozwoju innowacji).

Uwzględniając, w szczególności popytowe aspekty rynku pracy, utworzono zestaw wskaźników, które zgrupowano w sześć obszarów tematycznych, obrazujących poziom zatrudnienia, fizyczne warunki pracy, problem bezrobocia, płynność rynku pracy, efektywność systemu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej oraz poziom wynagrodzeń (tabl. 6.1.). Zaproponowany zestaw wskaźników umożliwi w układzie przestrzennym:

- monitorowanie sytuacji na lokalnym rynku pracy (poziomu zatrudnienia i warunków pracy, stanu i natężenia bezrobocia) i ocenę regionalnego zróżnicowania,
- identyfikację powiatów o niskiej adaptacyjności zasobów pracy.

Tabl. 3.1. Rynek pracy/adaptacyjność zasobów pracy - wstępny zestaw potencjalnych wskaźników diagnostycznych

Grupy wskaźników	Definicja wskaźnika	Charakter wskaźnika	Uzasadnienie wyboru wskaźnika
<i>6.1. Rynek pracy - zatrudnienie</i>			
6.1.1. Liczba pracujących na 100 osób w wieku 15 lat i więcej	Dane o pracujących dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących; bez zatrudnionych za granicą poza rolnictwem indywidualnym (według faktycznego miejsca pracy, stan w dniu 31 XII). Zbiorowość osób w wieku 15 lat i więcej dotyczy osób według faktycznego miejsca zamieszkania (stan w dniu 31 XII).	S	Wysoki poziom zatrudnienia ma podstawowe znaczenie dla spójności społeczno-gospodarczej. Polityka zatrudnienia powinna być ukierunkowana na tworzenie większej liczby miejsc pracy, zachęcanie osób do podjęcia zatrudnienia, poprawę adaptacyjności pracowników i przedsiębiorstw oraz zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki
6.1.2. Udział pracujących w wieku 50 lat i więcej w ogólnej liczbie pracujących	Dane dotyczą osób pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych, które przepracowały cały miesiąc październik (2010 r.) w podmiotach gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.	S	Świadczy o aktywizacji zawodowej osób po 50 roku życia
<i>6.2. Praca w warunkach zagrożenia</i>			
6.2.1. Udział zatrudnionych w warunkach zagrożenia na 100 osób pracujących	Informacje o zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi dla zdrowia dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych: ze środowiskiem pracy (substancje chemiczne, przemysłowe pyły zwłókniające, hałas, wibracja, gorący lub zimny mikroklimat itp.), z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne itp.) oraz z czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.	D	Charakteryzuje poziom bezpieczeństwa ze względu na pracę w warunkach zagrożenia
6.2.2. Liczba poszkodowanych w wypadkach przy pracy na 100 osób pracujących	Za wypadek przy pracy uważa się nagle zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną powodujące uraz (śmierć), który nastąpił w związku z pracą. Liczba poszkodowanych dotyczy zgłoszeń w ciągu roku i nie obejmuje wypadków w gospodarstwach indywidualnych oraz wypadków śmiertelnych. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.	D	Charakteryzuje poziom bezpieczeństwa w miejscu pracy
<i>6.3. Rynek pracy - zasoby rejestrowanego bezrobocia</i>			
6.3.1. Stopa rejestrowanego bezrobocia	Stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo (bezrobotnych i pracujących), tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Stopę bezrobocia rejestrowanego podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie. Dane o bezrobociu rejestrowanym dotyczące osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy prezentuje się zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Liczba bezrobotnych nie obejmuje osób odbywających m.in. szkolenie, staż, przygotowanie zawodowe dorosłych, pracę społecznie użyteczną.	D	Świadczy o dostępie do rynku pracy, adaptacyjności zasobów pracy. Charakteryzuje poziom bezrobocia; wysoki poziom jest barierą rozwojową niedopasowania struktury podaży pracy i popytu na pracę ze względu na posiadane kwalifikacje, wykształcenie, zawód czy miejsce zamieszkania

Grupy wskaźników	Definicja wskaźnika	Charakter wskaźnika	Uzasadnienie wyboru wskaźnika
6.3.2. Udział zarejestrowanych bezrobotnych absolwentów w ogólnej liczbie bezrobotnych	Do absolwentów zaliczono osoby w wieku 18-30 lat, które ukończyły szkołę w okresie ostatnich 12 miesięcy i nie kontynuują nauki. Za bezrobotnego absolwenta uważa się osobę bezrobotną zarejestrowaną w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia (potwierdzonego dyplomem, świadectwem lub innym dokumentem) nauki w szkole, kursów zawodowych trwających co najmniej 24 miesiące lub nabycia uprawnień do wykonywania zawodu jako osoba niepełnosprawna	D	Świadczy m.in. o niedopasowaniu struktury wykształcenia do potrzeb rynku pracy
6.3.3. Udział zarejestrowanych bezrobotnych poprzednio pracujących w ogólnej liczbie bezrobotnych	Osoby poprzednio pracujące to osoby, które kiedykolwiek wykonywały pracę na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego, umowy o pracę nakładczą oraz inną pracę zarobkową, a także prowadziły pozarolniczą działalność gospodarczą (stan w dniu 31 XII)	D	Jedną z ważniejszych determinant sytuacji bezrobotnych na rynku pracy, szans i skuteczności poszukiwania pracy jest przeszłość zawodowa zarejestrowanych osób, w tym staż pracy. Mając na uwadze przeszłość zawodową bezrobotnych, można w ogólnej liczbie osób poszukujących pracy, figurujących w rejestrach powiatowych urzędów pracy wyróżnić osoby, które poprzednio pracowały (np. na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego, itp. lub prowadziły pozarolniczą działalność gospodarczą) i obecnie poszukują nowej pracy
6.4. Płynność rynku pracy			
6.4.1. Wskaźnik płynności rynku pracy	Liczba bezrobotnych, którzy podjęli pracę w danym okresie sprawozdawczym w przeliczeniu na 100 nowo zarejestrowanych bezrobotnych w tym czasie	S	Jest powszechnie stosowanym wskaźnikiem charakteryzującym odpływ z zasobów bezrobocia do zasobów pracujących
6.4.2. Saldo bezrobocia na 100 nowo zarejestrowanych bezrobotnych	Różnica między liczbą bezrobotnych wyrejestrowanych w ciągu roku a liczbą zarejestrowanych w tym samym okresie w stosunku do osób nowo zarejestrowanych	S	Im większa jest różnica między liczbą osób nowo zarejestrowanych a wyrejestrowanych, tym wyższa wartość wskaźnika. Jeżeli napływ bezrobotnych jest większy od odpływu, zasoby bezrobocia ulegają zwiększeniu i wskaźnik przyjmuje wartości ujemne. Wartość wskaźnika większa od 0 świadczy natomiast o zmniejszaniu się zasobów bezrobocia – napływ bezrobotnych jest mniejszy od odpływu
6.4.3. Przeciętna liczba nowo zarejestrowanych bezrobotnych przypadająca na 1 ofertę pracy zgłoszoną w ciągu roku	Oferty pracy – są to zgłoszone przez pracodawców wolne miejsca zatrudnienia i miejsca przygotowania zawodowego na stanowisku pracy oraz przyjęte do realizacji miejsca pracy w ramach prac interwencyjnych, robót publicznych i stażu, a także w ramach umów zlecenia i umów o dzieło	D	Świadczy o niedostatecznym tworzeniu nowych miejsc pracy w relacji do napływu osób poszukujących pracy
6.5. Efektywność systemu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej			
6.5.1 Liczba bezrobotnych uczestniczących w szkoleniach w zakresie aktywnego poszukiwania pracy oraz zajęciach aktywizacyjnych w przeliczeniu na 100 wyrejestrowanych bezrobotnych	Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy polega na przygotowywaniu osób bezrobotnych i poszukujących pracy do lepszego radzenia sobie w poszukiwaniu i podejmowaniu zatrudnienia przez: - uczestnictwo w szkoleniu z zakresu umiejętności poszukiwania pracy oraz - uczestnictwo w zajęciach aktywizacyjnych. Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy jest udzielana przez powiatowe urzędy pracy w ramach klubów pracy	S	Świadczy o efektywności działań zmierzających do aktywizacji zawodowej bezrobotnych

Grupy wskaźników	Definicja wskaźnika	Charakter wskaźnika	Uzasadnienie wyboru wskaźnika
6.5.2. Odsetek bezrobotnych, którzy podjęli pracę w trakcie lub po ukończeniu stażu albo programu przygotowania zawodowego w ogólnej liczbie bezrobotnych, którzy ukończyli staż albo program przygotowania zawodowego	Program przygotowania zawodowego obejmuje <ul style="list-style-type: none"> • praktyczną naukę zawodu dorosłych, umożliwiającą uzyskanie tytułu zawodowego lub tytułu czeladnika; • przyuczenie do pracy dorosłych, pozwalające zdobyć wybrane kwalifikacje zawodowe lub umiejętności niezbędne do wykonywania określonych zadań zawodowych 	S	Świadczy o skuteczności systemu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej
6.5.3. Liczba bezrobotnych, którzy po skorzystaniu z aktywnych form pomocy bezrobotnych zarejestrowali się po raz kolejny na 100 bezrobotnych nowo zarejestrowanych	Aktywne formy pomocy bezrobotnym – to działania zmierzające do ograniczenia wielkości bezrobocia na danym terenie, polegające na przygotowaniu bezrobotnych i poszukujących pracy do lepszego radzenia sobie w poszukiwaniu i podejmowaniu zatrudnienia. Wśród takich działań wyróżnia się w szczególności: szkolenia z zakresu umiejętności poszukiwania pracy, staż u pracodawcy, prace interwencyjne i roboty publiczne	D	Świadczy o braku skuteczności (niskiej efektywności) systemu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej
6.6. Wynagrodzenia			
6.6.1. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto dotyczy podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. Składnikami wynagrodzeń są: wynagrodzenia osobowe, wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej, wynagrodzenia bezosobowe, wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne, honoraria	S	Wielkość i struktura wynagrodzeń jest jedną z determinant popytu na pracę. Świadczy także o kondycji finansowej przedsiębiorstw
6.6.2. Wskaźnik zróżnicowania decylogowego przeciętnych wynagrodzeń brutto	Iloraz przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto liczonego dla grupy 10% osób o najwyższym poziomie dochodów (X decyl) i przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto dla grupy 10% osób o najniższym poziomie wynagrodzeń (najniższy decyl). Dane dotyczą osób pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych, które przepracowały cały miesiąc październik (2010 r.) w podmiotach gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób	D	Świadczy o zróżnicowaniu dochodów

Na podstawie analizy korelacji i zmienności cech diagnostycznych wyeliminowano z wstępnego zestawu cech diagnostycznych cechy słabo zróżnicowane i skorelowane z innymi cechami a pozostałe utworzyły **finalny zestaw wskaźników diagnostycznych**:

Rynek pracy - zatrudnienie

- Liczba pracujących na 100 osób w wieku 15 lat i więcej

Praca w warunkach zagrożenia

- Zatrudnieni w warunkach zagrożenia na 100 osób pracujących
- Liczba poszkodowanych w wypadkach przy pracy na 100 osób pracujących

Rynek pracy – zasoby rejestrowanego bezrobocia

- Stopa bezrobocia rejestrowanego (w %)
- Udział bezrobotnych absolwentów (do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki) w ogólnej liczbie bezrobotnych

Płynność rynku pracy

- Wskaźnik płynności rynku pracy
- Wskaźnik salda bezrobocia na 100 nowo zarejestrowanych
- Przeciętna liczba nowo zarejestrowanych bezrobotnych przypadająca na 1 ofertę pracy zgłoszoną w ciągu roku

Efektywność systemu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej

- Liczba bezrobotnych uczestniczących w szkoleniach w zakresie aktywnego poszukiwania pracy oraz zajęciach aktywizacyjnych w przeliczeniu na 100 wyrejestrowanych bezrobotnych
- Odsetek bezrobotnych, którzy podjęli pracę w trakcie lub po ukończeniu stażu albo programu przygotowania zawodowego w ogólnej liczbie bezrobotnych, którzy ukończyli staż albo program przygotowania zawodowego (w %)
- Liczba bezrobotnych, którzy po skorzystaniu z aktywnych form pomocy bezrobotnych zarejestrowali się po raz kolejny na 100 bezrobotnych nowo zarejestrowanych

Wynagrodzenia

- Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł)

Rynek pracy - zatrudnienie

Jak podkreślono w dokumencie Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013, wysoki poziom zatrudnienia ma kluczowe znaczenie w budowaniu spójności społeczno-gospodarczej, w tym przeciwdziałaniu ubóstwu, wyrównywaniu szans na rynku pracy różnych grup społecznych (np. osób starszych czy niepełnosprawnych), poprawie warunków i poziomu życia.

Poziom zatrudnienia w województwie dolnośląskim jest zróżnicowany – od 12,5 do 47,9%. Powiatem o najkorzystniejszej sytuacji w tym zakresie jest polkowicki (47,9%) w którym prawie połowa ludności w wieku 15 lat i więcej znalazła zatrudnienie. Bardzo dobra sytuacja, w porównaniu do pozostałych powiatów, dotyczy także mieszkańców Wrocławia (36,9%), powiatu wrocławskiego (36,8%) i Legnicy (34,9%). W najmniej korzystnej sytuacji znajduje się ludność powiatu górowskiego (12,5%). Jedynie co ósma osoba znalazła zatrudnienie. Wskaźnik przyjął bardzo niską wartość również w powiecie legnickim (13,2%). Mniejsze niż 15,0% zatrudnienie cechuje również powiaty lwówecki (14,3%), jeleniogórski (14,6%) i złotoryjski (14,9%).

Uwzględniając wskazania indeksu zatrudnienia dla każdego powiatu wyznaczono wartość miary cząstkowej (rys. 3.1) i na jej podstawie dokonano klasyfikacji powiatów.

Tabl. 3.2. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie rynek pracy - zatrudnienie

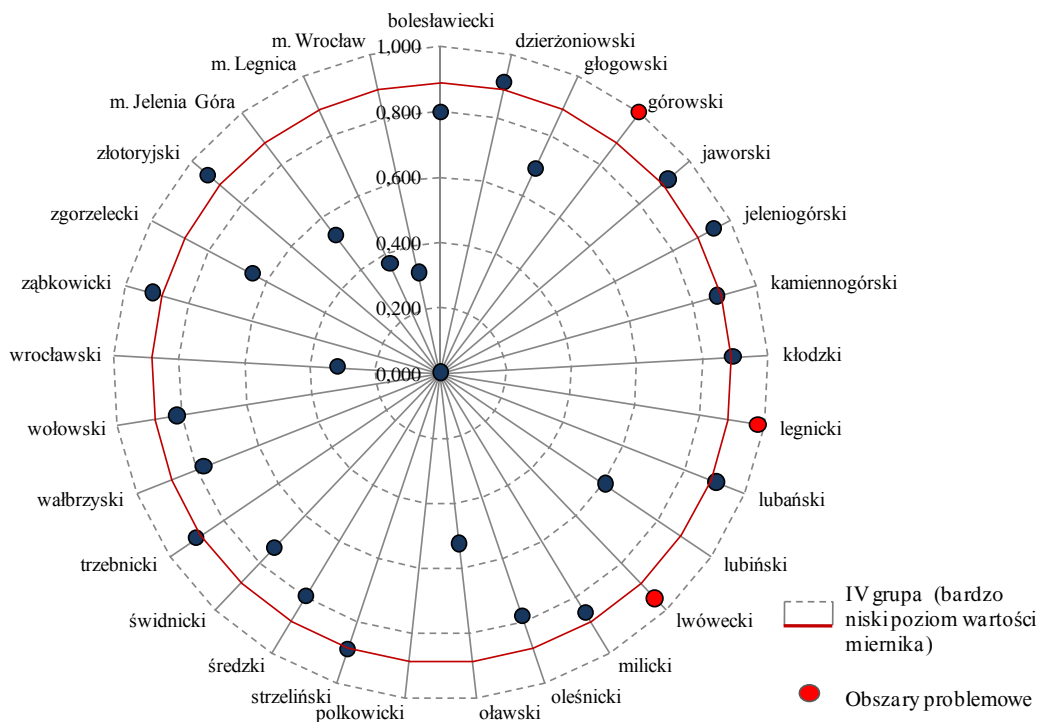
I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. polkowicki	5. oławski	11. wałbrzyski	18. strzebiński
2. m. Wrocław	6. m. Jelenia Góra	12. oleśnicki	19. kłodzki
3. wrocławski	7. lubiński	13. bolesławiecki	20. trzebnicki
4. m. Legnica	8. zgorzelecki	14. średzki	21. lubański
	9. głogowski	15. wołowski	22. dzierzoniowski
	10. świdnicki	16. milicki	23. jaworski
		17. kamiennogórski	24. ząbkowicki
			25. złotoryjski
			26. jeleniogórski
			27. lwówecki
			28. legnicki
			29. górowski
(0,527; 1,000]	(0,256; 0,527]	(0,114; 0,256]	[0,000; 0,114]

Pierwsze dwie grupy, charakteryzujące się relatywnie dużym zatrudnieniem skupiają zaledwie połowę powiatów, w tym 3 miasta na prawach powiatu Wrocław Legnicę i Jelenią Górę. W grupie I poziom zatrudnienia przekracza 30%, zaś w grupie II jest wyższy niż 21,0%.

Grupa III obejmuje powiaty o relatywnie niskim poziomie zatrudnienia, głównie zlokalizowane w podregionie wrocławskim. Do grupy IV, najbardziej licznej (ponad 1/3 powiatów) zaliczono powiaty, w których poziom zatrudnienia nie przekracza 16,5%. Należą do niej przede wszystkim powiaty podregionu jeleniogórskiego i wałbrzyskiego.

Dystans powiatów do wzorca (punkt 1,0) zaprezentowano na rys. 3,1.

Rys. 3.1. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie rynek pracy - zatrudnienie, z wyróżnieniem obszarów problemowych



Do **obszarów problemowych** w aspekcie rynek pracy – zatrudnienie zaliczyć można powiat: **górowski** i **legnicki**.

Wielkość zatrudnienia w powiecie górowskim nie przekracza 13,0%, w powiecie legnickim wynosi zaś niewiele ponad 13,0%. Oba powiaty zlokalizowane są w podregionie legnicko-głogowskim. Są to niewielkie liczebnie powiaty; górowski jest najmniej zaludnionym powiatem w województwie dolnośląskim (jego ludność stanowi około 0,6% mieszkańców województwa). Powiat górowski obejmuje cztery gminy, w tym dwie miejsko-wiejskie i dwie wiejskie. Dominującą funkcję w tym obszarze pełni rolnictwo, użytki rolne stanowią 64,0% jego powierzchni.

Powiat legnicki jest dziewiątym pod względem powierzchni powiatem województwa dolnośląskiego. Ma charakter rolniczy, użytki rolne stanowią blisko 72,0% ogółu jego powierzchni, co daje mu piąte miejsce w województwie. Na terenie powiatu funkcjonuje 351 dużych gospodarstw rolnych prowadzących wysokotowarową produkcję roślinną i zwierzęcą. Duże znaczenie gospodarcze ma gospodarka leśna i rybactwo, a także zasoby kruszyw budowlanych (kopalnie bazaltu i kwarcytu). W ciągu ostatnich lat uległo likwidacji w tym powiecie wiele zakładów przetwórczych (mleczarskich, mięsnych, cukrowych). Ponadto, z uwagi na przyjęte założenia metodologiczne za obszar problemowy można przyjąć także powiat **lwówecki**.

Potencjalnym **obszarem wzrostu** w aspekcie rynek pracy – zatrudnienie jest powiat: **polkowicki**. Powiat polkowicki wyraźnie odstaje od pozostałych pod względem wielkości zatrudnienia. Prawie co drugi mieszkaniec tego powiatu (w wieku 15 lat lub więcej) znalazł zatrudnienie. Gospodarka powiatu związana jest przede wszystkim z wielkim przemysłem wydobywczym (miedzi, soli i srebra). Od kilku lat w polkowickim obszarze Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej funkcjonują fabryki międzynarodowych koncernów samochodowych i budowlanych. Ponadto do obszarów wzrostu można zaliczyć także **Wrocław** i **powiat wrocławski**, w których co 3 mieszkaniec jest osobą pracującą.

Praca w warunkach zagrożenia

Niski poziom bezpieczeństwa pracy i szkodliwość warunków pracy jest jedną z głównych determinant stanu zdrowia ludności, zarówno fizycznego, jak i psychicznego, wpływa na wielkość i dostępność zasobów ludzkich. Zobrazowanie sytuacji w tym aspekcie obejmuje ocenę natężenia czynników szkodliwych oraz liczby wypadków przy pracy.

Do czynników zagrożenia w miejscu pracy zaliczyć można czynniki związane ze środowiskiem pracy (substancje chemiczne i przemysłowe pyły zwłókniające, a także hałas, wibracje, gorący lub zimny mikroklimat itp.), z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne itp.) oraz mechaniczne (praca przy maszynach szczególnie niebezpiecznych (m.in. pilarki tarczowe i taśmowe, strugarki wyrówniarki i grubiarki, obrabiarki kombinowane¹).

Najtrudniejsza sytuacja ma miejsce w powiecie polkowickim, w którym na 100 osób pracujących, około 37 pracuje w warunkach zagrożenia. Co piąty zatrudniony w powiatach głogowskim (19,7%) i lubińskim (19,8%) pracuje w warunkach zagrożenia. Najmniejszą wartość wskaźnika odnotowano w Jeleniej Górze (1,8%), a także w powiatach górowskim (2,2%), złotoryjskim (2,3%) i legnickim (2,4%). Mniej niż 4,0% zatrudnionych narażonych na czynniki szkodliwe dla życia i zdrowia cechuje powiat bolesławiecki (3,1%), Legnicę (3,5%) oraz powiaty strzeliński i lubański (po 3,9%).

Za wypadek przy pracy uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą podczas wykonywania przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych, czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia, w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy².

Czynniki uznane za warunki zagrożenia dla życia i zdrowia w miejscu pracy stanowią jedną z najczęstszych przyczyn wypadków przy pracy. Taką sytuację można zaobserwować w powiecie polkowickim, w którym na 1000 osób pracujących około 28 zostaje poszkodowanych w wypadkach przy pracy, a także lubińskim (21,0‰). Wysoką wartość wskaźnika odnotowano również w powiatach legnickim (19,5‰), górowskim (18,2‰) i głogowskim (17,3‰). Najmniejszą wypadkowością pracy cechuje się powiat kamiennogórski 7,8‰. Wartość wskaźnika nie przekraczającą 10 osób poszkodowanych na 1000 pracujących odnotowano również w powiatach lubańskim (8,2‰) i jeleniogórskim (9,3‰).

Biorąc pod uwagę wielkości obu wskaźników, dla każdego powiatu wyznaczono wartość miary cząstkowej, która obrazuje ogólną sytuację ludności powiatów pod względem pracy w warunkach zagrożenia. Na podstawie wartości miary cząstkowej określono grupy powiatów zróżnicowane pod względem warunków pracy (tabl. 3.3.).

¹ Więcej informacji - zob. załącznik nr 4 ustawy o systemie oceny zgodności z dnia 30 sierpnia 2002 r. (Dz.U. Nr 204, poz. 2087).

² Więcej informacji – zob. art. 3 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych z dnia 30 października 2002 r. (Dz. U. nr 167 z 2009 r., poz. 1322).

Tabl. 3.3. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie praca w warunkach zagrożenia

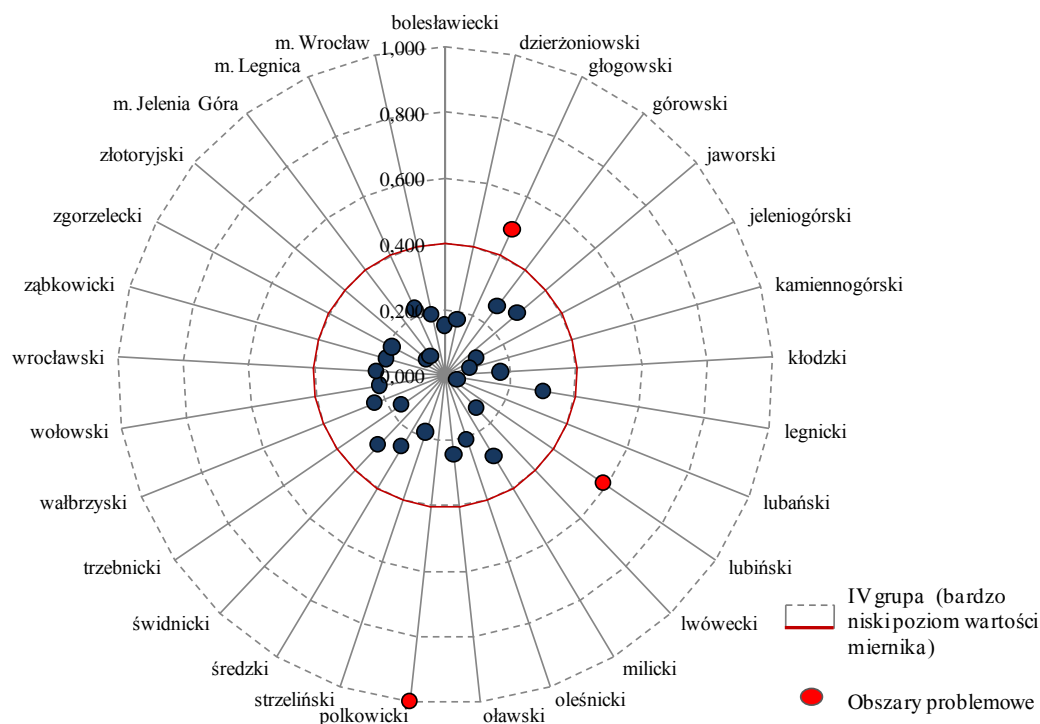
I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. lubański	8. trzebnicki	20. oławski	27. głogowski
2. złotoryjski	9. kłodzki	21. średzki	28. lubiński
3. m. Jelenia Góra	10. dzierzoniowski	22. górowski	29. polkowicki
4. kamiennogórski	11. zgorzelecki	23. milicki	
5. jeleniogórski	12. ząbkowicki	24. jaworski	
6. lwówecki	13. strzeliński	25. świdnicki	
7. bolesławiecki	14. m. Wrocław	26. legnicki	
	15. wołowski		
	16. oleśnicki		
	17. wrocławski		
	18. m. Legnica		
	19. wałbrzyski		
(0,844; 0,960]	(0,759; 0,844]	(0,598; 0,759]	[0,000; 0,598]

Mieszkańcy ponad 2/3 powiatów wykonują swoją pracę zawodową w relatywnie dobrych warunkach. Do grupy I zaliczone zostały powiaty podregionu jeleniogórskiego (oprócz jaworskiego), w tym Jelenia Góra. Natomiast do grupy II należy większość powiatów zlokalizowanych w podregionach wałbrzyskim i wrocławskim, a także Wrocław i Legnica.

Grupę III cechuje umiarkowany poziom zatrudnienia w warunkach zagrożenia, ale relatywnie wysoka wypadkowość w miejscu pracy. W ostatniej grupie znalazły się trzy graniczące ze sobą powiaty, zlokalizowane w północnej części województwa. Wielu mieszkańców tych powiatów pracuje w warunkach zagrożenia.

Rozrzut wartości miernika oraz dystans powiatów do wzorca - punkt (1,0), ze wskazaniem obszarów problemowych oraz potencjalnych obszarów wzrostu, zaprezentowano na rys. 3.2. Powiaty województwa dolnośląskiego charakteryzuje znaczne zróżnicowanie w zakresie warunków pracy. Od pozostałych wyraźnie odstaje powiat polkowicki.

Rys. 3.2. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie praca w warunkach zagrożenia, z wyróżnieniem obszarów problemowych



Za **obszar problemowy** w aspekcie praca w warunkach zagrożenia można uznać powiat: **polkowicki a także lubiński i głogowski**.

Powiat polkowicki cechuje się największym zatrudnieniem w warunkach zagrożenia oraz największą liczbą poszkodowanych w wypadkach przy pracy, w porównaniu do pozostałych powiatów województwa dolnośląskiego. W powiecie dominuje przemysł wydobywczy, który stanowi jedną z najbardziej niebezpiecznych dla życia i zdrowia gałęzi gospodarki.

Potencjalnym **obszarem wzrostu** w aspekcie praca w warunkach zagrożenia jest w szczególności powiat: **lubański**.

Cechuje go najniższa wypadkowość oraz relatywnie niski odsetek ludności pracującej w warunkach zagrożenia. Korzystną sytuacją w tym zakresie charakteryzuje się również powiat **złotoryjski, Jelenia Góra** oraz powiat kamiennogórski. Są to powiaty o przeważającej funkcji usługowo-handlowej, w szczególności turystycznej. Powiat kamiennogórski oraz Jelenia Góra są objęte Specjalną Strefą Ekonomiczną Małej Przedsiębiorczości. W Jeleniej Górze i powiecie złotoryjskim dominuje również produkcja budowlano-montażowa.

Rynek pracy - zasoby rejestrowanego bezrobocia

Wynikiem niedopasowania struktury podaży pracy i popytu na pracę jest zjawisko bezrobocia. Wśród czynników pogłębiających bezrobocie - od strony popytowej - wymienia się m.in. rozbieżność podaży i popytu na określony rodzaj pracy (tzw. bezrobocie strukturalne), zbyt wysokie dla pracodawców koszty pracy, niepokrywające korzyści ekonomicznych płynących z zatrudnienia pracownika, aspekty prawne. Bezrobocie ma swoje przyczyny również od strony popytowej, kiedy osoby chcące pracować i zdolne do pracy nie znajdują zajęcia odpowiadającego ich aspiracjom, możliwościom i wymaganiom finansowym.

Z jednej strony wysoki poziom bezrobocia stanowi barierę rozwojową, zarówno w sferze gospodarczej, jak i społecznej. Może powodować spadek produktywności, upadek lokalnych przedsiębiorstw (spowodowany zmniejszonym zapotrzebowaniem na dobra i usługi) lub odpływ kapitału w inne regiony kraju i niechęć inwestorów. Długotrwałe bezrobocie stanowi jedną z podstawowych przyczyn ubóstwa i wykluczenia społecznego. Z drugiej strony występowanie bezrobocia może też pośrednio wywierać korzystny wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą, w tym na konkurencyjność na rynku pracy (stimuluje wzrost poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych), zwiększanie nakładów na inwestycje w kapitał ludzki, obniżenie inflacji (poprzez zmniejszenie presji na wzrost płac i osłabienie popytu na towary i usługi), racjonalizację zatrudnienia i poprawę efektywności gospodarowania.

Nasilenie zjawiska bezrobocia wśród ludności lokalnej obrazuje stopa bezrobocia rejestrowanego. Określa się ją na podstawie stosunku liczby osób bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie (zasobu siły roboczej danej populacji), tj. bezrobotnych i pracujących.

Według ustawy o promocji rynku pracy bezrobotnym zarejestrowanym jest osoba niezatrudniona i nie wykonująca żadnej pracy zarobkowej, ale zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź w przypadku niepełnosprawnych - do co najmniej w połowy tego wymiaru czasu pracy), nieucząca się w szkole (z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie wieczorowym albo zaocznym), zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy oraz poszukująca zatrudnienia lub pracy zarobkowej, dodatkowo spełniająca również inne warunki.

Bardzo niskie natężenie zjawiska bezrobocia obserwuje się w powiecie wrocławskim (5,0%) oraz we Wrocławiu (5,5%), w których tylko jeden na 20 mieszkańców jest zarejestrowany w urzędzie pracy. Relatywnie niskim bezrobociem (nie przekraczającym 10,0%) cechuje się także miasto Legnica (9,2%) oraz powiaty polkowicki (9,6%) i lubiński (9,7%). Najwyższe bezrobocie odnotowano w powiatach

górowskim i złotoryjskim (po 26,6%). Bardzo wysoki poziom cechuje również powiaty lubański, lwówecki i kłodzki (po 24,7%) oraz jaworski (23,6%). W powiatach tych blisko co czwarty mieszkaniec jest osobą bezrobotną.

Jednym z mierników bezrobocia strukturalnego jest wskaźnik obrazujący udział bezrobotnych absolwentów (do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki) w ogólnej liczbie bezrobotnych. Wysokie wartości tego wskaźnika świadczą o słabej adaptacyjności zasobów pracy, wynikającej z niedopasowania struktury podaży pracy (ze względu na posiadane kwalifikacje, wykształcenie) do popytu na pracę, zgłaszanego przez przedsiębiorstwa i instytucje.

Relatywnie dobrze dopasowaną strukturą zasobów pracy do potrzeb lokalnego rynku pracy cechują się powiaty świdnicki (2,5%) i jeleniogórski (2,9%). Dobra sytuacja charakteryzuje także Jelenią Górę (3,2%), powiaty kłodzki (3,5%), wałbrzyski i lwówecki (3,7%) oraz dzierzoniowski (3,9%). Najgorsza sytuacja występuje w powiatach trzebnickim (10,9%) i górowskim (10,1%) oraz lubińskim (9,6%), w których około co dziesiąty absolwent nie znajduje zatrudnienia przynajmniej przez rok od ukończenia nauki. Wysoki poziom bezrobocia wśród absolwentów charakteryzuje także powiaty polkowicki (7,3%), milicki (6,8%), średzki (6,6%), oleśnicki (6,5%) i wołowski (6,1%).

Na podstawie wartości obu rozpatrywanych wskaźników dla każdego powiatu określono wielkość miary cząstkowej i na jego podstawie dokonano podziału powiatów na grupy obrazujące skalę zjawiska bezrobocia (tabl. 3.4)

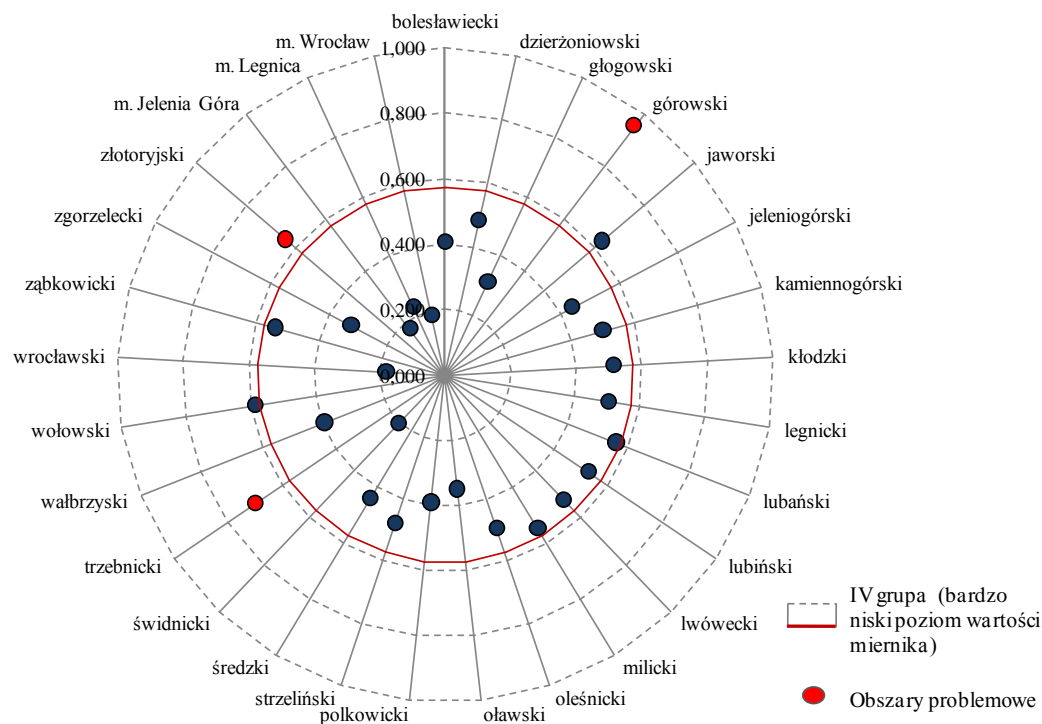
Tabl. 3.4. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie rynek pracy – zasoby rejestrowanego bezrobocia

I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. m. Jelenia Góra	7. zgorzelecki	14. strzeliński	25. wołowski
2. wrocławski	8. oławski	15. dzierzoniowski	26. jaworski
3. m. Wrocław	9. polkowicki	16. oleśnicki	27. złotoryjski
4. świdnicki	10. wałbrzyski	17. kamiennogórski	28. trzebnicki
5. m. Legnica	11. bolesławiecki	18. legnicki	29. górowski
6. głogowski	12. jeleniogórski	19. kłodzki	
	13. średzki	20. lwówecki	
		21. lubiński	
		22. ząbkowicki	
		23. milicki	
		24. lubański	
(0,690; 0,824]	(0,544; 0,690]	(0,426; 0,544]	[0,046; 0,426]

W grupie I znalazły się powiaty, w których problem bezrobocia dotyka dosyć mały odsetek ludności. Mniej korzystną sytuacją cechują się powiaty zaliczone do II grupy. Do powiatów III grupy zaliczonych zostało większość powiatów podregionu wałbrzyskiego oraz niektóre z powiatów zlokalizowanych w pozostałych podregionach. Najgorsza sytuacja cechuje powiaty IV grupy, wśród których znajdują się graniczące powiaty górowski trzebnicki i wołowski, a także zlokalizowane obok siebie powiaty jaworski i złotoryjski.

Rozrzut wartości miernika oraz dystans powiatów do wzorca – punkt (1,0), ze wskazaniem obszarów problemowych oraz potencjalnych obszarów wzrostu, zaprezentowano na rys. 3.3.

Rys. 3.3. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie rynek pracy – zasoby rejestrowanego bezrobocia, z wyróżnieniem obszarów problemowych



Obszarem problemowym w aspekcie rynek pracy – zasoby rejestrowanego bezrobocia są powiaty: **górowski** a także **trzebnicki** i **złotoryjski**.

W powiecie górowskim i złotoryjskim zjawisko bezrobocia przyjęło bardzo wysoki poziom. Powiat górowski charakteryzuje się jednym z najmniejszych udziałów kapitału zagranicznego w województwie, przemysłu oraz budownictwa. W powiecie trzebnickim, przy średnim poziomie stopy bezrobocia, bardzo niekorzystna sytuacja dotyczy absolwentów.

Wśród powiatów województwa dolnośląskiego trudno jest wskazać powiaty wyróżniające się szczególnym potencjałem rozwojowym w aspekcie rynek pracy – zasoby rejestrowanego bezrobocia. Umownie można przyjąć, że potencjalnymi **obszarami wzrostu** są: **Jelenia Góra**, powiat **wrocławski** i **Wrocław**.

Pewną prawidłowością obserwowaną w województwie dolnośląskim i kraju, jest relatywnie dobra sytuacja na rynkach pracy w miastach, co przejawia się zarówno wyższym wskaźnikiem zatrudnienia, jak i niższą stopą bezrobocia. Relatywnie dobrą sytuację zaobserwować można także na obszarach podmiejskich (powiat wrocławski).

Płynność rynku pracy

Poziom aktywności ludności lokalnej w poszukiwaniu pracy oraz efektywności działań mających na celu równoważenie podaży i popytu na pracę w pewnym zakresie obrazują wskaźniki płynności. Pozwalają one określić przepływy między zasobami bezrobotnych i pracujących.

Wielkość odpływu z zasobów bezrobocia do zasobów pracujących obrazuje wskaźnik płynności rynku pracy. Sytuacja poszczególnych powiatów województwa dolnośląskiego nie różni się znacznie w tym zakresie. W powiecie strzebińskim na 100 nowo zarejestrowanych bezrobotnych przypada 47,7 osób bezrobotnych, którzy w tym samym okresie podjęli pracę. Można zatem przyjąć, że prawie połowa osób bezrobotnych zarejestrowanych w tym powiecie znajdzie pracę. Relatywnie dobra sytuacja

cechuje także powiaty strzeliński (47,7), dzierzoniowski (46,4) i kłodzki (46,2), a także kamiennogórski (44,9) i głogowski (44,1). Znacznie mniejszą płynnością rynku pracy cechuje się Wrocław i Jelenia Góra, w których niespełna co 3 osoba bezrobotna znajduje pracę (wskaźnik przyjął wartości odpowiednio 32,3 i 32,7). Dosyć trudna sytuacja jest także w powiatach polkowickim (33,7), złotoryjskim (34,0) i górowskim (34,6).

Istotną informację o sytuacji lokalnego rynku pracy niesie również wskaźnik salda bezrobocia. Jeżeli napływ bezrobotnych jest większy od odpływu, zasoby bezrobocia ulegają zwiększeniu wskaźnik przyjmuje wartości poniżej zera. Wartość wskaźnika większa od zera świadczy natomiast o zmniejszeniu się zasobów bezrobocia – napływ bezrobotnych jest mniejszy od odpływu. Sytuacja większości powiatów województwa jest dosyć trudna. Tylko niespełna 1/3 powiatów odnotowała dodatnie wartości tego wskaźnika.

Najkorzystniejsza sytuacja cechowała powiat dzierzoniowski (6,4), dosyć dobra również powiat zgorzelecki (5,0). Bardzo niskie saldo bezrobocia odnotowano w powiatach górowskim (-9,9) i jeleniogórskim (-9,7), a także ząbkowickim (-7,7), lubińskim (-7,6), mieście Jelenia Góra (-7,4) i powiecie oleśnickim (-7,2). W powiecie strzelińskim sytuacja pozostała bez zmian (0,0), w powiecie oławskim zmieniła się nieznacznie w zakresie zasobów bezrobotnych.

Stopień równoważenia popytu na pracę podażą pracy, a pośrednio także efektywność funkcjonowania systemu pośrednictwa pracy w pewnym zakresie obrazuje relacja przeciętnej liczby nowo zarejestrowanych bezrobotnych przypadającej na 1 ofertę pracy zgłoszoną w ciągu roku. Najkorzystniejszą sytuacją w tym zakresie cechuje się powiat wrocławski, w którym na 17 nowo zarejestrowanych bezrobotnych przypada 10 ofert pracy. W dobrym położeniu znajduje się również powiat świdnicki i miasto Legnica (po 2,3), powiat głogowski (2,4) oraz bolesławiecki i ząbkowicki (po 2,5). Zdecydowanie najtrudniejsza sytuacja występuje w powiecie jeleniogórskim, w którym na 10 ofert pracy przypada aż 61 nowo zarejestrowanych bezrobotnych. Relatywnie zła sytuacja jest również w powiatach lwóweckim (4,7) oraz powiecie lubańskim i mieście Wrocław (4,6).

Uwzględniając wielkości powyższych wskaźników dla każdego powiatu wyznaczono wartość miernika cząstkowego obrazującego płynność rynku pracy i na jego podstawie dokonano podziału powiatów na grupy różniące się sytuacją zawodową społeczności lokalnych (tabl. 3.5.).

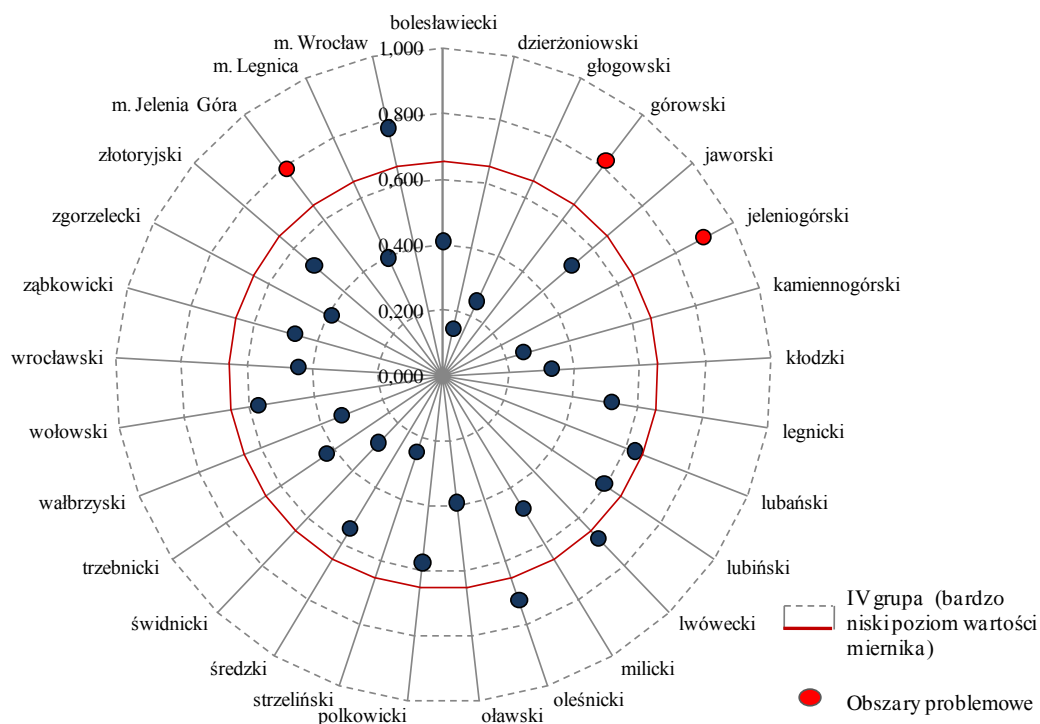
Tabl. 3.5. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie rynek pracy – płynność rynku pracy

I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. dzierzoniowski	8. zgorzelecki	16. złotoryjski	24. lwówecki
2. głogowski	9. oławski	17. jaworski	25. oleśnicki
3. strzeliński	10. m. Legnica	18. legnicki	26. m. Wrocław
4. kamiennogórski	11. bolesławiecki	19. średzki	27. m. Jelenia Góra
5. świdnicki	12. trzebnicki	20. wołowski	28. górowski
6. kłodzki	13. wrocławski	21. polkowicki	29. jeleniogórski
7. wałbrzyski	14. ząbkowicki	22. lubiński	
	15. milicki	23. lubański	
(0,650; 0,856]	(0,503; 0,650]	(0,345; 0,503]	[0,103; 0,345]

Do grupy I zaliczono powiaty zlokalizowane głównie w południowej części województwa. Wyróżniają się one relatywnie dobrym dopasowaniem podaży i popytu na pracę. Dosyć dobrą sytuacją cechują się także powiaty zaliczone do grupy II, ale większość z nich cechuje ujemne saldo bezrobocia. Połowa z tych powiatów zlokalizowana jest w podregionie wrocławskim.

Ujemne saldo bezrobocia oraz niskie wartości wskaźnika płynności rynku pracy charakteryzują powiaty grupy III. Najtrudniejsza sytuacja w zakresie wszystkich wskaźników dotyczy powiatów grupy IV.

Rys. 3.4. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie płynność rynku pracy, z wyróżnieniem obszarów problemowych



Obszarem problemowym w aspekcie płynność rynku pracy jest w szczególności powiat **jeleniogórski**. Cechuje się największą liczbą bezrobotnych przypadających na 1 ofertę pracy, a także bardzo niskim saldem bezrobocia.

Trudną sytuacją charakteryzuje się także powiat **górowski**, ze względu na bardzo słabą płynność rynku pracy oraz najniższe w województwie saldo bezrobocia oraz **Jelenia Góra**.

Za potencjalny **obszar wzrostu** w aspekcie płynność rynku pracy można uznać powiat **dzierżoniowski**.

W powiecie tym odnotowano najwyższe saldo bezrobocia oraz bardzo wysokie wartości wskaźnika płynności rynku pracy. Dominującą branżą jest przemysł (funkcjonuje tu m.in. drugi co do wielkości ośrodek kamieniarstwa w Polsce), a także rolnictwo, rozwijane są również usługi (w tym agroturystyka). Nowe zakłady przemysłowe powstają przede wszystkim w dzierżoniowskiej części Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Obecnie działalność prowadzi tam 14 firm, które zatrudniają ponad 1600 osób.

Ponadto do obszaru tego zaliczyć można także powiat **głogowski** i **strzeliński**.

Efektywność systemu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej

System pośrednictwa zawodowego ma na celu aktywizację zawodową ludności bezrobotnej poprzez skrócenie czasu poszukiwania zatrudnienia, podniesienie lub dopasowanie kwalifikacji zawodowych do wymogów lokalnego rynku pracy, przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu oraz obniżenie kosztów związanych z „utrzymywaniem” osób bezrobotnych.

Efektywność działań zmierzających do aktywizacji zawodowej bezrobotnych można w pewnym zakresie zmierzyć odnosząc liczbę bezrobotnych uczestniczących w szkoleniach w zakresie aktywnego poszukiwania pracy oraz zajęciach aktywizacyjnych do 100 wyrejestrowanych bezrobotnych. Liderem w tym zakresie jest powiat górowski (15,7). Relatywnie dobra sytuacja dotyczy także powiatów oleśnickiego

(9,5), ząbkowickiego (8,0), a także legnickiego (7,9) i trzebnickiego (7,8). Niewystarczającą aktywizacją zawodową osób bezrobotnych cechuje się powiat oławski, w którym nie prowadzono w 2010 roku żadnych szkoleń ani zajęć z tego zakresu, a także powiaty wałbrzyski (0,04) i świdnicki (0,07).

Dopasowanie prowadzonych działań aktywizacyjnych do wymogów rynku pracy obrazuje odsetek bezrobotnych, którzy podjęli pracę w trakcie lub po ukończeniu stażu albo programu przygotowania zawodowego w ogólnej liczbie bezrobotnych, którzy ukończyli staż albo program przygotowania zawodowego. Największą skutecznością wykazał się trzebnicki urząd pracy, w którym ponad 2/3 bezrobotnych objętych programem po jego ukończeniu uzyskała pracę (64,3). Zadawalające wyniki uzyskano również w powiatach milickim (60,2), zgorzeleckim (59,0), złotoryjskim (58,8) i strzelińskim (56,5).

Najśłabsze wyniki uzyskano w powiatach polkowickim (18,0) i ząbkowickim (18,5) w których niepełna co 5 osoba uczestnicząca w tych działaniach uzyskała pracę. W powiecie lwóweckim i Jeleniej Górze tylko jedna na cztery osoby objęte stażem lub programem przygotowania zawodowego uzyskała pracę (odsetki wyniosły odpowiednio 26,0 i 26,7).

Niesprawne funkcjonowanie systemu aktywizacji zawodowej, bądź niepewna sytuacja przedsiębiorstw na rynku (spowodowana np. kryzysem gospodarczym, bądź trudną sytuacją finansową) może powodować niską skuteczność urzędów pracy. Sytuację w tym zakresie opisuje wskaźnik liczby bezrobotnych, którzy po skorzystaniu z aktywnych form pomocy bezrobotnym zarejestrowali się po raz kolejny w przeliczeniu na 100 bezrobotnych nowo zarejestrowanych.

Problem ten w najmniejszym stopniu dotyczył mieszkańców powiatów zgorzeleckiego (13,3%) i oleśnickiego (13,7%). Wartości wskaźnika nie przekraczające 15,0% odnotowano również w powiatach wrocławskim (14,4%) oraz kamiennogórskim, świdnickim i Jeleniej Górze (po 14,9%). Szczególnie trudną sytuacją w tym zakresie cechowały się natomiast powiaty złotoryjski (35,1%) i ząbkowicki (33,3%). W powiatach górowskim (25,6%), jaworskim (24,3%) i polkowickim (24,1%) co czwarta osoba, która skorzystała z form aktywizacji zawodowej powróciła do grupy bezrobotnych.

Na podstawie rozpatrywanych wskaźników dla każdego powiatu wyznaczono wartość miernika cząstkowego obrazującego efektywność systemu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej i na jego podstawie dokonano podziału powiatów na grupy zróżnicowane ze względu na efektywność systemu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej (tabl. 3.6.).

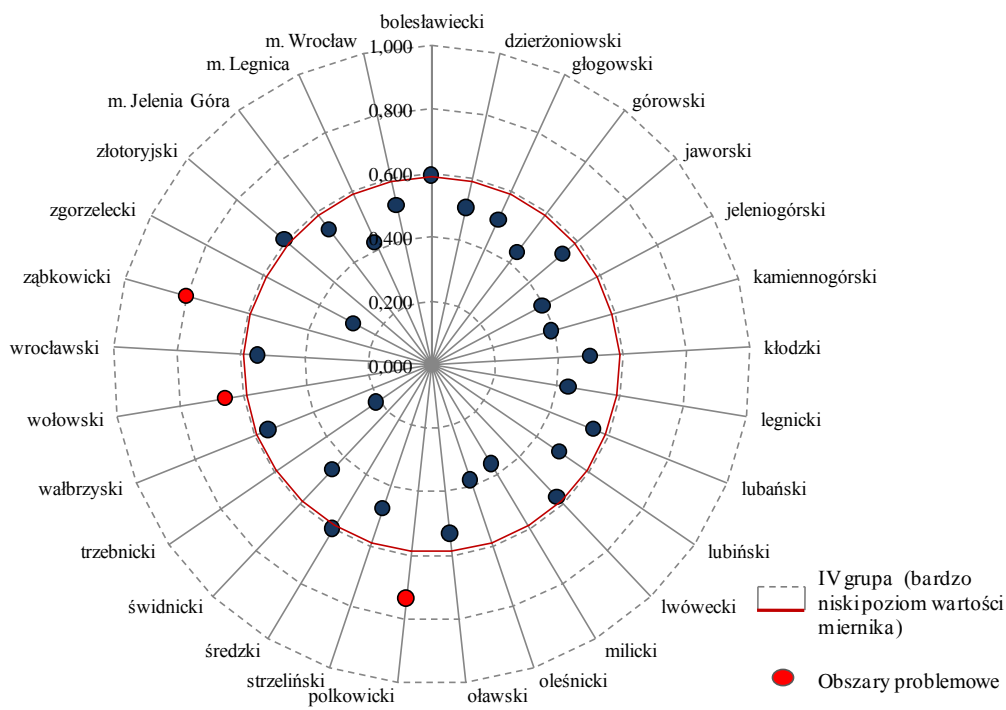
Tabl. 3.6. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie efektywność systemu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej

I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. trzebnicki	7. m. Legnica	15. dzierzoniowski	24. bolesławiecki
2. zgorzelecki	8. legnicki	16. m. Wrocław	25. średzki
3. milicki	9. górowski	17. m. Jelenia Góra	26. złotoryjski
4. oleśnicki	10. świdnicki	18. oławski	27. wołowski
5. kamiennogórski	11. strzeliński	19. jaworski	28. polkowicki
6. jeleniogórski	12. lubiński	20. lubański	29. ząbkowicki
	13. kłodzki	21. wrocławski	
	14. głogowski	22. wałbrzyski	
		23. lwówecki	
(0,591; 0,790]	(0,498; 0,591]	(0,412; 0,498]	[0,202; 0,412]

Do grupy I trafiły niektóre powiaty podregionu jeleniogórskiego i wrocławskiego. Cechowały się one relatywnie dużą efektywnością systemu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej. Powiaty grupy II wykazały się dosyć dobrą efektywnością systemu doszkalania zawodowego, ale wiele osób po skorzystaniu z aktywnych form pomocy bezrobotnym, ponownie zarejestrowało się w urzędzie pracy. Połowę tej grupy reprezentują powiaty zlokalizowane w podregionie legnicko-głogowskim.

Znaczną część grupy III stanowili mieszkańcy podregionu jeleniogórskiego, w tym mieszkańcy Jeleniej Góry. W tej grupie znaleźli się także wrocławianie. W relatywnie trudnej sytuacji są osoby mieszkające w powiatach grupy IV.

Rys. 3.5. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie efektywność systemu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej



Za **obszar problemowy** w aspekcie efektywność systemu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej można przyjąć powiat: **ząbkowicki**.

Cechował się on relatywnie słabą sytuacją w odniesieniu do pozostałych powiatów (choć nienajgorszą w stosunku do wzorca), w szczególności bardzo niskim odsetkiem bezrobotnych, którzy podjęli pracę w trakcie lub po ukończeniu stażu albo programu przygotowania zawodowego oraz bardzo dużą liczbą bezrobotnych, którzy po skorzystaniu z aktywnych form pomocy bezrobotnych zarejestrowali się po raz kolejny.

Dosyć trudną sytuacją charakteryzuje się także powiat **polkowicki**. W powiecie tym odnotowano najniższy odsetek bezrobotnych, którzy podjęli pracę w trakcie lub po ukończeniu stażu albo programu przygotowania zawodowego, a także relatywnie dużą liczbę bezrobotnych, którzy po skorzystaniu z aktywnych form pomocy bezrobotnych zarejestrowali się po raz kolejny.

Ponadto zgodnie z przyjętą metodologią w obszarze tym winien się mieścić także powiat **wołowski**, w którym odnotowano bardzo niski odsetek bezrobotnych uczestniczących w szkoleniach.

Potencjalnym **obszarem wzrostu** w aspekcie efektywność systemu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej jest powiat **trzebnicki**.

Mimo że od wzorca dzieli go dosyć duży dystans, wyróżnił się on w szczególności najwyższym odsetkiem bezrobotnych, którzy podjęli pracę w trakcie lub po ukończeniu stażu albo programu przygotowania zawodowego. Relatywnie korzystną sytuacją cechuje się także powiat **zgorzelecki**. Odnotowano w nim najniższą liczbę bezrobotnych, którzy po skorzystaniu z aktywnych form pomocy bezrobotnych zarejestrowali się po raz kolejny w przeliczeniu na 100 bezrobotnych nowo zarejestrowanych.

Zgodnie z przyjętą metodologią obszarem wzrostu określić można także powiat **milicki**.

Wynagrodzenia

Poziom wynagrodzeń ma decydujący wpływ na dostępność dóbr i usług konsumpcyjnych. Brak możliwości zaspokojenia różnorodnych potrzeb z powodu złej sytuacji finansowej znajduje odzwierciedlenie w pogarszaniu się jakości życia i zwiększaniu dysproporcji społecznych, a także nadmierne obciąża finanse państwa i powoduje spadek konsumpcji, co przekłada się na pogorszenie sytuacji przedsiębiorstw.

Jedną z determinant popytu na pracę oraz kondycji finansowej przedsiębiorstw jest wielkość i struktura wynagrodzeń. Wskaźnikiem dającym pewien pogląd na sytuację w tym zakresie jest przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto. Obliczane jest on na podstawie relacji sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie (po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą).

Powiat lubiński w rankingu wojewódzkim, a nawet ogólnopolskim, jest niekwestionowanym liderem (6012,95 zł). Wynagrodzenie w tym powiecie jest o 1/5 wyższe niż w mieście stołecznym Warszawa oraz o 1/4 wyższe niż w mieście Katowice. W województwie dolnośląskim wyróżniają się także Wrocław (3675,85 zł) oraz powiaty polkowicki (3326,76 zł) i wałbrzyski (3281,07 zł). Najmniejsze wynagrodzenie odnotowano w powiecie górowskim (2598,06 zł). Jest ono o 3414,89 zł niższe niż w powiecie lubińskim i około 1/3 niższe niż we Wrocławiu. W powiatach lubańskim (2600,59 zł), milickim (2620,28 zł), jaworskim (2654,67 zł), oleśnickim (2672,93 zł) i jeleniogórskim (2699,92 zł) przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto nie przekracza 2700,00 zł.

Grupy powiatów wyodrębnione ze względu na poziom wynagrodzeń przedstawiono w tabl. 3.7.

Tabl. 3.7. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie wynagrodzenia

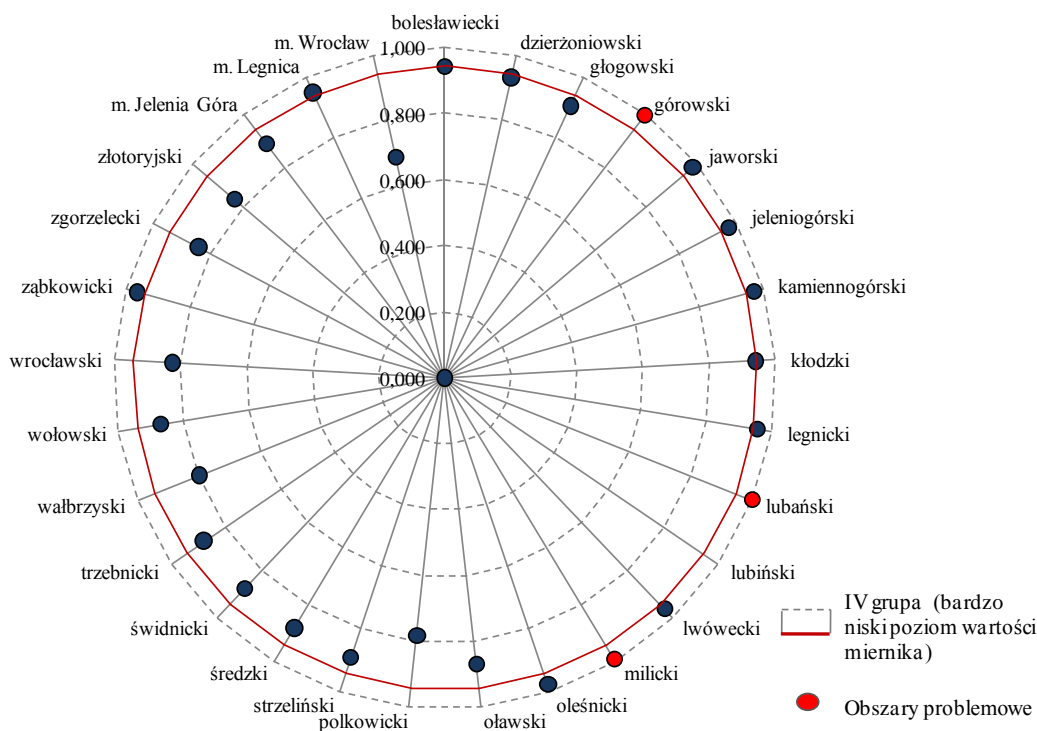
I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. lubiński	3. polkowicki	10. świdnicki	19. m. Legnica
2. m. Wrocław	4. wałbrzyski	11. trzebnicki	20. legnicki
	5. wrocławski	12. średzki	21. lwówecki
	6. złotoryjski	13. m. Jelenia Góra	22. ząbkowicki
	7. zgorzelecki	14. strzeliński	23. kamiennogórski
	8. wołowski	15. głogowski	24. jeleniogórski
	9. oławski	16. dzierzoniowski	25. oleśnicki
		17. kłodzki	26. jaworski
		18. bolesławiecki	27. milicki
			28. lubański
			29. górowski
(0,276; 1,000]	(0,124; 0,276]	(0,055; 0,124]	[0,000; 0,055]

Ze względu na ekstremalnie wysokie wartości wskaźnika wynagrodzeń w powiecie lubińskim, pozostałe powiaty odbiegają znacznie od niego. Wartość wynagrodzeń w powiatach (poza lubińskim) była dość zbliżona i niewiele różniła się od średniej wojewódzkiej.

Do grupy I należą powiaty o najwyższym przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniu brutto w województwie. Poziom wynagrodzeń odnotowany w powiatach grupy II można określić jako średni. Słabą sytuacją w tym zakresie cechują się powiaty grupy III. Najmniej zadowolający poziom wynagrodzeń charakteryzuje powiaty grupy IV. Pięć spośród 11 powiatów tej grupy zlokalizowanych jest w podregionie jeleniogórskim.

Rozrzut wartości miernika cząstkowego oraz dystans powiatów do wzorca (1,0) przedstawiono na rys. 3.6.

Rys. 3.6. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie wynagrodzenia



Do **obszarów problemowych** w aspekcie wynagrodzenia można przyjąć powiaty: **górowski**, **lubański** i **milicki**.

Powiaty te nie tylko słabo wypadają na tle pozostałych powiatów województwa dolnośląskiego, ale także znajdują się one w ostatniej setce rankingu krajowego.

Do powiatów o trudnej sytuacji w tym zakresie, osiągających poziom wynagrodzeń znacznie poniżej średniej krajowej (3435,00 zł) należą również powiaty jaworski, oleśnicki i jeleniogórski. Wynagrodzenia w wymienionych powiatach są tylko nieznacznie wyższe od najniższego wynagrodzenia w powiatach zaliczonych do obszarów problemowych.

Potencjalnym **obszarem wzrostu** w aspekcie wynagrodzenia jest powiat **lubiński**.

Powiat ten jest zdecydowanym liderem nie tylko w porównaniu do powiatów województwa dolnośląskiego, ale również na tle pozostałych powiatów Polski (w tym m. st. Warszawy, m. Katowice). Relatywnie dobrą sytuacją w odniesieniu do pozostałych powiatów cechuje się również **Wrocław**. Mimo że znacznie odbiega on od powiatu lubińskiego, to dzieli go dość duży dystans w porównaniu do pozostałych powiatów. W rankingu ogólnopolskim zajmuje 19 miejsce wśród powiatów.

Zróznicowanie powiatów pod względem wartości syntetycznego miernika rozwoju w zakresie rynku pracy / adaptacyjności zasobów pracy

Oceniając sytuację powiatów pod względem wszystkich aspektów łącznie można stwierdzić, że cechowały się one niewielkim zróżnicowaniem – współczynnik zmienności przyjął wartość 17,1%. Powiaty województwa dolnośląskiego cechują się wyraźnym zróżnicowaniem w szczególności w zakresie poziomu wynagrodzeń i zatrudnienia. W przypadku zatrudnienia współczynnik zmienności osiągnął co prawda ekstremalnie wysoki poziom, ale było to spowodowane znacznie różniącą się od pozostałych sytuacją powiatu lubińskiego. Nie uwzględniając tego powiatu współczynnik zmienności przyjął znacznie niższą, ale i tak bardzo wysoką wartość (80,3%).

Biorąc pod uwagę wartości wskaźników opisujących rynek pracy oraz ustalony poziom ważności każdego wskaźnika i aspektu, dla każdego powiatu wyznaczono wartość miary syntetycznej.

Wśród powiatów nie można wskazać wyraźnego lidera w zakresie wszystkich rozpatrywanych aspektów. Żaden z powiatów nie osiągnął wartości miary syntetycznej bliskiej jedności (pierwszy powiat w rankingu nie przekroczył poziomu 0,60) ani bliskiej zera (ostatni powiat w rankingu uzyskał wartość nieco ponad 0,25). Sytuacja powiatów zajmujących wysokie (niskie) lokaty w rankingu nie jest wyrównana i do ich przewag (zagrożeń) zaliczyć można tylko wybrane aspekty. Często powiat wykazujący silne strony w zakresie wybranych aspektów, cechuje się słabą sytuacją pod względem pozostałych aspektów. Na przykład powiat polkowicki zajął pierwszą lokatę pod względem zatrudnienia, ale ostatnią odnośnie pracy w warunkach zagrożenia. Można natomiast zauważyć wyraźną kumulację niekorzystnych zjawisk w powiecie zamykającym ranking (górowski).

Wykorzystując metodę trzech średnich, podobnie jak w przypadku poszczególnych aspektów, także w odniesieniu do obszaru rynek pracy / adaptacyjność zasobów pracy dokonano klasyfikacji powiatów według syntetycznego miernika, wyodrębniając 4 grupy poziomu wskaźnika.

Na rys. 3.9. zaprezentowano powiaty uporządkowane ze względu na wartości miernika syntetycznego oraz oznaczono wyodrębnione grupy powiatów.

W grupie I, charakteryzującej się najkorzystniejszą sytuacją na rynku pracy, znalazły się m.in. największe miasta powiatowe Wrocław i Legnica.

Wśród mocnych stron powiatów zaliczonych do grupy II (w tym Jeleniej Góry) można zaliczyć dużą płynność rynku pracy oraz efektywność systemu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej, a także mniej szkodliwe warunki zatrudnienia i niski poziom rejestrowanego bezrobocia.

Powiaty grupy III wyróżniają się umiarkowaną szkodliwością warunków pracy, poziomem bezrobocia, a także płynnością rynku pracy oraz efektywnością systemu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej, ale niskim poziomem zatrudnienia i wynagrodzeń.

Grupę IV od grupy trzeciej odróżnia znacznie niższy poziom zatrudnienia, mniej szkodliwe warunki pracy, większe bezrobocie, mniejsza płynność rynku pracy i niższy poziom wynagrodzeń.

Za **obszar problemowy** w zakresie rynku pracy / adaptacyjności zasobów pracy można uznać powiat **górowski**.

Powiat górowski w większości rozpatrywanych aspektów (za wyjątkiem efektywności systemu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej) przyjął bardzo niskie lokaty, ale osiągnął umiarkowanie niską wartość miary syntetycznej. Do jego szczególnie słabych stron należą kluczowe aspekty decydujące o sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu oraz poziomie i jakości życia ludności lokalnej, tj. wielkość zatrudnienia i bezrobocia oraz poziom wynagrodzeń.

Do niekorzystnych zjawisk cechujących powiat górowski, w szczegółowym zakresie, można zaliczyć:

- ✓ najniższy poziom zatrudnienia w województwie (12,5%),
- ✓ najwyższą (na równi z powiatem złotoryjskim) stopę bezrobocia rejestrowanego (26,6%),
- ✓ najniższą wartość salda bezrobocia (-9,9),
- ✓ największą liczbę bezrobotnych, którzy po skorzystaniu z aktywnych form pomocy bezrobotnych zarejestrowali się po raz kolejny, na 100 bezrobotnych nowo zarejestrowanych (25,6).
Zwłaszcza, że równocześnie cechował się największą liczbą bezrobotnych uczestniczących w szkoleniach w zakresie aktywnego poszukiwania pracy oraz zajęciach aktywizacyjnych w przeliczeniu na 100 wyrejestrowanych bezrobotnych (15,7),
- ✓ najniższym w województwie przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniem brutto (2598,06 zł).

Ponadto, do obszaru w tym zakresie zaliczyć można także powiaty **jaworski** i **zgorzelecki**, które cechował niski poziom zatrudnienia, wysoka stopa bezrobocia, zwiększanie się zasobów bezrobotnych i niskie wynagrodzenia.

Żaden z powiatów nie osiągnął wartości miary syntetycznej bliskiej jedności, ale na tle pozostałych wyróżniały się powiat **wrocławski** i miasto na prawach powiatu **Legnica**, które na tej podstawie można uznać za rejony mające pewien potencjał i określić jako potencjalne **obszary wzrostu**.

Powiat wrocławski cechuje relatywnie niski poziom bezrobocia (2. lokata), wysoki poziom zatrudnienia (3. lokata), a także dosyć wysoki poziom wynagrodzeń (5. lokata). Wyróżnił się on w szczególności:

- ✓ najniższą stopą bezrobocia rejestrowanego (5,0%),
- ✓ najniższą przeciętną liczbą nowo zarejestrowanych bezrobotnych przypadającą na 1 ofertę pracy zgłoszoną w ciągu roku do urzędu pracy (1,7),
- ✓ niewielką liczbą bezrobotnych, którzy po skorzystaniu z aktywnych form pomocy bezrobotnych zarejestrowali się po raz kolejny, na 100 bezrobotnych nowo zarejestrowanych (14,4),
- ✓ wysokim poziomem zatrudnienia (36,8%),
- ✓ dosyć wysokim poziomem przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto (3195,3 zł), ale poniżej średniej krajowej.

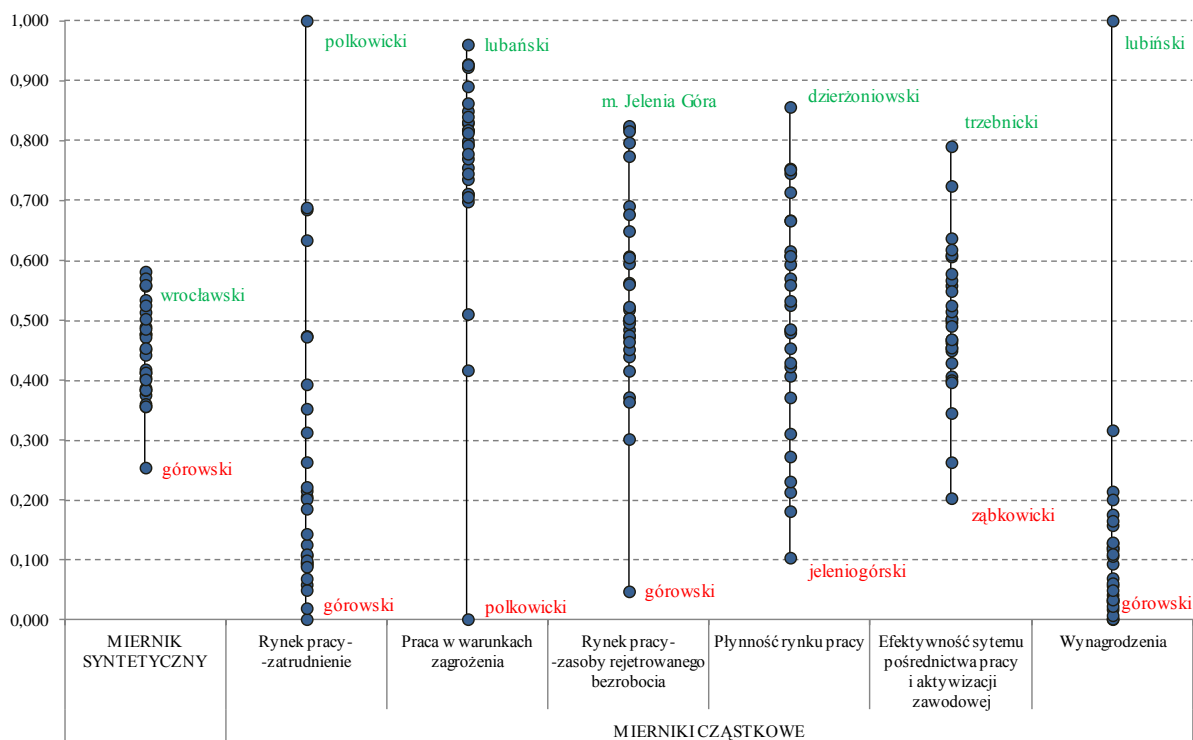
Sytuacja Legnicy, rozpatrując wartości mierników cząstkowych, jest dosyć dobra. W zakresie płynności rynku pracy oraz efektywności systemu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej zajmuje ona wyższe lokaty niż powiat wrocławski.

Do jej głównych atutów należy:

- ✓ relatywnie wysoki, podobny jak w powiecie wrocławskim, poziom zatrudnienia (34,9%),
- ✓ relatywnie niska stopa bezrobocia rejestrowanego (9,2%),
- ✓ relatywnie niewielka przeciętna liczba nowo zarejestrowanych bezrobotnych przypadająca na 1 ofertę pracy zgłoszoną w ciągu roku do urzędu pracy.

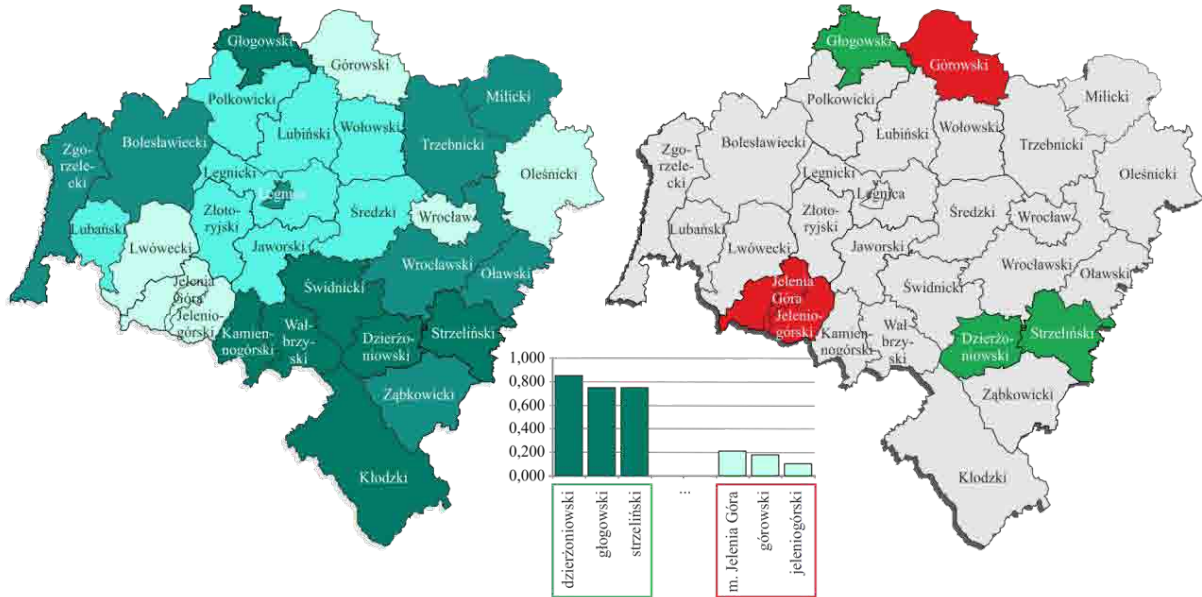
Ponadto zgodnie z przyjętą metodologią do tych obszarów zaliczyć można także **Wrocław**.

Rys. 3.7. Zróznicowanie powiatów według wartości miernika syntetycznego w zakresie rynku pracy / adaptacyjności zasobów pracy oraz cząstkowych mierników dla badanych aspektów

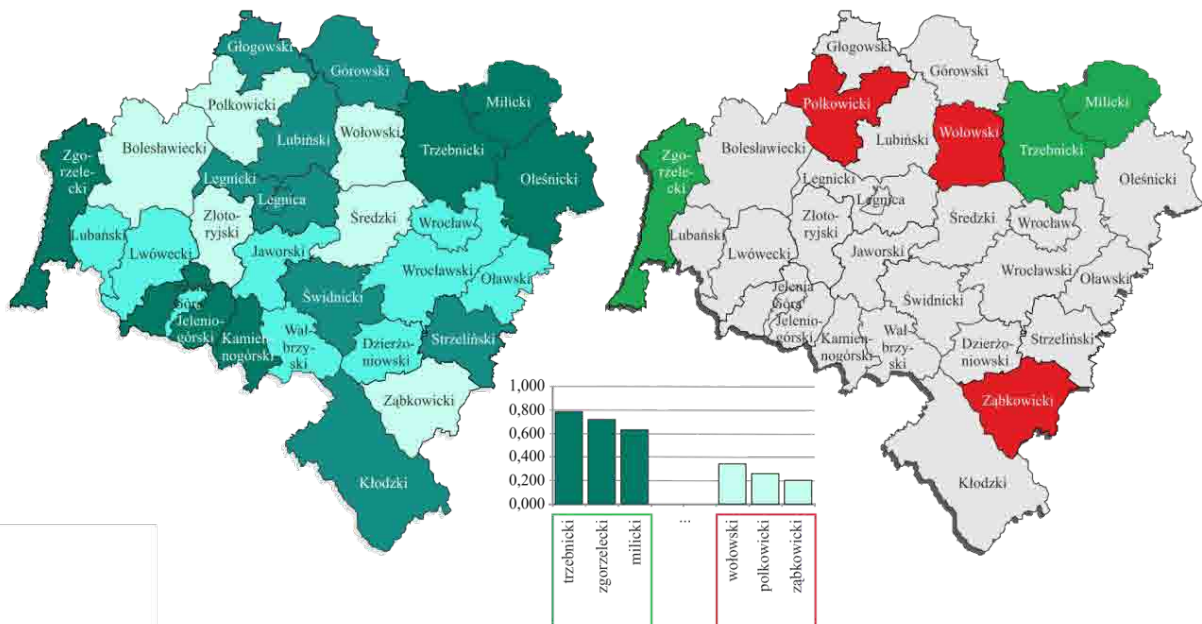


Rys. 3.8. Powiaty według grup poziomu wartości cząstkowych mierników w wybranych aspektach rynku pracy / adaptacyjności zasobów pracy

Płynność rynku pracy

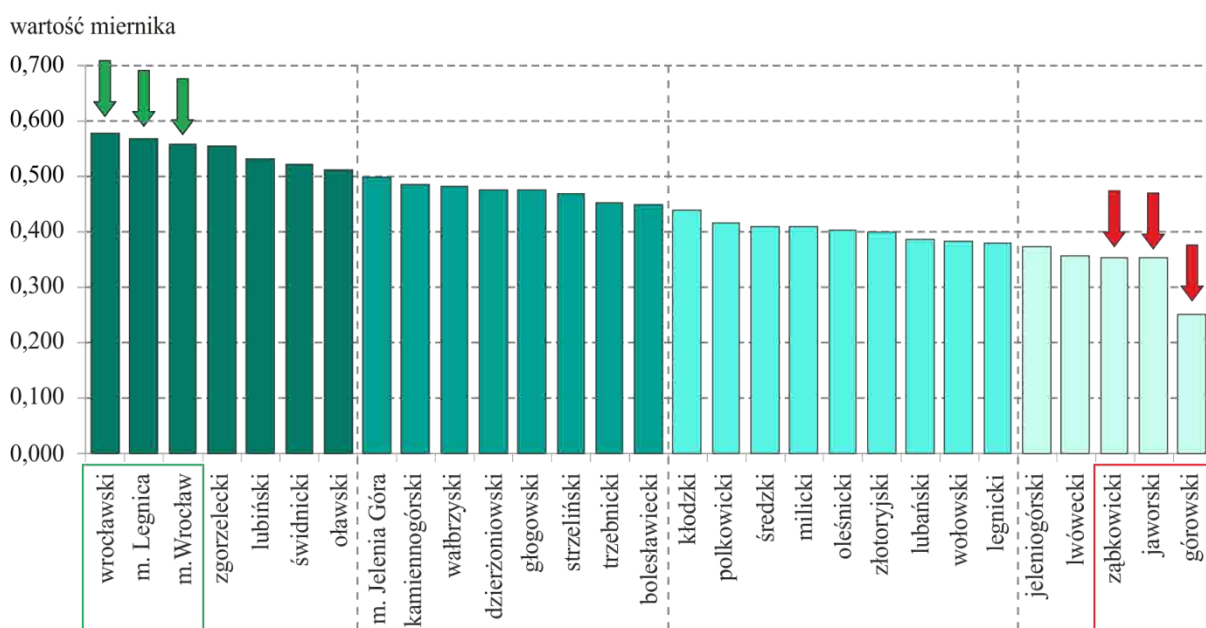
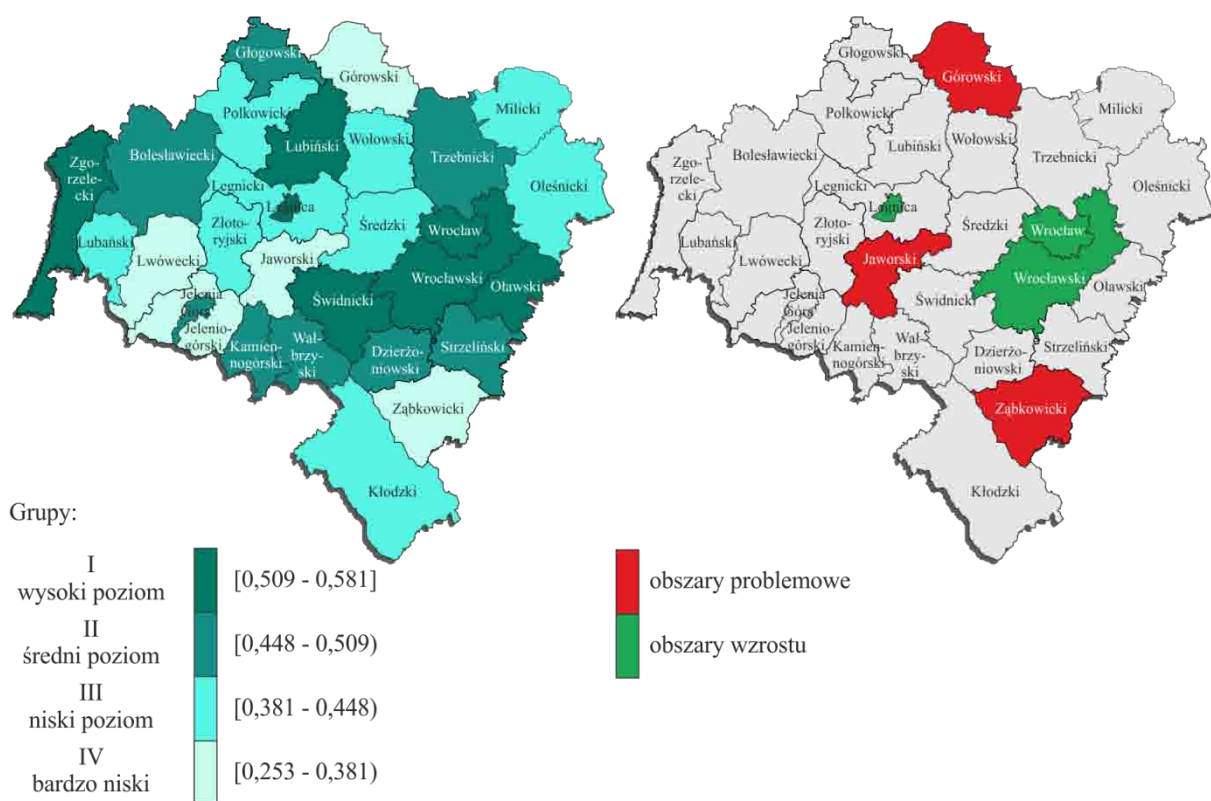


Efektywność systemu pośrednictwa pracy



Grupy: I II III IV
 poziom: wysoki średni niski bardzo niski
 Obszary: problemowe wzrostu

Rys. 3.9. Powiaty według grup poziomu wartości miernika syntetycznego w zakresie rynku pracy / adaptacyjności zasobów pracy, z wyróżnieniem obszarów problemowych i obszarów wzrostu



Tabl. 3.7. Powiaty uporządkowane według miernika syntetycznego w zakresie rynku pracy / adaptacyjności zasobów pracy

POWIATY	MIERNIK SYNTETYCZNY		MERNIKI CZĄSTKOWE											
	rynek pracy - zatrudnienie		praca w warunkach zagrożenia		rynek pracy - zasoby rejestrowanego bezrobocia		płynność rynku pracy		efektywność systemu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej		wynagrodzenia			
	wartość miernika	lokata	wartość miernika	lokata	wartość miernika	lokata	wartość miernika	lokata	wartość miernika	lokata	wartość miernika	lokata		
Wrocławski	0,581	1	0,684	3	0,792	17	0,821	2	0,558	13	0,454	21	0,175	5
m. Legnica	0,570	2	0,633	4	0,778	18	0,774	5	0,607	10	0,577	7	0,049	19
m. Wrocław	0,559	3	0,688	2	0,812	14	0,816	3	0,230	26	0,490	16	0,316	2
Zgorzelecki	0,557	4	0,352	8	0,817	11	0,676	7	0,615	8	0,724	2	0,157	7
Lubiński	0,533	5	0,392	7	0,416	28	0,472	21	0,407	22	0,514	12	1,000	1
Świdnicki	0,524	6	0,262	10	0,706	25	0,796	4	0,713	5	0,548	10	0,120	10
Oławski	0,513	7	0,473	5	0,755	20	0,648	8	0,607	9	0,467	18	0,127	9
m. Jelenia góra	0,502	8	0,472	6	0,926	3	0,824	1	0,212	27	0,468	17	0,109	13
Kamienogórski	0,489	9	0,125	17	0,922	4	0,501	17	0,745	4	0,609	5	0,030	23
Wałbrzyski	0,485	10	0,221	11	0,769	19	0,605	10	0,666	7	0,449	22	0,200	4
Dzierżoniowski	0,477	11	0,093	22	0,829	10	0,517	15	0,856	1	0,496	15	0,069	16
Głogowski	0,476	12	0,312	9	0,510	27	0,690	6	0,753	2	0,501	14	0,093	15
Strzebiński	0,471	13	0,108	18	0,816	13	0,522	14	0,751	3	0,524	11	0,106	14
Trzebnicki	0,453	14	0,098	20	0,840	8	0,301	28	0,570	12	0,790	1	0,119	11
Bolesławiecki	0,450	15	0,205	13	0,849	7	0,594	11	0,593	11	0,406	24	0,056	18
Kłodzki	0,442	16	0,106	19	0,831	9	0,484	19	0,666	6	0,502	13	0,060	17
Polkowicki	0,417	17	1,000	1	0,000	29	0,606	9	0,422	21	0,262	28	0,213	3
Średzki	0,412	18	0,201	14	0,745	21	0,560	13	0,453	19	0,399	25	0,116	12
Milicki	0,412	19	0,143	16	0,711	23	0,451	23	0,525	15	0,637	3	0,007	27
Oleśnicki	0,404	20	0,215	12	0,794	16	0,503	16	0,272	25	0,618	4	0,022	25
Złotoryjski	0,400	21	0,068	25	0,927	2	0,363	27	0,485	16	0,396	26	0,164	6
Lubański	0,386	22	0,095	21	0,960	1	0,439	24	0,370	23	0,454	20	0,001	28
Wrocławski	0,383	23	0,184	15	0,799	15	0,415	25	0,429	20	0,344	27	0,128	8
Legnicki	0,383	24	0,018	28	0,698	26	0,495	18	0,479	18	0,566	8	0,041	20
Jeleniogórski	0,375	25	0,058	26	0,890	5	0,562	12	0,103	29	0,606	6	0,030	24
Lwówecki	0,360	26	0,049	27	0,862	6	0,474	20	0,310	24	0,428	23	0,034	21
Ząbkowski	0,356	27	0,088	24	0,816	12	0,464	22	0,532	14	0,202	29	0,033	22
Jaworski	0,355	28	0,090	23	0,710	24	0,371	26	0,483	17	0,463	19	0,017	26
Górowski	0,253	29	0,000	29	0,735	22	0,046	29	0,180	28	0,558	9	0,000	29

Podstawowe parametry statystyczne:

MAX	0,581	29	1,000	29	0,960	29	0,824	29	0,856	29	0,790	29	1,000	29
MIN	0,253	1	0,000	1	0,000	1	0,046	1	0,103	1	0,202	1	0,000	1
zmienność w %	17,1	x	93,1	x	24,0	x	31,2	x	37,1	x	24,2	x	146,2	x

Tabl. 3.8. Rynek pracy / adaptacyjność zasobów pracy – wartości finalnych wskaźników diagnostycznych dla powiatów w 2010 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Zatrudnienie	Praca w warunkach zagrożenia		Zasoby rejestrowanego bezrobocia		Płynność rynku pracy	
	liczba pracujących na 100 osób w wieku 15 lat i więcej	zatrudnieni w warunkach zagrożenia na 100 osób pracujących	liczba poszkodowanych w wypadkach przy pracy na 100 osób pracujących	stopa bezrobocia rejestrowanego (w %)	udział bezrobotnych absolwentów (do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki) w ogólnej liczbie bezrobotnych (w %)	płynności rynku pracy	salda bezrobocia na 100 nowo zarejestrowanych
Powiaty:							
bolesławiecki	19,8	3,1	13,1	14,9	5,5	35,5	2,5
dzierżoniowski.....	15,8	4,6	13,1	22,3	3,9	46,4	6,4
głogowski	23,6	19,7	17,3	14,6	4,0	44,1	0,8
górowski	12,5	2,2	18,2	26,6	10,1	34,6	-9,9
jaworski.....	15,7	6,8	16,6	23,6	5,8	38,7	-4,0
jeleniogórski	14,6	6,8	9,3	22,9	2,9	36,8	-9,7
kamiennogórski.....	16,9	7,3	7,8	22,1	4,2	44,9	1,3
kłodzki	16,3	5,0	12,7	24,7	3,5	46,2	-1,0
legnicki	13,2	2,4	19,5	20,0	5,2	41,6	-4,1
lubański.....	15,9	3,9	8,2	24,7	4,3	36,1	-1,5
lubiński.....	26,4	19,8	21,0	9,7	9,6	36,8	-7,6
lwówecki.....	14,3	6,5	10,6	24,7	3,7	35,0	-2,6
milicki	17,6	7,6	16,1	17,6	6,8	36,8	-0,5
oleśnicki.....	20,1	6,5	13,4	16,1	6,5	36,1	-7,2
oławski	29,3	4,3	16,2	11,4	5,9	41,3	0,1
polkowicki.....	47,9	37,3	27,8	9,6	7,3	33,7	-3,7
strzeliński.....	16,4	3,9	14,0	17,3	5,8	47,7	0,0
średzki	19,7	6,1	15,5	13,5	6,6	37,5	-0,7
świdnicki.....	21,8	8,8	15,6	13,8	2,5	40,3	2,4
trzebnicki	16,0	4,8	12,5	13,6	10,9	40,7	1,0
wałbrzyski.....	20,4	7,9	13,6	19,1	3,7	38,0	3,6
wołowski	19,1	6,5	13,2	21,0	6,1	38,6	-3,3
wrocławski.....	36,8	5,8	13,9	5,0	5,5	37,1	-4,0
ząbkowicki.....	15,6	5,4	13,1	22,7	4,6	42,3	-7,7
zgorzelecki.....	25,0	9,4	10,8	13,2	4,8	36,8	5,0
złotoryjski	14,9	2,3	10,4	26,6	4,8	34,0	-0,8
Miasta na prawach powiatu:							
Jelenia Góra.....	29,2	1,8	10,7	10,9	3,2	32,7	-7,4
Legnica.....	34,9	3,5	15,7	9,2	4,7	40,3	-2,6
Wrocław.....	36,9	4,1	14,0	5,5	5,4	32,3	-4,4
Podstawowe parametry statystyczne:							
wartość maksymalna	47,9	37,3	27,8	26,6	10,9	47,7	6,4
wartość minimalna	12,5	1,8	7,8	5,0	2,5	32,3	-9,9
średnia wojewódzka	25,3	7,2	14,6	13,1	5,0	38,7	-1,6
zmiennosc (w %)	36,4	100,2	23,9	53,4	36,7	11,6	-268,2

Tabl. 3.8 - cd.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Płynność rynku pracy (dok.)	Efektywność systemu pośrednictwa pracy i aktywizacji zawodowej			Wynagrodzenia
	przeciętna liczba nowo zarejestrowanych bezrobotnych przypadająca na 1 ofertę pracy zgłoszoną w ciągu roku	liczba bezrobotnych uczestniczących w szkoleniach w zakresie efektywnego poszukiwania pracy oraz zajęciach aktywizacyjnych w przeliczeniu na 100 wyrejestrowanych bezrobotnych	odsetek bezrobotnych, którzy podjęli pracę w trakcie lub po ukończeniu stażu albo programu przygotowania zawodowego w ogólnej liczbie bezrobotnych, którzy ukończyli staż albo program przygotowania zawodowego (w %)	liczba bezrobotnych, którzy po skorzystaniu z aktywnych form pomocy bezrobotnym zarejestrowali się po raz kolejny na 100 bezrobotnych nowo zarejestrowanych	przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł)
Powiaty:					
bolesławiecki.....	2,5	0,2	35,2	17,0	2789,80
dzierżoniowski.....	3,2	2,3	37,9	15,3	2832,05
głogowski.....	2,4	5,7	34,8	18,2	2914,21
górowski.....	4,4	15,7	29,0	25,6	2598,06
jaworski.....	3,1	4,1	47,3	24,3	2654,67
jeleniogórski.....	6,1	6,9	40,4	15,6	2699,92
kamiennogórski.....	2,9	2,2	53,4	14,9	2701,25
kłodzki.....	3,7	5,0	46,7	22,7	2803,23
legnicki.....	4,0	7,9	44,5	21,5	2737,49
lubański.....	4,6	3,3	34,9	18,0	2600,59
lubiński.....	2,6	3,5	42,9	18,1	#
lwówecki.....	4,7	3,5	26,0	15,7	2714,29
milicki.....	3,0	3,0	60,2	17,4	2620,28
oleśnicki.....	4,3	9,5	30,3	13,7	2672,93
oławski.....	3,4	0,0	46,1	17,8	3030,98
polkowicki.....	2,6	4,4	18,0	24,1	#
strzeliński.....	3,3	2,2	56,5	22,1	2958,48
średzki.....	4,1	1,0	34,7	18,2	2993,49
świdnicki.....	2,3	0,1	51,0	14,9	3008,78
trzebnicki.....	3,9	7,8	64,3	16,0	3004,13
wałbrzyski.....	2,6	0,0	48,7	20,3	3281,07
wołowski.....	4,0	0,6	35,6	21,7	3036,22
wrocławski.....	1,7	1,2	33,5	14,4	3195,30
ząbkowicki.....	2,5	8,0	18,5	33,3	2709,91
zgorzelecki.....	3,3	4,5	59,0	13,3	3133,95
złotoryjski.....	2,6	4,8	58,8	35,1	3159,35
Miasta na prawach powiatu:					
Jelenia Góra.....	4,1	4,5	26,7	14,9	2969,75
Legnica.....	2,3	5,2	47,6	18,5	2763,74
Wrocław.....	4,6	2,2	42,7	17,7	3675,85
Podstawowe parametry statystyczne:					
wartość maksymalna	6,1	15,7	64,3	35,1	#
wartość minimalna	1,7	0,0	18,0	13,3	2598,06
średnia wojewódzka	3,1	3,5	41,2	19,1	3412,4
zmiennosc (w %)	28,5	128,4	31,8	28,3	19,3

4 | INNOWACYJNOŚĆ I EFEKTYWNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW

Zgodnie z koncepcją gospodarki opartej na wiedzy (GOW), jednym z ważniejszych czynników determinujących tempo i poziom rozwoju gospodarczego regionu jest innowacyjność oraz transfer i wykorzystanie wiedzy. Rozwój innowacyjności i wprowadzanie nowych, istotnie ulepszonych produktów, a także nowoczesnych, zaawansowanych technologii przyczynia się do pełniejszego wykorzystania zasobów pracy, do wzrostu wydajności i tworzenia nowych miejsc pracy oraz polepszenia pozycji regionu, jak i wsparcia wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw.

Działalność innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych (dyfuzję innowacji) scharakteryzowano udziałem jednostek innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw oraz wielkością nakładów na działalność innowacyjną w przeliczeniu na badane przedsiębiorstwo prowadzące działalność innowacyjną.

Do oceny efektów działalności innowacyjnej przedsiębiorstw przyjęto wskaźnik w postaci udziału w badanym roku przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych, wprowadzonych na rynek w ciągu ostatnich trzech lat, w wartości przychodów ogółem. Wskaźnik ten stanowi ważną informację o wpływie innowacji produktowych na ogólną strukturę przychodów i poziom innowacyjności przedsiębiorstw.

O poziomie innowacyjności przedsiębiorstw przemysłowych świadczy również stopień wyposażenia w środki automatyzacji procesów produkcyjnych, zainstalowane w wydziałach bezpośrednio produkcyjnych, w narzędziowniach oraz w innych wydziałach pomocniczych. Przekształcanie gospodarki w bardziej zaawansowaną technologicznie, szybki wzrost produkcji, który charakteryzuje rozwój współczesnego przemysłu wymagają systematycznego podnoszenia poziomu organizacji i automatyzacji przedsiębiorstw przemysłowych, polegającej na zastąpieniu lub ograniczeniu udziału człowieka przez urządzenia (lub zestawy maszyn i urządzeń) wykonujące określone, powtarzalne czynności automatycznie.

Dzięki ukierunkowaniu na różnego rodzaju ulepszenia i nowości, przedsiębiorstwa mogą osiągnąć wiele korzyści ekonomicznych, m.in. innowacje i niekonwencjonalne wykorzystywanie zasobów wiedzy przyczyniają się do zwiększenia efektywności przedsiębiorstw. Natomiast korzystna sytuacja finansowa przedsiębiorstw, wzrost efektywności stymuluje wzrost nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw, wzbogacając potencjał gospodarczy regionu.

W niniejszym badaniu podstawowymi wskaźnikami efektywności są wskaźniki finansowe, które mają na celu ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej jednostek gospodarczych województwa.

Wyniki działalności prowadzonej przez podmioty gospodarcze scharakteryzowano za pomocą wskaźnika ilustrującego odsetek przedsiębiorstw o dodatnim wyniku finansowym (wykazujących zysk) oraz wielkość przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i usług w przeliczeniu na przedsiębiorstwo.

Ponadto, uwzględniono w analizie wskaźnik rentowności przedsiębiorstw, który jest uważany za fundamentalny miernik efektywności ich działania.

Zaproponowane w tym zakresie tematycznym wskaźniki umożliwiają w układzie przestrzennym:

- monitorowanie innowacyjności w przedsiębiorstwach przemysłowych w przekroju powiatów (natężenie działań innowacyjnych, poziom nakładów inwestycyjnych, stopień wyposażenia w środki automatyzacji procesów produkcyjnych),

- monitorowanie wyników finansowych podmiotów gospodarczych (w tym efektywności działalności przedsiębiorstw),
- identyfikację obszarów wyróżniających się: wysokim poziomem innowacyjności, dobrą kondycją finansową przedsiębiorstw, efektywnością działalności oraz identyfikację obszarów, które charakteryzuje niski poziom rozwoju (niska skłonność przedsiębiorstw do działalności innowacyjnej, niski poziom nakładów innowacyjnych, słabe wyniki finansowe przedsiębiorstw).

W tabl. 4.1. zamieszczono wstępny zestaw wskaźników diagnostycznych pogrupowanych w dwa obszary tematyczne, które wytypowane zostały do oceny sytuacji powiatów województwa dolnośląskiego w zakresie innowacyjności i efektywności przedsiębiorstw w 2010 roku.

Tabl. 4.1. Innowacyjność i efektywność przedsiębiorstw - wstępny zestaw potencjalnych wskaźników diagnostycznych

Grupy wskaźników	Definicja wskaźnika	Charakter wskaźnika	Uzasadnienie wyboru wskaźnik
<i>5.1. Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle</i>			
5.1.1. Udział jednostek innowacyjnych w zakresie innowacji produktowych lub procesowych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw (w %)	Udział jednostek innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw, w których pracowało więcej niż 9 osób (stan w dniu 31 XII). Przedsiębiorstwo innowacyjne (w zakresie innowacji produktowych i procesowych) jest to przedsiębiorstwo, które w badanym okresie wprowadziło na rynek przynajmniej jedną innowację produktową lub procesową (nowy lub istotnie ulepszony produkt bądź nowy lub istotnie ulepszony proces)	S	Wskaźnik ten świadczy o natężeniu działań innowacyjnych podejmowanych przez przedsiębiorstwa
5.1.2. Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle przypadające na innowacyjne przedsiębiorstwo, które poniosło nakłady (ceny bieżące; w tys. zł)	Nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesowych w przemyśle (ceny bieżące) w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Nakłady na działalność innowacyjną obejmują nakłady na: badania naukowe i prace rozwojowe (B+R), zakup wiedzy ze źródeł zewnętrznych, zakup oprogramowania, nakłady inwestycyjne na środki trwałe niezbędne do wprowadzenia innowacji, szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną, marketing dotyczący nowych lub istotnie ulepszonych produktów oraz pozostałe przygotowania do wprowadzenia innowacji produktowych i procesowych	S	Wskaźnik obejmujący całość wydatków przeznaczonych na innowacje produktowe i procesowe (bieżące i inwestycyjne) świadczy o prorozwojowym nastawieniu przedsiębiorstw
5.1.3. Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2008--2010 w przychodach ze sprzedaży ogółem (w %)	Udział przychodów ze sprzedaży w 2010 r. produktów nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2008-2010 w przychodach ze sprzedaży ogółem. Przychody ze sprzedaży ogółem obejmują: <ul style="list-style-type: none"> • przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług), • przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów. Przychody netto ze sprzedaży produktów są to kwoty należne z tytułu sprzedaży wyrobów gotowych w podmiotach wytwarzających te wyroby	S	Służy do oceny efektów działalności innowacyjnej przedsiębiorstw
5.1.4. Udział przedsiębiorstw przemysłowych wykorzystujących komputery (duże, minikomputery, mikrokomputery) do sterowania i regulacji procesami technologicznymi w przedsiębiorstwach ogółem (w %)	W ogólnej liczbie przedsiębiorstw objętych badaniem udział przedsiębiorstw, które wykorzystują komputery (duże, minikomputery i mikrokomputery) do sterowania i regulacji procesami technologicznymi wykonujące określone czynności bez udziału człowieka (stan w dniu 31 XII)	S	Charakteryzuje stopień wyposażenia przedsiębiorstwa w środki automatyzacji procesów produkcyjnych mające na celu samoczynne sterowanie, regulowanie urządzeń technicznych oraz kontrolowanie przebiegu procesów technologicznych

Grupy wskaźników	Definicja wskaźnika	Charakter wskaźnika	Uzasadnienie wyboru wskaźnik
<i>5.2. Efektywność przedsiębiorstw (niefinansowych)</i>			
5.2.1. Odsetek przedsiębiorstw wykazujących zysk netto (w %)	W ogólnej liczbie przedsiębiorstw objętych badaniem udział przedsiębiorstw o dodatnim wyniku finansowym netto. Wynik finansowy na działalności gospodarczej jest to suma wyniku finansowego na sprzedaży produktów, towarów i materiałów, wyniku na pozostałej działalności operacyjnej oraz wyniku na operacjach finansowych. Wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymujemy po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia	S	Wzrost odsetka przedsiębiorstw wykazujących zysk netto świadczy o poprawie efektywności prowadzonej działalności gospodarczej, a także o rosnącej atrakcyjności inwestycyjnej
5.2.2. Wskaźnik rentowności obrotu netto (w %)	Wskaźnik rentowności obrotu netto stanowi relację wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności	S	Wskaźnik rentowności obrotu zwany wskaźnikiem zyskowności lub wskaźnikiem stopy zysku informuje o udziale zysku w wartości sprzedaży, to znaczy, jaki procent zysku przynosi dana wartość sprzedaży. Wskaźnik ten określa, jak korzystnie przedsiębiorstwo produkuje i sprzedaje swoje produkty. Im niższy jest ten wskaźnik, tym większa wartość sprzedaży musi być zrealizowana, aby osiągnąć określoną kwotę zysku. Natomiast im wyższy poziom wskaźnika, tym wyższa jest efektywność poniesionych nakładów i osiągniętych przychodów
5.2.3. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na 1 przedsiębiorstwo (w tys. zł)	Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów to kwoty należne z tytułu sprzedaży wyrobów gotowych w podmiotach wytwarzających te wyroby oraz usług w podmiotach prowadzących działalność usługową oraz towarów i materiałów (w tym także kwoty należne z tytułu sprzedaży opakowań wielokrotnego użytku). Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ustalane są na poziomie ceny sprzedaży netto, to znaczy pomniejszonej o udzielone rabaty, opusty, bonifikaty oraz dotacje, bez VAT	S	Im wyższy wskaźnik sprzedaży netto, tym przedsiębiorstwa na danym obszarze generują większe przychody ze wszystkich rodzajów działalności i dzięki temu potencjalnie przynoszą większy zysk
5.2.4. Wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności	Wskaźnik poziomu kosztów stanowi relację kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności	D	Im niższy wskaźnik, tym sytuacja finansowa przedsiębiorstw jest korzystniejsza

W wyniku analizy danych, obejmującej badanie zmienności i korelacji cech diagnostycznych, opracowana została lista wskaźników finalnych, na podstawie których skonstruowano syntetyczne miary rozwoju. Większość wytypowanych cech diagnostycznych istotnie różnicowała potencjał rozwojowy powiatów ($V > 10\%$). Jedynie w aspekcie efektywność przedsiębiorstw (niefinansowych) dwie cechy okazały się nieistotnie zróżnicowane. Tymi cechami były: udział przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw, oraz wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności. Pozostałe cechy, po wyeliminowaniu nieistotnych z punktu widza przyjętych założeń, utworzyły **finalny zestaw wskaźników diagnostycznych**:

Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle

- udział jednostek innowacyjnych w zakresie innowacji produktowych lub procesowych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw (w %)
- nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle przypadające na innowacyjne przedsiębiorstwo, które poniosło nakłady (ceny bieżące; w tys. zł)
- udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2008 – 2010 w przychodach ze sprzedaży ogółem (w %)
- udział przedsiębiorstw przemysłowych wykorzystujących komputery (duże, minikomputery, mikrokomputery) do sterowania i regulacji procesami technologicznymi w przedsiębiorstwach ogółem (w %)

Efektywność przedsiębiorstw (niefinansowych)

- wskaźnik rentowności obrotu netto (w%)
- przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na 1 przedsiębiorstwo (w tys. zł)

Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle

Ocena sytuacji powiatów w zakresie innowacyjności przedsiębiorstw przemysłowych przeprowadzona została na podstawie 4 wskaźników, z których jeden charakteryzował nakłady w tym obszarze, kolejne dwa aktywność i efekty w postaci liczby przedsiębiorstw innowacyjnych oraz przychodów z produkcji wyrobów nowych lub istotnie ulepszonych. Ostatni wskaźnik wytypowany do analizy obrazował wykorzystanie wyspecjalizowanych komputerów do sterowania i regulacji procesów technologicznych.

Wszystkie cechy diagnostyczne istotnie różnicowały powiaty województwa pod względem innowacyjności, przy czym największe zróżnicowanie dotyczyło nakładów na działalność innowacyjną przedsiębiorstw (współczynnik zmienności wyniósł 171,2%). Najbardziej wyrównany był udział przedsiębiorstw innowacyjnych w powiecie (współczynnik zmienności około 25,3%) oraz tych wykorzystujących komputery w procesach produkcyjnych (46,2%).

Pod względem nakładów na działalność innowacyjną w przemyśle, a więc w aspekcie, który sprzyja zwiększeniu efektywności i konkurencyjności przedsiębiorstw, najwięcej w 2010 roku wydatkowały przedsiębiorstwa innowacyjne w powiecie lubińskim (przeciętnie 63,8 mln zł na 1 przedsiębiorstwo) i była to wielkość ponad dziesięciokrotnie większa niż średnia dla województwa dolnośląskiego (5,6 mln zł na 1 innowacyjne przedsiębiorstwo). W kolejnych powiatach nakłady były blisko czterokrotnie niższe niż w powiecie lubińskim i wynosiły odpowiednio: 16,6 mln zł w powiecie bolesławieckim, 13,5 mln w mieście Jelenia Góra, 9,9 mln zł w jeleniogórskim oraz 9,5 mln zł w kamiennogórskim. Znacząco mniejsze kwoty odnotowano w powiatach: głogowskim (jedynie 71,8 tys. zł na 1 innowacyjne przedsiębiorstwo), górowskim (188,0 tys. zł), średzkim (193,3 tys. zł) oraz zgorzeleckim (215,6 tys. zł).

Biorąc pod uwagę aktywność przedsiębiorstw w zakresie innowacji produktowych lub procesowych, taką działalność podjęło 16,6% przedsiębiorstw województwa dolnośląskiego, przy czym największy odsetek odnotowano w powiatach: strzelińskim (26,7% ogółu przedsiębiorstw przemysłowych), mieście Jelenia Góra (25,0%) i oleśnickim (23,4%). Dużą aktywność wykazały także przedsiębiorstwa przemysłowe miasta Legnicy oraz powiatów wrocławskiego i oławskiego (powyżej 20,0%). Mniej niż 10% przedsiębiorstw wykazało się działalnością innowacyjną w powiatach: średzkim, legnickim i górowskim (w tym ostatnim 5,6%).

Jednym z mierników efektów działalności innowacyjnej są przychody ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych. W województwie dolnośląskim z przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2008 – 2010 przedsiębiorstwa przemysłowe uzyskały około 6,0% przychodów netto, przy czym najwięcej przedsiębiorstwa powia-

tów: trzebnickiego (21,1%), wołowskiego (13,4%), oleśnickiego (13,3%) oraz dzierzoniowskiego (13,0%). Najmniejszy udział ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych odnotowano w powiatach: średzkim (0,01%), głogowskim (0,08%), lubińskim (0,4%) i strzelińskim (0,6%).

Przejawem wykorzystania nowoczesnych technik w procesach produkcyjnych jest odsetek wykorzystywanych do sterowania i regulacji procesów technologicznych komputerów, minikomputerów i mikrokomputerów. Jedynie w powiecie górowskim ani jedno z przebadanych przedsiębiorstw nie zadeklarowało wykorzystania komputerów w procesach produkcyjnych. Nieznaczny odsetek przedsiębiorstw wykorzystywał komputery w powiatach milickim (2,1%) oraz legnickim (2,7%). Z kolei największy udział zadeklarowały przedsiębiorstwa powiatów: wołowskiego (25,0%), bolesławieckiego (19,0%) oraz średzkiego, wrocławskiego, lubańskiego i lubińskiego (powyżej 18,0%). Ogółem w województwie wykorzystanie komputerów w procesach zadeklarowało około 10% przedsiębiorstw przemysłowych.

W tabl. 4.2. przedstawiono wyodrębnione metodą trzech średnich grupy powiatów w aspekcie przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle.

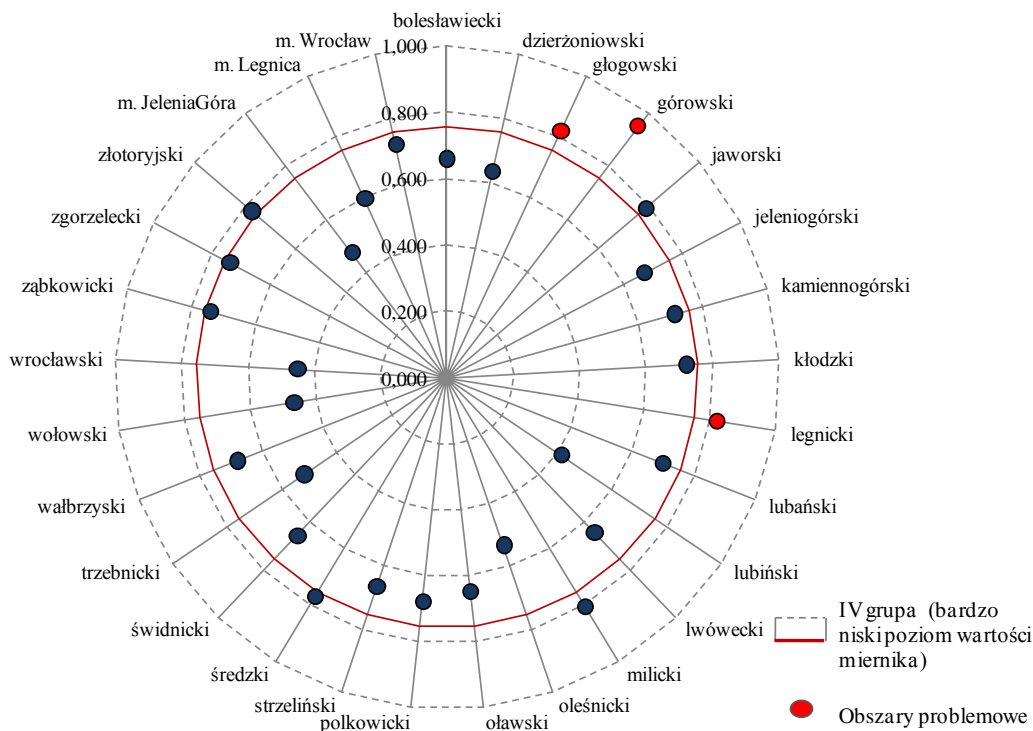
Tabl. 4.2. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie – przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle

I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. lubiński	7. m. Legnica	14. jeleniogórski	23. średzki
2. wrocławski	8. dzierzoniowski	15. polkowicki	24. złotoryjski
3. wołowski	9. lwówecki	16. wałbrzyski	25. jaworski
4. m. Jelenia Góra	10. oławski	17. lubański	26. milicki
5. trzebnicki	11. świdnicki	18. kamiennogórski	27. głogowski
6. oleśnicki	12. bolesławiecki	19. m. Wrocław	28. legnicki
	13. strzeliński	20. kłodzki	29. górowski
		21. ząbkowicki	
		22. zgorzelecki	
(0,435– 0,586]	(0,330– 0, 435]	(0,245– 0, 330]	[0,052– 0, 245]

Sytuacja w powiatach w aspekcie innowacyjność w przemyśle mierzona częściowym syntetycznym miernikiem rozwoju była relatywnie wyrównana. Nie ma powiatów o wyróżniającej się pozytywnie sytuacji w regionie, jedynie powiat górowski znacząco odstaje od pozostałych ze względu na niski poziom innowacyjności wyrażony wszystkimi cechami diagnostycznymi z tego aspektu.

Grupa I o najwyższym poziomie rozwoju w regionie zawiera 6 powiatów (w tym miasto Jelenia Góra). Powiatów o średnim poziomie było 7 (w tym miasto Legnica). Najliczniejszą grupę stanowiły powiaty o niskim poziomie rozwoju (9 jednostek, w tym miasto Wrocław). Grupa IV o bardzo niskim poziomie rozwoju zawierała 7 powiatów, w tym na ostatnim miejscu górowski.

Rys. 4.1. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle, z wyróżnieniem obszarów problemowych



Zgodnie z przyjętą metodologią, do **obszarów problemowych** w aspekcie przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle zaliczono powiaty: **legnicki i głogowski**, a w szczególności **górowski**, który znacząco odbiega od pozostałych ze względu na udział jednostek innowacyjnych i przedsiębiorstw przemysłowych wykorzystujących komputery w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych.

Potencjalne **obszary wzrostu** w aspekcie przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle to powiaty: **lubiński, wrocławski i wołowski**.
Dość dobrą sytuację odnotowano także w m. Jelenia Góra.

Efektywność przedsiębiorstw (niefinansowych)

Analizę efektywności przedsiębiorstw niefinansowych przeprowadzono z uwzględnieniem wskaźnika rentowności netto oraz wartości uzyskanych przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów. Obie te cechy wyraźnie różnicowały powiaty.

Duża zmienność w przypadku współczynnika rentowności netto wiązała się ze skrajnie odmienną sytuacją przedsiębiorstw w wybranych powiatach. W przypadku dwóch powiatów przedsiębiorstwa wykazały ujemną wartość wskaźnika i były to ząbkowicki (-12,7%) oraz lubański (-1,8%). Najwyższe wartości wskaźnika rentowności netto wykazy przedsiębiorstwa niefinansowe powiatu lubińskiego (24,3% przy wartości dla województwa dolnośląskiego wynoszącej 6,2%) i znacznie mniej kolejno Jelenia Góra (10,0%) oraz powiat trzebnicki (6,8%).

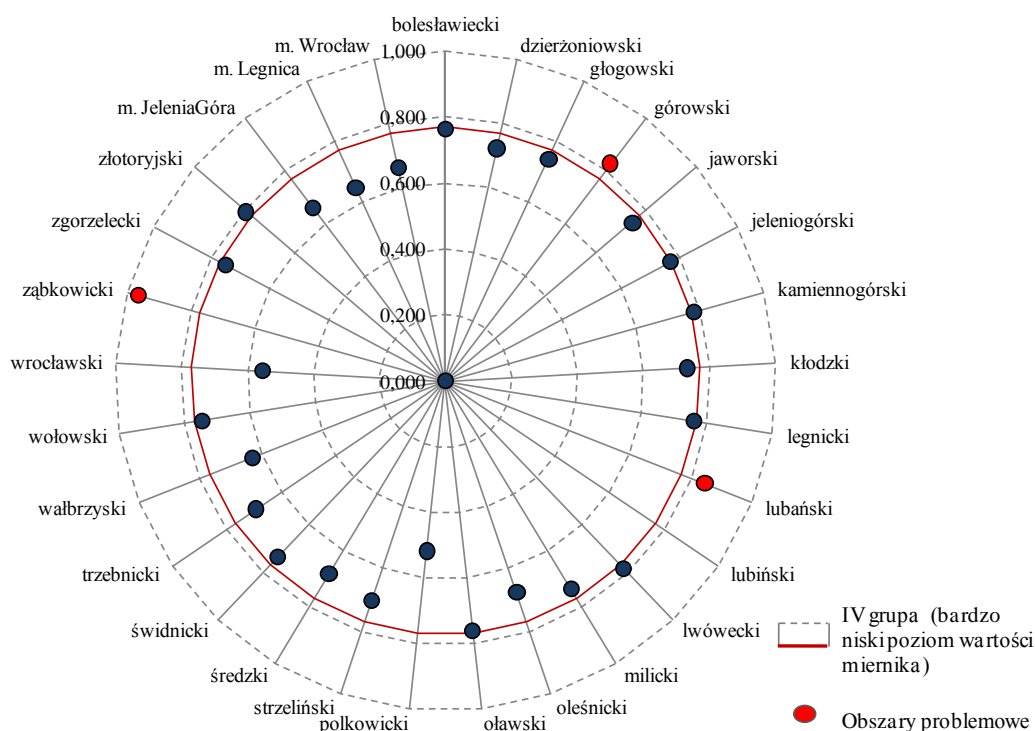
W 2010 roku przedsiębiorstwa województwa dolnośląskiego uzyskały przeciętnie 103 mln zł przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w przeliczeniu na 1 przedsiębiorstwo. Zdecydowanie najwyższe przychody odnotowały przedsiębiorstwa niefinansowe powiatu lubińskiego, tj. 478 mln zł, a niemal połowę mniej powiatu polkowickiego, tj. 257 mln zł oraz wrocławskiego – 240 mln zł. Ze względu na wielkość przychodów ze sprzedaży w rankingu powiatów ostatnie miejsca zajęły powiaty: górowski (12 mln zł), lubański (18 mln zł) i legnicki (23 mln zł).

Najkorzystniejszą sytuację w regionie w aspekcie efektywności przedsiębiorstw (niefinansowych) odnotowały przedsiębiorstwa powiatu lubińskiego, które uzyskały najwyższą wartość wskaźnika rentowności obrotu netto oraz najwyższe przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na 1 przedsiębiorstwo. Dwa pozostałe powiaty I grupy o najwyższym poziomie rozwoju to polkowicki i wrocławski. Jednakże ich sytuacja znacznie odbiegała od tej w powiecie lubińskim – zdecydowanego lidera w tym obszarze. Miasta na prawach powiatu trafiły do grupy 7 jednostek o średnim poziomie rozwoju (II grupa). Najliczniejszą III grupę stanowiły powiaty o niskim poziomie rozwoju (13 jednostek). IV grupę, o bardzo niskim poziomie rozwoju, utworzyło 6 powiatów, przy czym zdecydowanie najmniej korzystną sytuację odnotowano w powiecie ząbkowickim.

Tabl. 4.3. Powiaty i ich lokaty według poziomu wartości miernika w aspekcie – efektywność przedsiębiorstw (niefinansowych)

I grupa wysoki poziom	II grupa średni poziom	III grupa niski poziom	IV grupa bardzo niski poziom
1. lubiński	4. wałbrzyski	11. strzeliński	24. kamiennogórski
2. polkowicki	5. m. Legnica	12. dzierzoniowski	25. lwówecki
3. wrocławski	6. m. Jelenia Góra	13. kłodzki	26. złotoryjski
	7. m. Wrocław	14. świdnicki	27. górowski
	8. oleśnicki	15. milicki	28. lubański
	9. średzki	16. głogowski	29. ząbkowicki
	10. trzebnicki	17. jaworski	
		18. wołowski	
		19. zgorzelecki	
		20. oławski	
		21. legnicki	
		22. bolesławiecki	
		23. jeleniogórski	
(0, 4280– 1,000]	(0, 2975– 0, 4280]	(0, 2288– 0, 2975]	[0, 0372– 0, 2288]

Rys. 4.2. Dystans powiatów do jednostki wzorcowej (o wartości miernika równej 1) w aspekcie efektywność przedsiębiorstw (niefinansowych), z wyróżnieniem obszarów problemowych



Do **obszarów problemowych**, zgodnie z przyjętą metodologią, w aspekcie efektywności przedsiębiorstw (niefinansowych) zaliczono powiaty: **górowski i lubański**, a w szczególności **ząbkowicki** – przede wszystkim z uwagi na niską rentowność przedsiębiorstw.

Potencjalne **obszary wzrostu** w aspekcie efektywności przedsiębiorstw (niefinansowych) to przede wszystkim powiat **lubiński** – zdecydowany lider. Ponadto można tu również zaliczyć powiaty **polkowicki i wrocławski**, które charakteryzowały się o połowę niższą wartością miary rozwoju.

Zróznicowanie powiatów pod względem wartości syntetycznego miernika rozwoju w zakresie innowacyjności i efektywności przedsiębiorstw

Wartości dwóch mierników cząstkowych stały się podstawą obliczenia miary syntetycznej w zakresie innowacyjności i efektywności przedsiębiorstw w 2010 roku. Miara syntetyczna przyjęła wartości od 0,597 (miasto Wrocław) do 0,083 (powiat górowski). Sytuacja w powiatach była umiarkowanie zróżnicowana. Współczynnik zmienności dla miary syntetycznej wynosił 39,3%, dla miernika w aspekcie innowacyjność przedsiębiorstw przemysłowych – 37,2%, natomiast bardziej zróżnicowana była sytuacja w zakresie efektywności przedsiębiorstw (niefinansowych) – 52,7%.

Do **obszarów problemowych**, zgodnie z przyjętą metodologią, w zakresie innowacyjności i efektywności przedsiębiorstw zaliczono powiaty: **legnicki, ząbkowicki i górowski**.

Powiat górowski został oceniony jako najmniej innowacyjny (biorąc pod uwagę przedsiębiorstwa przemysłowe zlokalizowane na jego obszarze) – 29. lokata. Pod względem efektywności zajął 27. lokatę, za powiatami lubańskim i ząbkowickim. Powiat ząbkowicki najgorzej wypadł pod względem efektywności przedsiębiorstw (29. lokata), natomiast w zakresie innowacyjności zajął 21. lokatę. Najślabszą stroną powiatu legnickiego była innowacyjność przedsiębiorstw przemysłowych (28. lokata).

Potencjalne **obszary wzrostu** w zakresie innowacyjności i efektywności przedsiębiorstw tworzą powiaty: **lubiński, wrocławski** oraz **m. Jelenia Góra**.

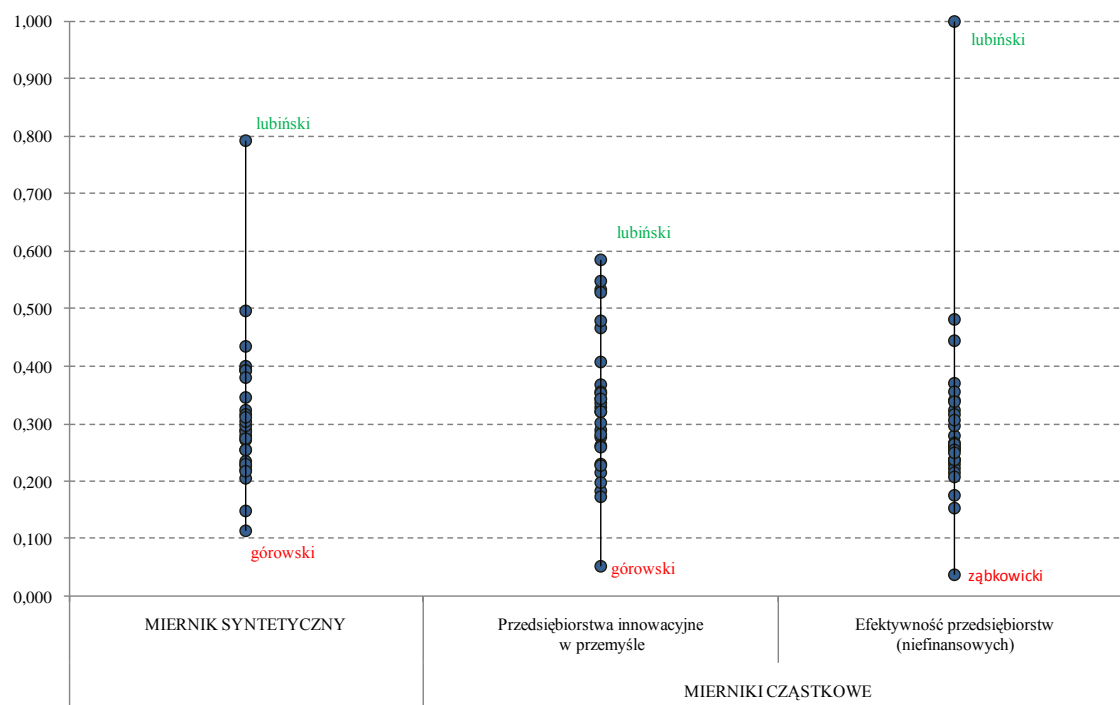
Zdecydowanym liderem w temacie innowacyjności i efektywności przedsiębiorstw był powiat lubiński, który uzyskał najwyższe wartości cząstkowych mierników rozwoju w obu aspektach:

- ✓ 0,586 w przypadku innowacyjności przedsiębiorstw przemysłowych, głównie z uwagi na bardzo wysokie nakłady na działalność innowacyjną w przeliczeniu na 1 przedsiębiorstwo (1. lokata),
- ✓ 1,000 w ocenie efektywności przedsiębiorstw pierwsze lokaty dla wskaźnika rentowności przedsiębiorstw oraz przychodów netto ze sprzedaży produktów, w obu przypadkach z bardzo dużą przewagą nad drugim w rankingu powiatem.

Pozostałe obszary wzrostu w zakresie innowacyjności i efektywności przedsiębiorstw to powiat wrocławski (2. lokata) oraz miasto Jelenia Góra (3. lokata).

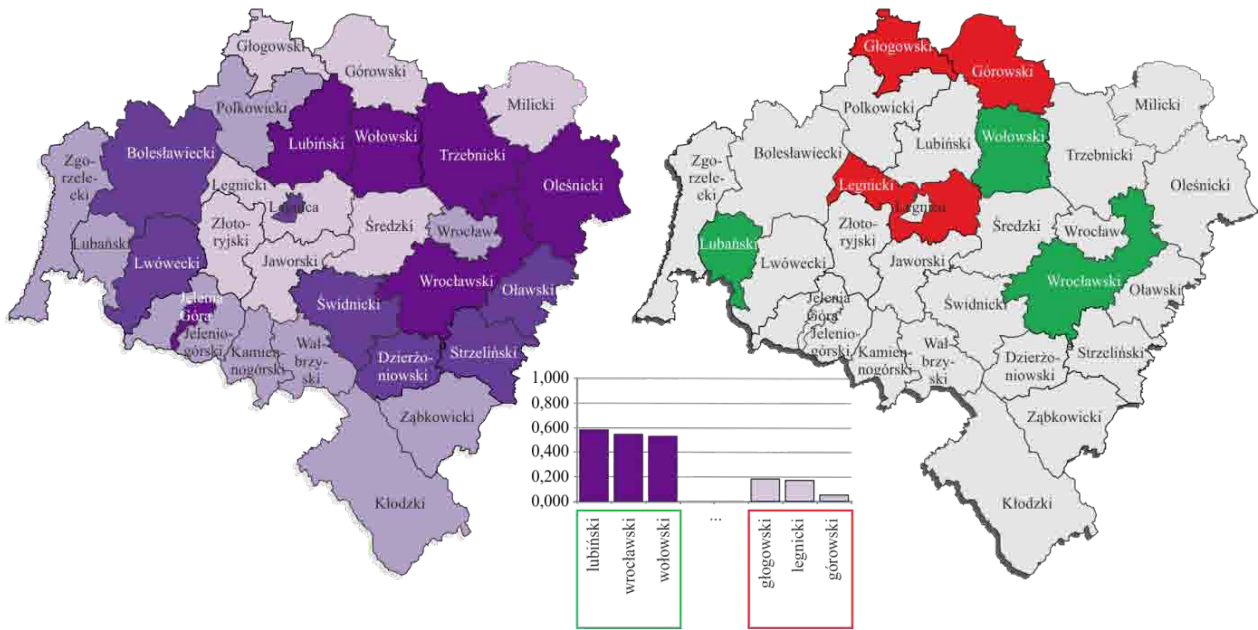
Na rys. 4.3. przedstawiono grupy powiatów wyodrębnione na podstawie metody trzech średnich. Najliczniejszą była grupa III o niskim poziomie rozwoju licząca 10 powiatów. Osiem powiatów charakteryzowało się bardzo niskim poziomem rozwoju.

Rys. 4.3. Zróżnicowanie powiatów według wartości miernika syntetycznego w zakresie innowacyjność i efektywność przedsiębiorstw oraz cząstkowych mierników dla badanych aspektów

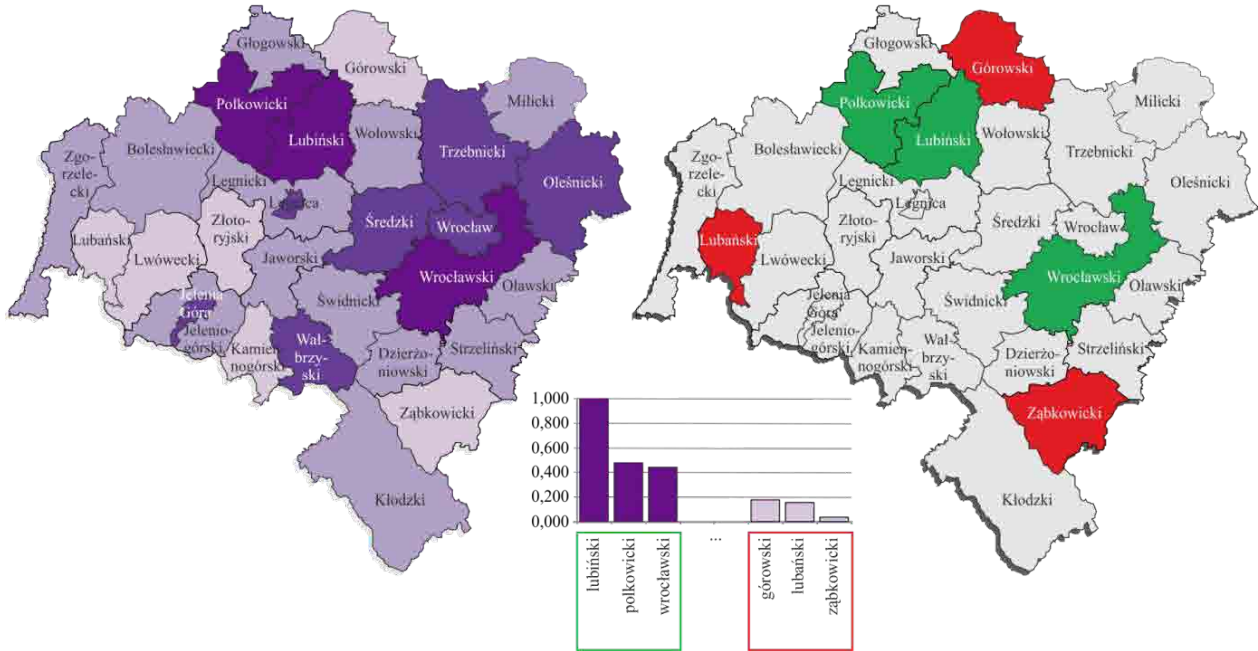


Rys. 4.4. Powiaty według grup poziomu wartości cząstkowych mierników w wybranych aspektach innowacyjności i efektywności przedsiębiorstw

Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle

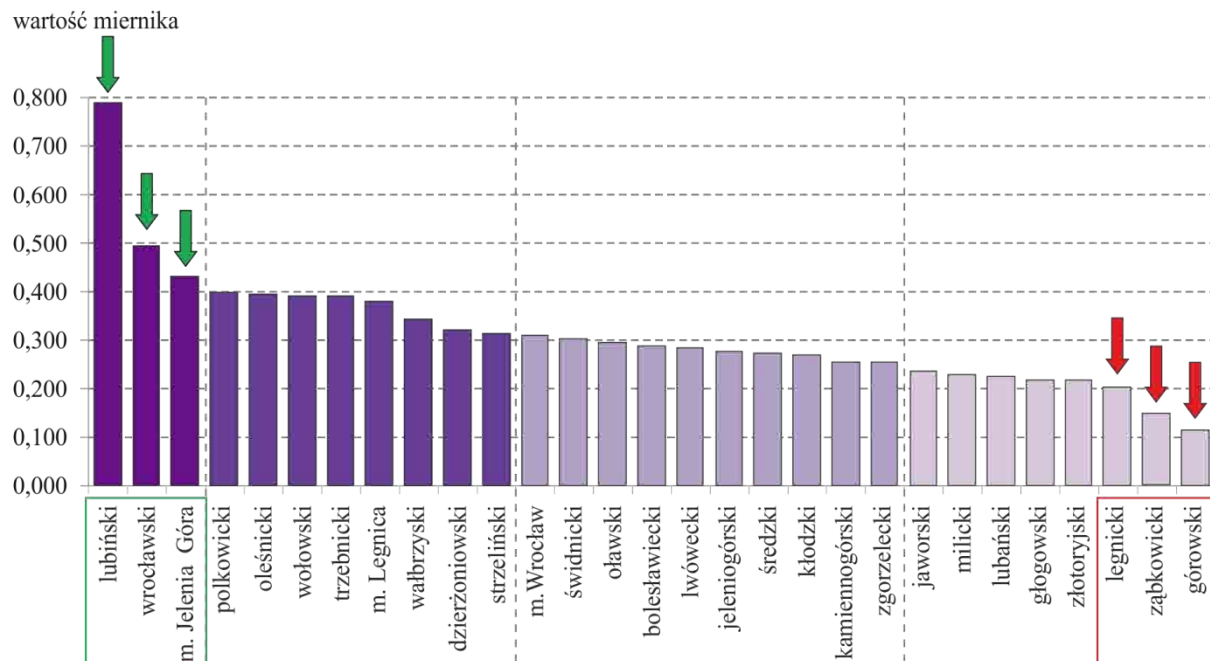
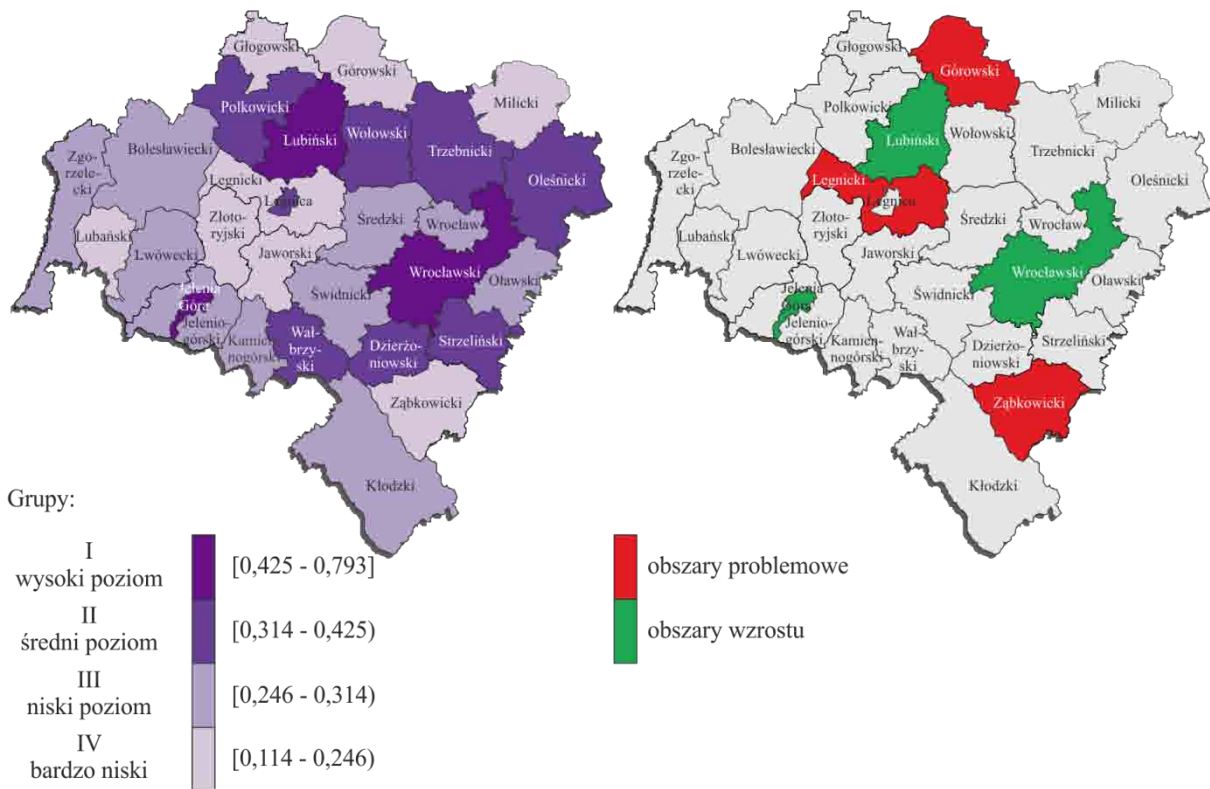


Efektywność przedsiębiorstw (niefinansowych)



Grupy: I II III IV
 poziom: wysoki średni niski bardzo niski
 Obszary: problemowe wzrostu

Rys. 4.5. Powiaty według grup poziomu wartości miernika syntetycznego w zakresie innowacyjności i efektywności przedsiębiorstw, z wyróżnieniem obszarów problemowych i obszarów wzrostu



Tabl. 4.4. Powiaty uporządkowane według miernika syntetycznego w zakresie innowacyjności i efektywności przedsiębiorstw

POWIATY	MERNIK SYNTETYCZNY		MERNIKI CZĄSTKOWE			
			przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle		efektywność przedsiębiorstw (niefinansowych)	
	wartość miernika	lokata	wartość miernika	lokata	wartość miernika	lokata
Lubiński	0,793	1	0,586	1	1,000	1
Wrocławski	0,497	2	0,548	2	0,445	3
m. Jelenia Góra	0,434	3	0,528	4	0,340	6
Polkowicki	0,402	4	0,322	15	0,481	2
Oleśnicki	0,397	5	0,468	6	0,325	8
Wołowski	0,393	6	0,533	3	0,254	18
Trzebnicki	0,393	7	0,480	5	0,306	10
m. Legnica	0,382	8	0,408	7	0,355	5
Wałbrzyski	0,346	9	0,321	16	0,371	4
Dzierżoniowski	0,323	10	0,368	8	0,278	12
Strzeliński	0,317	11	0,336	13	0,297	11
m. Wrocław	0,311	12	0,283	19	0,338	7
Świdnicki	0,304	13	0,345	11	0,264	14
Oławski	0,296	14	0,353	10	0,239	20
Bolesławiecki	0,290	15	0,343	12	0,237	22
Lwówecki	0,286	16	0,357	9	0,216	25
Jeleniogórski	0,279	17	0,328	14	0,230	23
Średzki	0,274	18	0,231	23	0,317	9
Kłodzki	0,273	19	0,277	20	0,268	13
Kamiennogórski	0,255	20	0,289	18	0,222	24
Zgorzelecki	0,255	21	0,260	22	0,249	19
Jaworski	0,236	22	0,215	25	0,258	17
Milicki	0,230	23	0,197	26	0,262	15
Lubański	0,228	24	0,302	17	0,154	28
Głogowski	0,220	25	0,183	27	0,258	16
Złotoryjski	0,218	26	0,228	24	0,209	26
Legnicki	0,206	27	0,173	28	0,238	21
Ząbkowicki	0,149	28	0,261	21	0,037	29
Górowski	0,114	29	0,052	29	0,177	27

Podstawowe parametry statystyczne:

wartość maksymalna	0,793	29	0,586	29	1,000	29
wartość minimalna	0,114	1	0,052	1	0,037	1
zmiennność w %	39,3	x	37,2	x	52,7	x

Tabl. 4.5. Innowacyjność i efektywność przedsiębiorstw - wartości finalnych wskaźników diagnostycznych dla powiatów w 2010 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle				Efektywność przedsiębiorstw (niefinansowych)	
	udział jednostek innowacyjnych w zakresie innowacji produktowych lub procesowych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw (w %)	nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle przypadające na innowacyjne przedsiębiorstwo, które poniosło nakłady (ceny bieżące; w tys. zł)	udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2008-2010 w przychodach ze sprzedaży ogółem (w %)	udział przedsiębiorstw przemysłowych wykorzystujących komputery (duże, minikomputery, mikrokomputery) do sterowania i regulacji procesami technologicznymi w przedsiębiorstwach ogółem (w %)	wskaźnik rentowności obrotu netto (w %)	przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na 1 przedsiębiorstwo (w tys. zł)
Powiaty:						
bolesławiecki	11,9	16553,3	1,1	19,0	2,5	40997,8
dzierżoniowski.....	15,2	1216,1	13,0	9,5	5,2	45672,1
głogowski	15,6	71,8	0,1	6,3	5,2	26923,2
górowski	5,6	188,0	4,3	-	0,4	11829,1
jaworski.....	13,3	1444,2	2,4	8,9	4,1	40295,1
jeleniogórski	18,4	9901,3	4,8	8,2	2,1	39435,4
kamiennogórski.....	12,5	9491,0	8,0	7,5	2,4	27982,1
kłodzki	12,8	2905,0	9,4	7,0	5,7	29871,5
legnicki	8,1	3205,0	8,8	2,7	4,1	22773,5
lubański.....	11,4	1385,8	3,9	18,2	-1,8	18097,3
lubiński.....	18,2	#	0,4	18,2	24,3	#
lwówecki.....	13,3	673,0	10,9	13,3	1,6	32867,1
milicki	16,7	3172,3	2,8	2,1	5,3	28978,5
oleśnicki	23,4	1859,7	13,3	9,3	4,9	92766,6
oławski	20,9	1746,4	6,5	8,8	0,5	67637,3
polkowicki.....	15,7	#	6,6	9,8	#	#
strzeliński.....	26,7	3223,6	0,6	6,7	5,9	54894,2
średzki	9,3	193,3	0,0	18,6	5,5	78681,2
świdnicki.....	16,2	2717,2	9,2	10,0	4,8	38131,4
trzebnicki	14,1	701,1	21,1	12,7	6,8	51335,5
wałbrzyski.....	12,0	1114,9	6,0	17,0	3,4	154782,6
wołowski	15,6	1385,7	13,4	25,0	1,1	75095,7
wrocławski.....	22,1	7880,1	11,5	18,6	2,2	239612,3
ząbkowicki.....	12,8	3526,3	4,7	10,6	-12,7	46504,0
zgorzelecki.....	17,8	215,6	2,2	8,9	3,1	45817,6
złotoryjski	12,8	1435,0	7,2	5,1	1,9	22958,5
Miasta na prawach powiatu:						
Jelenia Góra.....	25,0	13482,5	7,7	15,4	10,0	43446,4
Legnica.....	22,5	5657,3	3,8	14,1	5,0	120244,5
Wrocław	17,5	5115,0	3,9	7,5	4,0	116377,4
Podstawowe parametry statystyczne:						
wartość maksymalna	26,7	#	21,1	25,0	24,3	#
wartość minimalna	5,6	71,8	0,0	-	-12,7	11829,1
średnia wojewódzka	16,6	5561,7	6,0	10,8	6,2	103122,9
zmiennosc (w %)	25,3	171,2	74,8	46,2	x	83,8



**DOLNY
ŚLĄSK**

**URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO**

Wybrzeże J. Słowackiego 12-14, 50-411 Wrocław
tel. +48 71 776 90 00, www.umwd.dolnyslask.pl